

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสาน ไม้ไผ่ลายขีด

**STUDY OF ARTS CRAFTS PRODUCT DESIGN OF BAMBOO KHID
PATTERN WICKERWORK MANUFACTURERS.**

T117088

จพ.
ก 399 ค

0559

เลขทพ. 117088
เลขทะเบียน
วันเดือนปี 23 ส.ย. 2554

b. 12332665
i.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2553

KMITL-2010-ED-M-222-127

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**STUDY OF ARTS CRAFTS PRODUCT DESIGN OF BAMBOO KHID
PATTERN WICKERWORK MANUFACTURERS.**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN INDUSTRIAL DESIGN TECHNOLOGY
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2010

KMITL-2010-ED-M-222-127

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2010

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
นักศึกษา	นางสาว กัลยกร จันทรสชา
รหัสประจำตัว	51063633
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาประถมศึกษา
สาขาวิชา	เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
พ.ศ.	2553
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดกภิบาล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สารินบุตร

บทคัดย่อ

ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด กลุ่มผู้ผลิตบ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูพานิราษฎร์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาข้อมูลศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ในภายในบ้าน จากแหล่งชุมชนชาวบ้าน ได้แก่ กลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูพานิราษฎร์ จังหวัดกาฬสินธุ์และกลุ่มผู้บริโภคที่สนใจผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 80 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม แบบประเมินผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. เครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ในภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการสำรวจมีด้วยกัน 10 ชนิด คือ กระจาด ครุ กระดิ่ง ตะกร้า กะซอน กะตึบข้าว ก่องข้าว หวด มวย ผ่าชี

2. การประเมินผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้ออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น ยังคงไว้ซึ่ง ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านวัสดุ, ด้านรูปแบบความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก $\bar{x} = 3.67$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	Study of Arts and Crafts Product Design of Bamboo Khid Pattern Wickerwork Manufacturers.
Student	Kanyakorn Jantarasaka
Student ID.	51063633
Degree	Master of Science in Industrial Education
Program	Industrial Design Technology
Year	2010
Thesis Advisor	Associate Professor Act.Lt.Pichai Sodhiban
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Udomsak Saributr

ABSTRACT

Study of Arts and Crafts Product Design for Bamboo Khid Pattern Wickerwork, Arts and crafts manufacturers. Ban Nongsapang, Nong Hang Kuchinarai District , Kalasin. Objectives of this research are 3 ways; for Study of Arts and Crafts Product Design for Bamboo Khid Pattern Wickerwork, study satisfaction of consumer to Study of Arts and Crafts Product Design for Bamboo Khid Pattern Wickerwork.

Sample group of this research is Product Design for Bamboo Khid Pattern Wickerwork for household from villager such as Arts and crafts manufacturers. Ban Nongsapang, Nong Hang Kuchinarai District , Kalasin and consumer who interested in Product Design for Bamboo Khid Pattern Wickerwork, Kalasin Province for 80 people from sampling. Tool for this collective data is assessment, interview expert about kind of products, analysis data by percentage, means and deviation standard.

The result of research was as followed.

1. Research found that product is utilize in household from local source, kalasin Province are 10 types which are basket, cistern, winnowing basket, sieve, kratip Khao, lunch box, earthenware steamer, hmauy, and cone-shaped cover.

2. Result of assessment from design pattern is remain utilization, material, beautiful and local characteristics according to opinion of expert, toward product were at high level.

3. Total opinion Consumer satisfactions were was in excellent at $\bar{x} = 3.67$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร อาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจและช่วยตรวจสอบตลอดจน การปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความ กรุณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สถาพร คีบุญมี ณ ชุมแพ , รองศาสตราจารย์ นพคุณ นิสามณี, อาจารย์ ดร.จตุรงค์ เลาหะเพ็ญแสง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วย ศาสตราจารย์.ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม, อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา ที่ช่วยในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ และให้คำแนะนำในการ แก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนข้อคิดต่างๆ อัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนประสบ ความสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลาในการประเมินงานวิจัยและให้ คำแนะนำ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างสูง เพื่อการเก็บข้อมูล สู่การวิเคราะห์ของงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้องและผู้เป็นที่เคารพยิ่งทุกท่าน ที่ได้ให้ความรักและ กำลังใจ ให้ความสนับสนุน และช่วยเหลือในทุกด้านตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่น้อง และบุคคลที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวไว้ในที่นี้ ที่ให้การสนับสนุน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และเป็นกำลังใจต่อผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นแนวทางเพื่อ การศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ ที่สามารถนำไปศึกษาประยุกต์ใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ ของเล่นพื้นบ้านไทย และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ต่อไป อย่าต้องให้สูญหายไปตามวันเวลา

กัลยกร จันทรสภา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญภาพ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการออกแบบ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.....	6
2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานจักสานลายจิด.....	9
2.3 แนวทางการศึกษาลักษณะเฉพาะศิลปหัตถกรรม.....	14
2.4 ความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมต่างๆของประเทศไทย.....	20
2.5 งานหัตถกรรมจักสาน.....	27
2.6 นวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม.....	33
2.7 ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม.....	36
2.8 หลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	38
2.9 วัสดุและกรรมวิธีการผลิต.....	45
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสาน ไม้ไผ่ลายจิด.....	70

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ ลายจิด.....	72
3.3 ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลป หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด.....	74
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม.....	77
4.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม....	84
4.2 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภค.....	94
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	102
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	103
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. หนังสือราชการ.....	115
ภาคผนวก ข. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม (IOC).....	123
ภาคผนวก ค. ภาพสัมภาษณ์จากแหล่งชุมชนชาวบ้าน.....	128
แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม.....	129
ภาคผนวก ง. ภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต.....	153
ประวัติผู้เขียน	156

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2.1 หัตถกรรมพื้นบ้าน.....	7
2.2 การทอผ้าด้วยเครื่องทอผ้าโบราณ.....	8
2.3 ก่องข้าวโบราณ.....	12
2.4 พาน.....	12
2.5 กระเป๋าจักสานไม้ไผ่ลายจิด.....	12
2.6 ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ลายจิด ขนาดจิ๋ว.....	13
2.7 ตะกร้าไม้ไผ่.....	14
2.8 ก่องกระดาษชำระ.....	14
2.9 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต.....	49
2.10 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต.....	50
2.11 แสดงขนาดขนาดสัดส่วนของโคมไฟ.....	52
2.12 แสดงการแบ่งชนิดของโคมไฟ.....	53
2.13 แสดงลายสานแม่บท ลายสอง.....	55
2.14 แสดงลายสานพัฒนา.....	55
2.15 แสดงลายสานประดิษฐ์.....	57
2.16 แสดงการถักลายเม็ดแดง.....	57
2.17 แสดงการถักลายหนึ่ง.....	57
2.18 แสดงการถักลายหนึ่ง.....	58
2.19 แสดงการถักลายน้ำไหล.....	58
2.20 แสดงลายพันข้าม.....	58
2.21 แสดงการพันไขว้.....	58
2.22 การทอผ้าจิดแบบดั้งเดิม.....	60
2.23 การทอจิดแบบตะกอลอย.....	60
2.24 การทอจิดแบบตะกอแนวตั้ง.....	61
2.25 ผ้าจิดไทอีสาน ลายตุ้มมะจับ.....	62
2.26 ลายดอกแก้ว.....	63
2.27 ลายดอกผักแว่น.....	64
2.28 ลายจิดไทอีสาน ลายหมากแข็ง.....	64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ(ต่อ)

	หน้า
2.29 ลายแม่กุญแจ.....	65
2.30 ลายนากขอ.....	65
2.31 ลายนกยูงคู่.....	65
2.32 ไก่ตาน้อย.....	65
3.1 ขั้นตอนการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสาน	76
4.1 แสดงภาพรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ผ่านการ ประเมินในขั้นตอนการออกแบบ.....	86
4.2 แสดงกรณีตัวอย่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานที่ได้รับ การออกแบบ.....	101

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ไม้ไฟที่ใช้ในงานหัตถกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	41
2.2 ประเภทของหวาย.....	47
2.3 คุณสมบัติของแสง.....	51
2.4 ลวดลายผ้าลายจิดและจักสานลายจิด.....	51
4.1 ผลของการสำรวจรูปแบบเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน	55
4.2 แสดงจำนวนและคำร้อยละของแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการ เปลี่ยนแปลงงานเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน.....	82
4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทาง การนำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปใช้ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์.....	83
4.4 การวิเคราะห์รูปทรง.....	84
4.5 การวิเคราะห์ลวดลาย.....	85
4.6 แสดงค่าจำนวน และคำร้อยละ การประเมินรูปแบบที่ออกแบบ โดยสร้างภาพจำลอง 5 รูปแบบ.....	85
4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมเครื่องจักสานทั้ง 5 รูปแบบ.....	86
4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของ รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 1.....	87
4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของ รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 2.....	88
4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของ รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 3.....	90
4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของ รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 4.....	91
4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของ รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 5.....	93
4.13 แสดงค่าความถี่และคำร้อยละ ข้อมูลของผู้บริโภค	94
4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของ ผู้บริโภคด้านรูปแบบ.....	96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
4.15แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้านประโยชน์ใช้สอย.....	96
4.16แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้านความงาม.....	96
4.17แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น.....	97
4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลรวมระดับความพึงพอใจของ ผู้บริโภคทั้ง 4 ด้าน.....	97

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2550) กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ พ.ศ. 2550-2554 ฉบับที่ 10 จำเป็นต้องวางยุทธศาสตร์ให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ภายใต้หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การมีภูมิคุ้มกัน นำสิ่งแวดลอมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยวางแนวทางการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคมรวมทั้งระดับประเทศ ด้วยการพัฒนาคนให้มีศักยภาพพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนฐานล่างมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

เครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมเก่าแก่อย่างหนึ่งที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ โดยใช้วัสดุดิบจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นวัสดุ เช่น ไม้ไผ่ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2532) แม้การจักสานไม้ไผ่จะเป็นที่นิยมและรู้จักกันทั่วประเทศ แต่การจักสานไม้ไผ่ที่ ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์และแตกต่างจากที่อื่น เพราะเป็นงานจักสานที่เกิดจากภูมิปัญญา ท้องถิ่น โดยได้พัฒนาลวดลายขึ้นมาจากการประยุกต์จากลายผ้า คือ ลายจิด ที่มีความละเอียดอ่อน แสดงให้เห็นถึงฝีมือและความอดทนตั้งใจทุ่มเทให้กับงานที่ทำ และเป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน(สาคร คันธ โขติ, 2538)

เครื่องจักสาน ไม้ไผ่ลายจิด เป็นภูมิปัญญาของชาวภูไท ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์เดิมนั้น เครื่องจักสานทำขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบ ลวดลายที่สวยงาม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ได้ และเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องจักสานไม้ไผ่ลายจิดบ้านหนองสระพัง ต.หนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ใช้วัสดุดิบจากธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาแปรรูปเป็นวัสดุสร้างเป็นเครื่องจักสานประเภทต่าง (ฉายรุ่ง ไชยกำบัง,2547)

ชุมชนชาวภูไทส่วนใหญ่จะมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เมื่อเสร็จจากฤดูเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรแล้ว จะรวมกลุ่มกันทำอาชีพเสริม(คูสิต ธรรม โขติ, 2545) และได้จัดตั้งกลุ่มเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายจิดขึ้นแต่การดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากเกิดปัญหาในชุมชน การจักสานไม้ไผ่ลายจิดนั้นต้องใช้ความละเอียดและ สมาชิกแต่ละคนฝีมือและความประณีตในการจักสานมีไม่เท่ากัน ขาดสมาชิกสืบทอดภูมิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญญาด้านเครื่องจักสาน เนื่องจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด เป็นงานที่มีความละเอียด ประณีต การใช้สายตาเพ่งมองเป็นเวลานาน ๆ จะทำให้ผู้จักสานเกิดความเมื่อยล้า และสายตาพร่ามัว ส่งผลให้หมดกำลังใจในการทำงาน หันไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ประจำ รูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากวัฒนธรรมประเพณี เช่น วัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียว ได้แก่ ก๋วยจั้ว กระจับจั่ว และเกิดจากประเพณีทางศาสนา ได้แก่ ฟาน และในเวลาต่อมาได้พัฒนามาเป็นกระเป๋า และผลิตภัณฑ์ของจิ๋ว มุลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จึงได้พัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้สามารถจำหน่ายได้กว้างขวางยิ่งขึ้นและมีราคาสูงขึ้น เช่น ทำเป็นกระเป๋าถือ และแจกัน การจักสานไม้ไผ่ลายจิด ต้องอาศัยความประณีตในการนำเส้นตอกจาก ไม้ไผ่เส้นเล็กละเอียดที่ข้อมลิแล้ว นำมาสานเป็นลวดลายบนโครงไม้ไผ่ที่ขึ้นเป็นรูปร่างต่างๆ จากนั้นใช้หวายเส้นเล็ก ถักขอบให้แข็งแรง ทนทาน รวมทั้งใช้ทำหูเครื่องจักสานนั้นด้วย ปัจจุบันเริ่มมีวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน แต่มีบางกลุ่มที่ยังคงเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานที่ต้องการจะอนุรักษ์และสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน (ฉายรุ่ง ไชยกำบัง, 2547)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรงและฝีมือของคนไทย รวมทั้งพิจารณาเห็นว่าควรจะทำการศึกษาเครื่องจักสานของชุมชนหนองห้าง โดยมีแนวคิดที่จะพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทงานจักสานลายจิด ให้มีความสอดคล้องกับการใช้งานและเป็นเอกลักษณ์ของชาวท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนารูปแบบให้มีความหลากหลายและยังช่วยส่งเสริมให้มีการสืบสานศิลปหัตถกรรมอันประณีตและสวยงามที่แสดงถึงวัฒนธรรมอันดีงามนี้ไว้ เพื่อจะทำให้ชุมชนหนองห้างสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนด้วยอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านของคนในท้องถิ่นและคนไทยให้เป็นที่รู้จักและมีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
- 1.2.2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด ประกอบด้วยกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1.3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสาน

ประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน จากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

(มาโนช กงกะนันท์. 2538 : 76) 3 ด้าน

1. ด้านประโยชน์สอยใช้
2. รูปทรง
3. ลวดลายจักสาน

1.3.2 แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม

แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น ของ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532: 129-136) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา 4 ด้านดังนี้

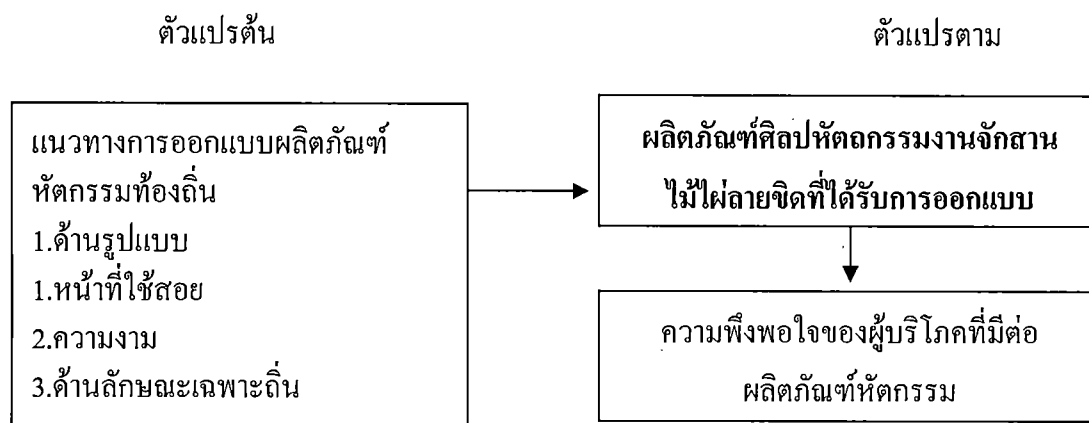
1. ด้านรูปแบบ
2. หน้าที่ใช้สอย หน้าที่ใช้สอยถือเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องคำนึงผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย
3. ความงาม มักเกิดขึ้นจากลักษณะ โดยรวมของรูปทรงตลอดจนการตกแต่งหน้าตาของงานออกแบบเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ไม่น้อยกว่าด้านประโยชน์ใช้สอยลักษณะความงามของงานออกแบบควรพิจารณาตามประเภทของงานออกแบบนั้น
4. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มักจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธี พัฒนาโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เท่ากับเป็นการทำลายลักษณะเฉพาะถิ่น

1.3.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค

ศึกษาความพึงพอใจของผู้ผลิต โภคที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2538 : 90) 4 ด้าน

1. ด้านรูปแบบ
2. ด้านประโยชน์สอยใช้
3. ด้านความสวยงาม
4. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการออกแบบ

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

ในการศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดครั้งนี้มุ่งศึกษาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นให้แก่ชุมชน โดยทำการศึกษาดังนี้

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขั้นตอนศึกษาข้อมูลศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน ภายในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 7 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน จากแหล่งชุมชนชาวบ้านภายในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 1 กลุ่มได้แก่ กลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีสมาชิกรวมทั้งหมด 25 คน

2. การออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญในด้านศิลปหัตถกรรม จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมินการออกแบบ

3. ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค
แหล่งข้อมูล คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด ภายในองค์การศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากเดือนสิงหาคม 2553 จำนวน 325 คน โดยเฉลี่ยจำนวนสัปดาห์ละ 80 คน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นจำนวนประชากร

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด ภายในองค์การศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 80 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1. ตัวแปรต้น คือ ผลกระทบที่ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
2. ตัวแปรตาม คือ ระดับความพึงพอใจของประชาชนในท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีต่อผลกระทบศิลปหัตถกรรมจากงานจักสาน ไม้ไผ่ลายจิดที่ผู้ออกแบบขึ้น

1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการออกแบบ

1.5.1 การศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ โดยค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ในการวิจัย ได้แก่ การสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือข้อมูลจากเอกสารตำรา ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด สํารวจ สัมภาษณ์ข้อมูลผลกระทบศิลปหัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน จากแหล่งชุมชนกลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 ออกแบบ หมายถึง การนำศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบ อนุรักษ์ โดยออกแบบผลกระทบศิลปหัตถกรรมจักสานขึ้นใหม่ที่มาจากวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นเป็นผลผลิตจากธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น และลักษณะเฉพาะถิ่น

1.5.3 ศิลปหัตถกรรม หมายถึง ผลกระทบที่สร้างขึ้นด้วยมือ โดยกลุ่มผู้ผลิตที่ไม่ได้รับการฝึกฝนด้านศิลปะอย่างเป็นระบบ แต่สามารถสร้างผลงานตามความเชื่อ ประเพณีนิยม ประโยชน์เพื่อการใช้สอย ด้วยความชำนาญและลักษณะเฉพาะถิ่น

1.5.4 ผลกระทบที่หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นวัตถุดิบหลักจากไม้ไผ่ และมีวัสดุประเภทอื่นมาผสมผสานด้วย สร้างขึ้นโดยวิจิตรสานเป็นหลัก โดยลักษณะลวดลายมีลักษณะแข็งแรงแบบเรขาคณิต

1.5.5 ลายจิด หมายถึง ลักษณะของลวดลายชนิดหนึ่งที่ใช้การมัดหรือซ้อนขึ้น มีลักษณะแข็งแรงแบบเรขาคณิต การผูกสายและการประสานกันของลายจะเป็นเส้นตรง

1.5.6 จักสานไม้ไผ่ หมายถึง การนำไม้ไผ่ มาสอดขัดกันหรือสานเป็นแผ่นเป็นรูปร่างรูปทรงแบบต่างๆที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

1.5.7 ลักษณะเฉพาะถิ่น หมายถึง รูปแบบและลักษณะเฉพาะเช่น ชื่อเรียก, วัสดุที่ใช้, ขั้นตอนการประดิษฐ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมที่สร้างขึ้นจากสุนทรียภาพ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของผู้สร้าง

1.5.8 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชื่นชอบของผู้บริโภคที่มีต่อผลกระทบศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้ออกแบบ โคนคำนึงถึงด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานการวิจัย เรื่อง ศิลปะการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และมีขั้นตอนการทำงานเป็นเกณฑ์ไม่ให้เกิดการสับสนในการดำเนินการและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน
- 2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานจักสานลายฉิด
- 2.3 แนวทางการศึกษาลักษณะเฉพาะศิลปหัตถกรรม
- 2.4 ความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมต่างๆของประเทศไทย
- 2.5 งานหัตถกรรมจักสาน
- 2.6 นวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- 2.7 ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- 2.8 หลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 2.9 วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึง ศิลปะหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือช่างของคนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง การประดิษฐ์สร้างสรรค์ เป็นไปตามเทคนิค และรูปแบบที่ถ่ายทอดกันในครอบครัว โดยตรงจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย โดยมีจุดประสงค์หลัก คือ ทำขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ศิลปะชาวบ้าน (Folk Art) ศาสตราจารย์ ศิลป พีระศรีแปลคำนี้ว่า ศิลปะชาวบ้าน (ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน) การร้องรำทำเพลง จิตรกรรมการวาดเขียนและอื่นๆ ซึ่งมีกำเนิดรู้จักกันในนามของ ศิลปะชาวบ้าน ศิลปะชนิดนี้ จึงอุดมด้วยลักษณะที่ แสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดอย่างง่ายๆ จุดมุ่งหมายของการสร้างงานเหล่านั้นก็เพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ ส่วนคุณค่าทางศิลปะ เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลัง

หัตถกรรมพื้นบ้านหมายถึงผลงานที่เกิดจากฝีมือของคนในท้องถิ่นด้วยการประดิษฐ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เชี่ยวชาญศิลปะพื้นบ้านชาวญี่ปุ่น ชื่อ โซเอตสึ ยานากิ (Soetsu Yanaki) ได้เขียนสาระสำคัญของศิลปะพื้นบ้านไว้ว่าเกิดมาจากความพยายามของช่างที่ฝึกฝนและผลิตงานนั้นสืบต่อมาหลายชั่วอายุ มีรูปแบบที่ต่างๆ มีความงามเกิดจากวัสดุธรรมชาติ เกิดจากการฝึกฝนและการทำซ้ำๆ กันมากกว่าความพยายามที่จะให้เป็นศิลปะ มีความเป็นธรรมชาติ มากกว่าความสละสลวยเพื่อความเป็น ศิลปะเพื่อศิลปะ แสดงลักษณะพิเศษเฉพาะถิ่นหรือเอกลักษณ์ของถิ่นกำเนิด และจะต้องปราศจากอิทธิพลอุตสาหกรรม คือ ทำขึ้นด้วยมือเท่านั้น

ในต่างประเทศเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มให้ความสนใจในด้านของวัฒนธรรมมานานกว่าสองทศวรรษแล้ว นักวิชาการหลายคนให้ความสนใจต่อประเด็นนี้ เช่น คริสติน กองดอน (Congdon, 1986: 33-34).

แพทริเซีย สเตอร์, โลวิส เพตโตรวิช-มวานิก และ โรบิน วาสสัน (Stuhr, petrovich-mwaniki and Wasson, 1992:19) นักวิชาการบางคนมีความคิดที่ว่า นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา (Sleeter, 1991) หลักสูตรเกี่ยวกับวัฒนธรรมผสม ที่มีประสิทธิภาพที่คำนึงถึงการใช้ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และค่านิยมของนักเรียน ในการร่างกิจกรรมการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการวิจารณ์หรือวินิจฉัยกระบวนการของนักเรียน เขาให้เหตุผลว่า เพราะฉะนั้นนักเรียนจะนำการเรียนรู้จากภายนอกโรงเรียน แรงจูงใจ เป้าหมาย ความรู้ กลยุทธ์การเรียนรู้ เหล่านี้เข้ามาก่อนเข้าสู่ชั้นเรียน นักเรียนสามารถสังเกตภาพสะท้อนของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ตอบสนองเชิงวัฒนธรรม นักเรียนก็จะสามารถพัฒนามุมมองโลกของตนเองอย่างกว้างไกลในประเด็นของวัฒนธรรม

เอลดอน แคตเตอร์ (Eldon Katter, 1995:9) ได้กล่าวถึงงานหัตถกรรมและชนบทไว้ว่า หลักสูตรควรพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนกระบวนการเรียนรู้หัตถกรรมตลอดทั้งปี เป้าหมายของหลักสูตรควรมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ว่าวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นพัฒนาขึ้นได้อย่างไร ผู้คนที่หลากหลายภูมิหลังมาอยู่ร่วมกันได้อย่างไร ในวิถีทางแบบนี้ นักเรียนก็จะเริ่มเกิดความซาบซึ้งในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน คือ เริ่มจากวัฒนธรรมใกล้ตัวเด็กก่อน แล้วขยายแวงออกไปสู่ระดับนานาชาติในภายหลัง

ศิลปหัตถกรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่สร้างขึ้นด้วยมือ มีทั้งประโยชน์เพื่อใช้สอย คุณค่าทางศิลปะ และความงาม โดยช่างทำให้สวยงามตามรสนิยมและความสามารถของตน มีรูปแบบและความงามตามความนิยมของกลุ่มชนท้องถิ่นนั้นๆ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2546, หน้า 11)

ลักษณะหัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรม จัดเป็นศิลปะประยุกต์ หรือศิลปะที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยเป็นสิ่งสำคัญ งานหัตถกรรมพื้นบ้านดังกล่าวมี 3 ลักษณะ ได้แก่

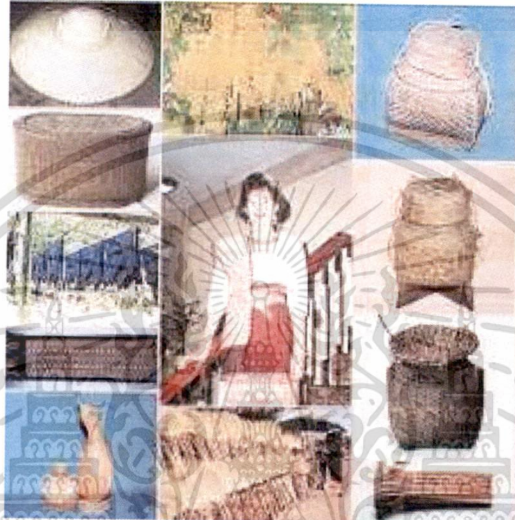
ลักษณะที่ 1 เป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเล่น เครื่องประดับตกแต่ง เครื่องผ้า เครื่องนุ่งห่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่แจ้งขออนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะที่ 2 เป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นสำหรับใช้กับบุคคลอีกระดับหนึ่ง ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ข้าราชการ ขุนนาง ส่วนใหญ่เป็นเครื่องราชูปโภค สำหรับใช้ในงานพิธีการสำคัญ

ลักษณะที่ 3 เป็นงานหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมตามจารีตประเพณี และในพระพุทธศาสนาซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นเครื่องศาสนูปโภคหรือเครื่องใช้ไม้สอยในวัด เครื่องตกแต่งโบสถ์วิหาร เช่น พระพุทธรูป ตู้พระไตรปิฎก ธรรมาสน์ ระฆัง ใบเสมา ลูกนิมิต รวมทั้งศาลพระภูมิที่สร้างไว้เคารพบูชาในบริเวณบ้านด้วย

ภาพที่ 2.1 ภาพหัตถกรรมพื้นบ้าน

ที่มา : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแพร่, 2540 ,หน้าปก

2.1.1 หัตถกรรมเครื่องจักสาน

เครื่องจักสาน คือ งานหัตถกรรมที่ใช้วัสดุในการทำประเภทไม้ไผ่ หวาย ใบลาน เตย จูดหรือกระจูด ฟาง ติเภา ผักตบชวาโดยนำมาจัก ผ่า ฉีก ให้เป็นเส้นบาง ๆ แล้วนำมาจักสาน สอด ไขว้ ขึ้นโครงเป็นรูป ทำเป็นภาชนะ สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อมาจึงคิดประดิษฐ์ตัวกลายให้มีความประณีตงดงาม ภาชนะและเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้จึงมีคุณค่าและมีความงามในตัว จัดเป็นงานศิลปะชนิดหนึ่ง que แสดงถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

เครื่องจักสานไทยเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีมาแต่โบราณตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังหลักฐานสำคัญในภาพเขียน โบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัด อุบลราชธานี มีภาพสัตว์ สิ่งของที่มีรูปร่างคล้ายส้อมและข้องขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเครื่องจับสัตว์ น้ำที่ใช้กันอยู่ตามลำน้ำโขง เครื่องจักสานของไทยมีหลากหลายชนิด ชาวบ้านในทุกภาคของ เมืองไทยนิยมทำกัน เมื่อว่างจากการทำนา ทำไร่ หรือทำสวน ซึ่งเป็นอาชีพหลัก โดยใช้วัสดุที่หา ง่ายในท้องถิ่น หากทำได้มากพอ ก็นำไปแลกเปลี่ยน หรือขายกันในหมู่บ้าน หรือต่างหมู่บ้าน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตเห็นาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันเครื่องจักสานที่ชาวบ้านทำ ได้รับความนิยมน้อยลง โดยเฉพาะชาวกรุงเทพฯ ดังนั้น จึงมีการพัฒนารูปแบบและประโยชน์ใช้สอยให้เพิ่มขึ้น มีแหล่งที่ทำเครื่องจักสานอยู่ในหลายหมู่บ้านทั่วประเทศ เช่น ที่บ้านบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และหมู่บ้านในอำเภอพนสนิกม จังหวัดชลบุรี ที่ทำเครื่องจักสานประเภทไม้ไผ่ ที่บ้านหมน อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหมู่บ้านที่ทำเครื่องจักสานย่านลิเภา

ภาพที่ 2.2 ภาพการตีข้าวด้วยเครื่องตีข้าวโบราณ มีเครื่องจักสานเป็นภาชนะรองรับชั้นตอนต่าง ๆ
ที่มา : สารานุกรมสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2547, หน้า 63

เครื่องจักสานพื้นบ้านในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 ประเภทตามลักษณะหน้าที่และประโยชน์ใช้สอย ได้แก่

1. เครื่องมือทำนาทำสวน เครื่องจักสานชนิดนี้ส่วนใหญ่แล้ว ชาวบ้านทำขึ้นมาเพื่อใช้ในการทำนาทำไร่ หรือทำสวนโดยใช้วัสดุประเภทไม้ไผ่ หวาย มาทำเครื่องมือ เช่น โขง โลงหรือโพงซึ่งใช้วิดน้ำ เข่ง คราด บั้งก็๋ สุ่มไถ่ ตะกร้อสอยผลไม้ ชะลอม พ้อมหรือกระพ้อมซึ่งใช้บรรจุงข้าวเปลือก

2. เครื่องมือจับปลา เครื่องจักสานประเภทนี้ชาวบ้านทำขึ้นมาเพื่อจับปลาในแถบท้องถื่นของตน เครื่องมือจับปลามีหลายชนิด รูปร่างแตกต่างกันไปตามลักษณะแหล่งน้ำที่อยู่ในท้องถื่นเหล่านั้น เช่น ข้อง กระจู้หรืออีจู้ ลอบ ไช สุ่ม ชูด

3. เครื่องใช้ในบ้าน เป็นเครื่องใช้ภายในบ้านที่จำเป็น เช่น กระบุง กระติบ กระชุกระจาด สาทแทรก ตะแกรง ตะกร้า เสวียนรองหม้อ ฝาชี เสื่อ พัด กระเป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด เครื่องจักสานประเภทนี้แบ่งออกได้หลายกลุ่มตามลักษณะการใช้ ได้แก่ เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร เช่น ตะกร้าล้างปลา หวด กระชอน เครื่องแต่งตัว เช่น งามอบ หมวก กระเป๋ เครื่องแสดงสัญลักษณ์ เช่น เฉลวสำหรับปักบนหม้อยา หรือแสดงเขตไร่นา เครื่องเล่นกีฬา เช่น ตะกร้อหวาย และ เครื่องเล่น เช่น นก กุ้ง ตักแตน ปลาตะเพียนที่สานด้วย ไบลาน หรือใบมะพร้าว

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับงานจักสานลายจิด

2.2.1 ประวัติความเป็นมาของงานจักสานลายจิด และความต้องการของกลุ่ม

กลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด ตั้งอยู่บริเวณบ้านเลขที่ 86 หมู่ที่ 3 ต.หนองห้าง อ. กุฉินารายณ์ จ. กาฬสินธุ์ ทำการผลิตและขายผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ มีประวัติความเป็นมาและมีการพัฒนาการของกลุ่ม ดังนี้

2.2.1.1 ประวัติความเป็นมาของการจักสานไม้ไผ่ลายจิด

ชาวบ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นชนเผ่าภูไทมีอาชีพหลักคือการทำนา ทำสวนแหล่งจากการทำนาทำสวนชาวบ้านที่เป็นสตรีจะทำอาชีพเสริมคือการทอผ้า ส่วนที่เป็นบุรุษ ทำอาชีพเสริมคือการจักสาน ซึ่งทั้งการทอผ้าและการจักสานเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเดิมนั้นการทอผ้านั้นทำเพื่อใช้ตัดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มทำที่นอน หมอน (หมอนจิด) ผ้าห่ม ฯลฯ สำหรับคนในครัวเรือน การจักสานก็เช่นกัน จะทำเป็นเพื่อใช้สอยในครัวเรือน เช่น กระบุง ตะกร้า กระติบข้าว กระดิ่ง เป็นต้น ไม่ได้ทำเพื่อจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมเหมือนในปัจจุบันต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2515 นายประจวบ หาญกุล ซึ่งในขณะนั้นเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่วิทยาลัยครูมหาสารคาม (สถาบันราชภัฏมหาสารคาม) ได้นำกระเป๋าลือที่มาจากผ้าจิด (เป็นผ้าทอลายผ้าจิดเพื่อใช้เย็บทำหมอนจิดของชนเผ่าภูไท) พร้อมกับภาพถ่ายแจกันจักสานทรงสูงของโบราณมีลวดลายสวยงาม (เป็นสิ่งของที่มิมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาล ที่ 5) มาให้นายสีทัศน์ โสภาคะยัง ราษฎรบ้านหนองกระตัน หมู่ที่ 5 ตำบลหนองห้าง คุณเป็นตัวอย่าง และให้ทดลองทำ เป็นแจกันจักสานลายจิดเพราะทราบว่านายสีทัศน์ โสภาคะยัง เป็นผู้ที่มีฝีมือทางการจักสานเป็นอย่างมากโดยรับปากว่าหากทำจะรับซื้อและจะสนับสนุนหาตลาดรองรับให้นายสีทัศน์ โสภาคะยังได้ไปชักชวนชาวบ้าน นายคำเปลง โสภาคะยัง ราษฎรบ้านหนองห้าง ผู้เป็นน้องชาย ซึ่งมีฝีมือทางการจักสานเช่นกัน ร่วมทำ โดยมีภรรยาและลูกสาวของนายสีทัศน์ และนายคำเปลง เป็นผู้แนะนำวิธีการทำลายจิด และเมื่อทำได้ ทางวิทยาลัยครูมหาสารคาม ได้ให้การสนับสนุนโดยการซื้อและการประชาสัมพันธ์ให้ นอกจากนั้นทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม ได้ส่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเข้ามาทำการศึกษาจนกระทั่งการทำจักสานลายจิดรู้จักเป็นที่แพร่หลาย และมีการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติมจนเกิดเป็นผลผลิตด้านจักสานลายจิดขึ้นหลายแบบ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จึงมีบุคคลอื่นให้ความสนใจเรียนรู้การจักสานลายจิด จากนายสีทัศน์ และนายคำแปลง เพิ่มขึ้น เช่น นายคำสิงห์ ไชยจันทร์ นายมณีรัตน์ ไชยจันทร์

ประมาณปี พ.ศ. 2521 - 2522 อาจารย์วิทยาลัยครูมหาสารคาม ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงทราบเกี่ยวกับงานจักสานลายจิดได้นำผลิตภัณฑ์ลายจักสานลายจิด ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร และ เมื่อครั้งพระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรมที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีรับสั่งให้นายสีทัศน์ โสภาคะยัง นายคำแปลง โสภาคะยัง นายคำสิงห์ ไชยจันทร์ เดินทางไปเป็นครูสอนราษฎรที่ทรงรับมาเป็นนักเรียนศิลปอาชีพ ณ โรงเรียนศิลปอาชีพ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ โดยมีท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า เมื่อครั้งนั้น ไปปรับตัวนายสีทัศน์นายคำแปลง โสภาคะยัง นายคำสิงห์ ไชยจันทร์ จากบ้านหนองห้างไปยังพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์และทรงรับงานจักสานลายจิด เป็นแผนกหนึ่งในโครงการศิลปอาชีพของพระองค์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา

เมื่อพระองค์ท่านจะเสด็จกลับกรุงเทพมหานครในปีนั้น (2522) ได้ทรงรับสั่งให้ นายสีทัศน์ โสภาคะยัง นายคำแปลง โสภาคะยัง และนายคำสิงห์ ไชยจันทร์ ตามเสด็จกลับกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นครูสอนนักเรียนศิลปอาชีพต่อ ณ โรงเรียนศิลปอาชีพ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน แต่เนื่องจากนายคำสิงห์ ไชยจันทร์เป็นข้าราชการครู จึงไม่อาจเสด็จกลับกรุงเทพมหานครได้ และกราบเรียนท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า ในครั้งนั้น ให้ตามตัวนายมณีรัตน์ ไชยจันทร์ (นายจิระพันธ์ ไชยจันทร์) บุตรของนายคำสิงห์ ไชยจันทร์ ซึ่งในขณะนั้นเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร เข้าเป็นครูสอนแทน ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2523 เป็นต้น และทรงรับสั่งให้ตามเสด็จ ไปฝึกสอนนักเรียนศิลปอาชีพทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย นอกจากนั้นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงให้มีรับสั่งให้มีการปรับปรุงงานจักสานลายจิดให้มีความละเอียดประณีตยิ่งขึ้น ยังผลให้ผลิตภัณฑ์จักสานลายจิดเป็นที่นิยมของผู้ที่มีความชื่นชอบงานฝีมืออันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและมีราคาสูงขึ้น ทำให้ราษฎรมีรายได้สูงขึ้นมากกว่าแต่ก่อน สมาชิกกลุ่มจักสานลายจิดทุกคนต่างทราบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านและทางราชการก็ได้ให้การสนับสนุนให้ราษฎรตำบลหนองห้างที่มีฝีมือทางด้านจักสานไม้ไผ่ลายจิด ตั้งกลุ่มและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดเป็นงานที่ใช้ความละเอียดประณีต ผู้ทำจะต้องมีความพยายามและความอดทนสูง ประกอบกับผู้ซื้อผลิตภัณฑ์จักสานลายจิดก็มักจะเลือกซื้อเฉพาะผลงานที่เป็นของผู้ทำรุ่นแรก ๆ เพราะมีความละเอียดประณีตมากกว่า ถึงแม้ราคาสูงกว่าผลงานของผู้ทำรุ่นหลังเป็นอย่างมากก็ตาม เป็นเหตุให้ผู้ที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มขาดกำลังใจ และลาออกจากการเป็นสมาชิกไปในที่สุด ทำให้กลุ่มจักสานลายจิดเติบโตช้า หากแม้ว่ามีกองทุนที่ทำการกลุ่ม ที่คอยรับซื้อผลิตภัณฑ์ของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาชิกใหม่ไว้เพื่อจำหน่ายต่อในนามของกลุ่ม ก็เชื่อว่ากลุ่มจักสานลายจิดก็คงจะเป็นปีกแผ่นและ เติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ลายจิดในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์กำลังได้รับความสนใจและเป็นที่ต้องการอย่างมาก จนไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทันกับความต้องการ ต้องอาศัยการสั่งจองล่วงหน้าเป็นแรมเดือน และมีผลิตภัณฑ์สำหรับการไปจัดงานแสดงสินค้าตามงานเทศกาล ได้รับการประสานงานจากพัฒนาชุมชนอำเภอ กุฉินารายณ์ให้ไปแสดงสินค้า จำนวน เล็กน้อย นอกจากนี้ ชุมชนหนองห้างเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้ไท ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองของจังหวัดกาฬสินธุ์ จะอาศัยอยู่แถบอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอกุฉินารายณ์ยังรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไท จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และได้ให้ความสนใจหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ลายจิดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ได้สั่งซื้อและสั่งจองผลิตภัณฑ์กลับไปด้วยเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันกลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด ยังไม่มีสถานที่ตั้งของกลุ่ม เพราะยังขาดงบประมาณ แต่ได้อาศัยบ้านเลขที่ 86 บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นบ้านของนายประสิทธิ์ อุทรักษ์ เป็นสถานที่ในการติดต่อประสานงาน หรือรวมกลุ่มกัน

กลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายจิด ได้มีการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ เพื่อจำหน่าย มีทั้งผลิตภัณฑ์ดั่งภาพ และผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ โดยลูกค้าสามารถสั่งสินค้าที่มีรูปแบบแตกต่างไป แต่ต้องนำภาพสินค้าตัวอย่างมาเป็นแบบ และสั่งซื้อได้ที่ นายประสิทธิ์ อุทรักษ์ ประธานกลุ่ม บ้านเลขที่ 86 หมู่ที่ 3 ต. หนองห้าง อ. กุฉินารายณ์ จ. กาฬสินธุ์

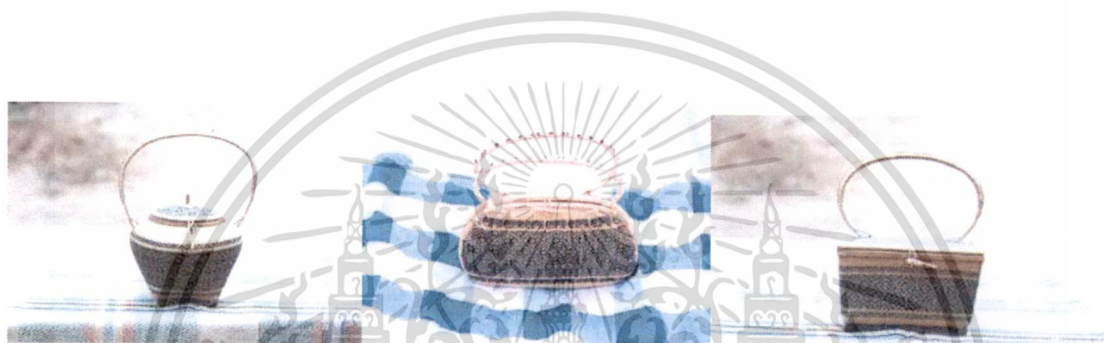

ภาพที่ 2.3 ก่องข้าวโบราณ เป็นผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากก่องข้าวในสมัยก่อน โดยเพิ่มความละเอียดลวดลายจักสานใช้สำหรับใส่ข้าวเหนียว

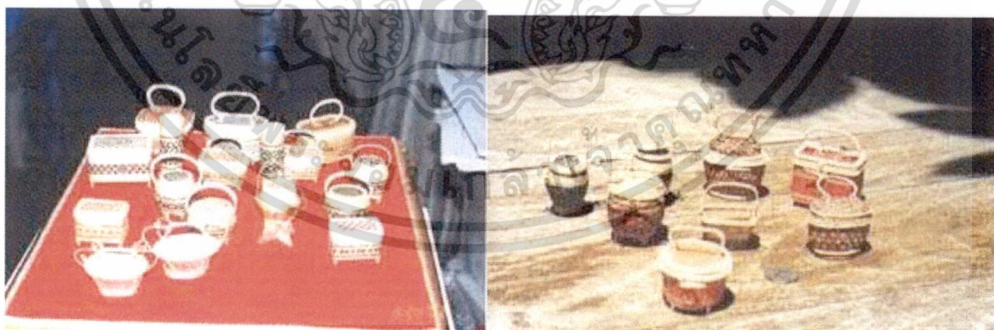
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.4 พาน ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากประเพณีและพิธีกรรมศาสนาใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ภาพที่ 2.5 กระเป๋าจักสานไม้ไผ่ลายจิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงมีรูปทรงต่าง ๆ ทั้งทรงกลม วงรี สี่เหลี่ยม และหกเหลี่ยม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อของลูกค้า สุภาพสตรีใช้สำหรับใส่ของจำเป็น และนิยมถือตามในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

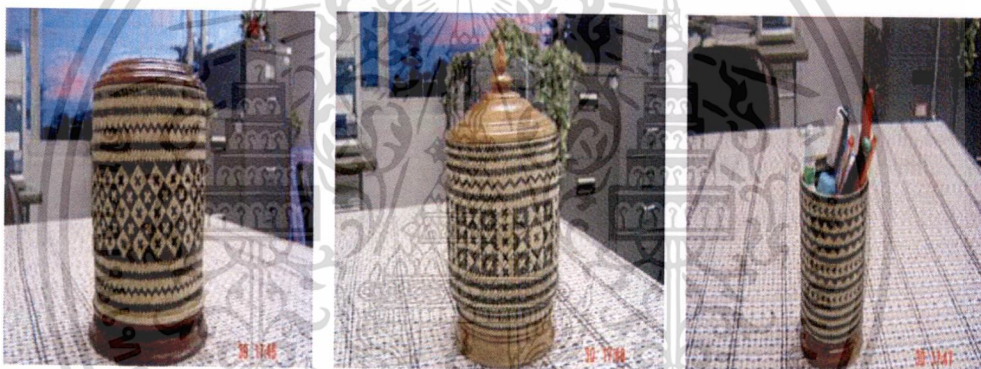

ภาพที่ 2.6 ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ลายจิด ขนาดจิ๋วเป็นการจักสานแบบย่อส่วนของกระเป๋าคะกร้าจักสานไม้ไผ่ลายจิด มีลวดลายที่ละเอียดประณีต สวยงามใช้สำหรับโห่ หรือเป็นของสะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.7 ตะกร้าไม้ไผ่เป็นการจักสานโดยใช้เส้นตอกที่มีขนาดใหญ่และมีลวดลายหลายแบบเพื่อเพิ่มสีสันใช้สำหรับใส่ของ

ภาพที่ 2.8 กล้องกระดาษชำระ

กระติบข้าว

กล้องใส่ปากกา

2.3 แนวทางการศึกษาลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรม

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2538: 89) ได้สรุปแนวคิดเรื่องแนวทางการศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไว้ว่า การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไม่ว่าในด้านใดก็ตามควรจะศึกษาปัจจัยแวดล้อม ประกอบกับการศึกษาศิลปหัตถกรรมโดยตรง ทั้งนี้เพราะปัจจัยแวดล้อมจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หัตถกรรมพื้นบ้านได้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวคิดในการออกแบบ ดังนี้

2.3.1 การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้คือ

2.3.1.1 การศึกษาปัจจัยแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ควรศึกษา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือของกลุ่มชนพื้นบ้าน ซึ่งจะช่วยให้ทราบเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นนั้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยอธิบายการสร้างรูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น ถ้าจะศึกษาศิลปหัตถกรรมของกลุ่มชนเชื้อสายลาว ไช่ (ไทยทรงดำ) หรือกลุ่มชนเชื้อสายจีน ในบริเวณจังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องศึกษาการอพยพการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนทั้งสอง จึงจะเข้าใจรากเหง้า การสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของกลุ่มชนนั้นๆ นอกจากนี้ ควรศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่เป็นผู้สร้างศิลปหัตถกรรม ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดการใช้วัสดุ และเป็นสิ่งกำหนดรูปแบบของหัตถกรรม ซึ่งต้องทำให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของชุมชน ปัจจัยแวดล้อมอย่างสุดท้ายที่ควรศึกษาด้วยก็คือ ระบบวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ขนบประเพณีความเชื่อและวิถีชีวิต ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบ และกรรมวิธีในการสร้างหัตถกรรมพื้นบ้าน

2.3.1.2 การศึกษาตัวงานหัตถกรรม

นอกจากการศึกษาปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ควรจะต้องศึกษาและมีความรู้ขั้นตอนและกระบวนการสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านด้วย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมขั้นตอนการผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนแรกของการสร้างศิลปหัตถกรรมคือ จุดมุ่งหมายของการสร้างหัตถกรรมพื้นบ้านตามความจำเป็นในการดำรงชีวิตและเพื่อสนองความต้องการในด้านต่างๆ คือ ความต้องการใช้สอย การซื้อขายแลกเปลี่ยน รวมทั้งการสนองความต้องการทางจิตใจ สิ่งต่อไปที่ผู้สร้างหัตถกรรมจะต้องคิดถึง คือ การแสวงหาวัสดุตามธรรมชาติในท้องถิ่นเท่าที่จะหาได้ และสามารถนำมาสร้างด้วยเครื่องมือเครื่องใช้เท่าที่มีอยู่ตามสภาพท้องถิ่นของตนพร้อมกับการกำหนดรูปแบบ รูปแบบในที่นี้ หมายถึง รูปทรง โครงสร้าง และลวดลายของศิลปหัตถกรรมประเภทต่างๆ รูปแบบของศิลปหัตถกรรมนั้นจะอยู่ในกรอบของสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีนิยมของท้องถิ่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแต่ละชุมชน รูปแบบจึงถูกกำหนดด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนมีมากมาย เช่น รูปทรงของอาคารพื้นบ้านของภาคเหนือที่ต่างกับอาคารบ้านเรือนภาคอื่นๆ งาม เครื่องสวมศีรษะป้องกันแดด ฝน ของภาคใต้ที่เรียกว่า เปี้ยว กับ กุ๊บ ของภาคเหนือแม้จะมีประโยชน์ใช้สอยเหมือนกันแต่ด้วยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนที่ต่างกัน ทำให้เครื่องจักสานสำหรับสวมศีรษะชนิดนี้มีรูปแบบและชื่อที่แตกต่างกันไปอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น โดยนัยนี้ จะเห็นว่าการสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นเรื่องราวของชุมชนผู้เป็นเจ้าของลึกลงไปในอดีต และความเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมได้ส่วนหนึ่ง ถัดจากการกำหนดรูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านก็คือ กรรมวิธีหรือเทคนิคในการสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบ คือประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่อดีตเป็นกรอบที่สำคัญ กรรมวิธีในการสร้างศิลปหัตถกรรมแต่ละถิ่นส่วนมาก จะได้รับการสืบทอดจากช่างรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่งด้วยการบอกเล่าแบบมุขปาฐะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การแจ้งให้ถือการถือเอาผิด เมื่อเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อนบ้านสอนเพื่อนบ้าน เป็นส่วนใหญ่มากกว่าการเรียนหรือการถ่ายทอดกันอย่างมีระบบ และกรรมวิธีนั้นๆ จะต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ จนเมื่อได้รูปแบบและกรรมวิธีในการผลิตลงตัว คือ สามารถใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดแล้ว จึงเริ่มคิดถึงความงดงามทางด้านศิลปะ ทั้งนี้รูปแบบที่สร้างขึ้นในช่วงแรกๆ นั้นจะคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงดงามและความเป็นศิลปะ การสร้างงานศิลปะหัตถกรรมระดับศิลปะเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนเกิดทักษะและความชัดเจนของช่าง ซึ่งได้ผ่านพ้นขั้นตอนของความจำเป็นและความต้องการในขั้นตอนแรกของการผลิตมาแล้ว อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากคุณค่าศิลปะและความงามของหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากช่างหรือผู้สร้างหัตถกรรมแล้ว หัตถกรรมยังมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากงานศิลปะประเภทอื่นๆ อีกประการหนึ่งคือ ความมีชีวิต ซึ่งเกิดจากการใช้สอย เพราะการใช้สอยจะช่วยขัดเกลาให้งานหัตถกรรมมีความประสานกลมกลืนกันในตัวเอง การนำมาใช้งานเป็นเวลานาน ยังทำให้งานหัตถกรรมได้ดูดซับเอาชีวิตและวิญญาณของท้องถิ่นไว้ ช่วยให้เกิดความรู้สึกมีชีวิต มีวิญญาณแฝงอยู่ นอกจากนี้ งานหัตถกรรมส่วนมากจะมีความสมบูรณ์ในตัว เพราะได้ผ่านการแก้ปัญหาการออกแบบที่ตรงไปตรงมาชัดเจน เพื่อให้สนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมมาเป็นเวลานานนับร้อย นับพันปี

2.3.1.3 การศึกษาศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านในด้านวัฒนธรรม

การศึกษาศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านนั้น อาจเริ่มด้วยการตั้งคำถามง่ายๆ ขึ้น เพื่อหาคำตอบจากศิลปะหัตถกรรมนั้น เช่น สิ่งนั้นมีการใช้สอยอย่างไร ใครเป็นคนใช้ ใช้ในภูมิภาคอย่างไร สร้างขึ้นด้วยวัสดุอะไร สร้างมาตั้งแต่สมัยไหน มีความสำคัญและผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่และชนบประเพณีของคนในถิ่นกำเนิดนั้นมากน้อยเพียงใดจากคำถามเหล่านี้ เราสามารถจะหาคำตอบได้จากวัตถุซึ่งเป็นงานศิลปะหัตถกรรมได้ ตัวอย่างเช่น คุ หรือ ครุ ของภาคเหนือซึ่งสานด้วยไม้ไผ่สำหรับตีข้าวออกจากรวงเพื่อให้ได้เมล็ดข้าว ถ้าจะหาคำตอบตามแนวคำถามข้างต้นก็จะได้ว่า คุ เป็นเครื่องจักสานสำหรับตีข้าวให้เมล็ดข้าวหลุดจากรวงแทนการนวดข้าวอย่างภาคกลาง ผู้ใช้คือ ชาวนาในภาคเหนือ ใช้ในเขตภาคเหนือที่มีเนื้อที่เป็นเนินและไหลเบา คุจึงใช้ได้สะดวกสามารถยกไปตีข้าวตามไร่นาได้เหมาะสมกับภูมิประเทศ จากการสร้างคุแสดงให้การใช้วัสดุท้องถิ่นคือไม้ไผ่ และสร้างรูปแบบให้สามารถใช้สอยได้อย่างดี แต่จะเริ่มทำกันมาตั้งแต่สมัยใดนั้นยากที่จะหาหลักฐานได้แน่นอน ความสำคัญของคุนั้นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการนวดข้าวหรือการตีข้าวตามไร่นาในภาคเหนือ ซึ่งเป็นที่ที่มีภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ต่างจากการนวดข้าวในภาคกลางที่ใช้ลานนวดข้าวที่มีพื้นที่กว้างขวาง คุจึงเป็นเครื่องมือที่สะท้อนให้เห็นสภาพการทำมาหากิน การทำนาตามสภาพภูมิประเทศในท้องถิ่นที่สร้างคุให้เห็นอย่างดังกล่าวเป็นการพิจารณาการใช้สอยศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่สะท้อนให้เราเห็นได้ถึงวัตถุประสงค์ของการสร้าง ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับความต้องการต่างๆ ดังที่เราตั้งคำถามไว้ข้างต้นด้วย การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิจัยหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเท่ากับเป็นการ “อ่าน” (เชิงตีความ Interpretation) เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในสิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อถูกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั่นนั่นเอง การอ่านหรือการศึกษาเชิงวิเคราะห์วิจัยนั้น อาจจะสามารถสังเกตเห็นได้ เริ่มจากการพิจารณาวัตถุประสงค์ของการสร้าง (Purpose) รูปทรง (Form) การสร้างรูปแบบ (Design) โครงสร้าง (Structure) เทคนิคหรือกรรมวิธี (Technique) วัสดุดิบ (Raw Material) ตลอดจนถึงเนื้อหาสาระ (Content) ว่าองค์ประกอบเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นให้เราเห็นว่าเข้าใจถึงสภาพต่างๆ ของมันมากน้อยเพียงใด การศึกษาในลักษณะนี้ จะต้องวิเคราะห์หรือมองให้ลึกลงไปกว่าการมองเพียงว่ามันเป็นอะไร ใช้อะไรเท่านั้น จะต้องอ่านให้ออกกว่า การที่มันมีรูปแบบ มีรูปทรง โครงสร้าง เทคนิค และใช้วัสดุดิบเช่นนี้ มีความสัมพันธ์กับการใช้สอยอย่างไรและเกี่ยวเนื่องกับประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยมในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

2.3.1.4 การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจากการใช้สอย

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีคุณค่าในการใช้สอย (Functional Value) ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ดังนั้น จุดประสงค์ของการสร้างสรรค์ประการแรกอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอย ก่อนที่หัตถกรรมพื้นบ้านจะอำนวยประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ที่จะต้องผ่านการใช้งานมาแล้ว จึงก่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่องเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้สอยได้เป็นอย่างดี การพัฒนางานหัตถกรรมพื้นบ้านให้ดีขึ้นนั้น มักจะพัฒนาแก้ไขในองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้คือ ในการสร้างรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และการเลือกใช้วัสดุ ตัวอย่างของการพัฒนาแก้ไข และการหาวิธีการเพื่อให้ได้งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ดีโดยทั่วไปจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความนึกคิดหรือสัญชาตญาณของมนุษย์ ที่พยายามจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ความคิดในการสร้างสรรค์รูปทรงอย่างง่ายๆ ของ “ ข้องเปิด ” หรือ “ ตะข้องเปิด ” ซึ่งเป็นเครื่องจักสานสำหรับขึง กุ้ง ปู ปลา ของชาวชนบท เป็นข้องสานด้วยไม้ไผ่ มีรูปทรงเหมือนเปิดจึงเรียก ข้องเปิด และการที่ตะข้องชนิดนี้มีรูปร่างเหมือนเปิด ก็น่าจะมาจากความบังคาลใจของช่างผู้สานเห็นว่าเปิดเป็นสัตว์ที่มีคุณสมบัติในการลอยน้ำหรือว่ายน้ำได้ดี ช่างจึงนำรูปทรงนั้นมาเป็นแบบอย่าง เพราะตะข้องชนิดนี้จะใช้ลอยน้ำตามผู้เป็นเจ้าของเวลาจับปลาตามแม่น้ำ คู คลองหนอง บึง ตะข้องเปิดจึงถูกสร้างให้มีรูปทรงคล้ายเปิดแต่ตัดส่วนละเอียดปลีกย่อยออกเสีย คงเอามาแต่เค้าโครงและรูปร่างคร่าวๆ แล้วเพิ่มท่อนซึ่งทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้โสนเข้าไปเพื่อให้สามารถร่อนน้ำได้ดียิ่งขึ้น จากข้องเปิดนี้แสดงให้เห็นความคิดอย่างง่ายๆ ในการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งแต่เดิมอาจจะทดลองทำรูปทรงอื่นๆ มาแล้วหากแต่ไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้วิเคราะห์ให้ลึกลงไปอีก จะเห็นถึงความพยายามและพัฒนาการของการสร้างรูปทรง ลวดลาย โครงสร้าง และการเลือกใช้วัสดุที่เป็นไปอย่างง่ายๆ แต่ก็ผ่านขั้นตอนของการทดลองเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดมาแล้ว จนยึดถือเป็นแบบอย่างของหมู่บ้านหรือท้องถิ่นสืบต่อกันมา อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความพยายามแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วพัฒนารูปทรงองค์ประกอบของเครื่องมือเครื่องใช้หรือหัตถกรรมพื้นบ้านให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้สอยได้ดี เช่น กระบวยตักน้ำของภาคเหนือแบบหนึ่ง ซึ่งพัฒนาในด้านการต่อตัวกระบวย การต่อตัวกระบวยหรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในทางอื่น

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กะลามะพร้าวเข้ากับด้าม โดยทั่วไปมักจะเจาะกะลาข้างเป็นช่องแล้วสอดหัวไม้ที่เป็นด้ามเข้าไป แล้วใช้ไม้เล็กๆ เสียบเป็นสลัก ทำให้ด้ามและตัวกระบวยติดกันใช้งานได้ แต่มีข้อบกพร่อง คือ เมื่อใช้ไปนานๆ จะทำให้เกิดการสึกหรอแล้วหลวมทำให้ด้ามและตัวกระบวยสั่นคลอน แต่ชาวชนบทบางท้องถิ่น ได้แก้ปัญหานี้ได้อย่างชาญฉลาดคือใช้สลักไม้ที่ทำจากไม้ไผ่ เหลลาคัทกลมเรียวยาว เมื่อใส่แล้วปลายสลักจะโค้งไปตามรูปกะลาทำให้เกิดแรงคิ ด ังด้ามกระบวยและตัวกระบวยให้ เกิดแรงยึดที่แน่นอยู่ตลอดเวลา แม้จะใช้งานไปนานเท่าใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีสปริงหรือแรงคิ ดอยู่ในตัว สปริงหรือแรงคิ ดของสลักไม้ไผ่จะทำให้กระบวยและด้ามมีความกระชับอยู่ตลอดเวลาอายุของการใช้งาน การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาของกระบวยดังกล่าวแล้ว นับเป็นคุณค่า ด้านการใช้สอยของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่มักจะได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาเป็นระยะเวลานาน และเป็นไปตามสัญชาตญาณมากกว่าการเรียนรู้ด้วยหลักวิชาเพราะถ้าเป็นการแก้ปัญหาด้วยการเรียนรู้และทดลองตามหลักวิชา งานเหล่านั้นก็จะเป็นศิลปะประยุกต์ไป อย่างไรก็ตาม ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตของคนส่วนใหญ่อย่างมาก จนบางครั้ง เรียกว่า “ ศิลปะประชาชน ” (People Art) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการสร้างงานหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นก็เพื่อการใช้สอยโดยตรง ลักษณะของการสร้างเป็นไปตามสัญชาตญาณมิได้เรียนรู้อย่างเป็นทางการ แต่อย่างใด หัตถกรรมพื้นบ้านจึงมีความผูกพันขั้นมูลฐานกับประชาชน โดยมักจะคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดด้วย เช่น กะต๋อ หรือตะกร้าของชาวอีสานเป็นตะกร้าสารพัดประโยชน์หรืออเนกประสงค์ เพราะใช้ได้ตั้งแต่ใส่ข้าวของต่างๆ ใช้หาบ หิ้ว ใช้ใส่ปลา ไปจนถึงใช้เป็นตะกร้าหมากสำหรับคนเฒ่าคนแก่ จึงนับว่ามีคุณค่าและคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการสร้าง นอกจากนี้ งานหัตถกรรมและศิลปกรรมพื้นฐานทั่วไปมักจะใช้ได้สะดวก ไม่มีวิธีการยุ่งยาก ใช้ได้โดยตรงไปตรงมา เช่น การสานออบ สานหมวก ก็สานจากวัสดุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น สานเสร็จก็สวมใส่ได้ทันทีไม่ต้องผ่านขั้นตอนอื่น หรือถ้าต้องการจะประดับตกแต่ง หรือทำอย่างประณีตเพื่อความสวยงามให้พิเศษออกไป ก็ขึ้นอยู่กับเวลาและความสามารถของช่างแต่ละคน หรือเป็นการทำขึ้นใช้เอง มิได้ทำขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายที่ต้องการปริมาณมาก ๆ

2.3.1.5 การศึกษาศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านด้านความงาม

ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นเครื่องมือที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมาแต่อดีต แม้ว่าการสร้างหรือการผลิตจะคำนึงถึงความเหมาะสม รูปทรง ขนาดที่จะสามารถอำนวยประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แต่ก็มีความงาม และความสะดวกในการใช้สอยด้วย ซึ่งผู้ผลิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา แล้วปรับปรุงพัฒนาเรื่อยมาหลายชั่วชีวิตคน จนได้รูปทรงที่งดงามและสนองการใช้สอยได้สมบูรณ์ดังนั้น แม้ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านจะสร้างขึ้นเพื่อการใช้สอยก็ตาม แต่ผู้ทำหรือผู้สร้างก็มีได้มองข้ามความงามไป หากแต่ได้พิจารณาถึงรูปทรงและความงดงามน่าใช้ ประกอบไปด้วย และยังช่างผู้ทำมีประสบการณ์มากจนเกิดความชำนาญมากขึ้นแล้ว ก็จะแสดงฝีมือให้ปรากฏคุณค่าทางศิลปะ (Artistic Value) ออกมา ดังจะเห็นได้ว่า งานศิลปะหัตถกรรมที่มีคุณภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์ประการใด

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการใช้สอยที่ดีมักจะมี ความงามและคุณค่าทางศิลปะประกอบไปด้วยอย่างแยกกันไม่ออกถ้า สังเกตให้ดีแล้วจะเห็นว่า เมื่อเราพบเห็นหัตถกรรมพื้นบ้าน เรามักจะตั้งคำถามว่าสิ่งนั้นทำขึ้นเพื่อใช้ อะไร ใครเป็นผู้ใช้ ทำที่ไหน และทำขึ้นเมื่อใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โดยความรู้สึกทั่วไป เราจะมุ่ง ความสนใจไปที่คุณค่าในการใช้สอย หรือสารประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้นก่อนที่จะให้ความสนใจใน เรื่องของความงามและคุณค่าทางศิลปะ เมื่อเรารู้ถึงจุดประสงค์ของการสร้างและคุณประโยชน์ใน การใช้สอยแล้ว เราจึงนึกถึงคุณค่าในความงามและศิลปะ จนเกิดความรู้สึกตามมาว่า มันสวยดี (Beautiful) น่ารักดี (Pretty) น่าตื่นตะลึงใจ (Overwhelming) น่าประหลาดใจ (Amazing)หรือบางที อาจจะรู้สึกเรื่องความงามและคุณค่าทางศิลปะไปพร้อมๆ กัน หรืออาจจะเห็นคุณค่าทางความงาม และศิลปะก่อนประโยชน์ใช้สอยเสียด้วยซ้ำไป แต่เราอาจจะเคยชินกับการใช้สอยจึงมุ่งไปเรื่องการ ใช้สอยก่อน การประเมินคุณค่าด้านความงามของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอาจจะพิจารณาได้ทั้งแบบ ที่พิจารณาจากคุณค่าของหัตถกรรมพื้นบ้านนั้นเป็นหลัก (Objective View) และการพิจารณาออกไป จากตนเองหรือแบบอัตนัย (Subjective View) หรือพิจารณาที่สนใจที่สนใจหรืออาจจะ พิจารณาควบคู่กัน ก็ได้ คุณค่าทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) ของหัตถกรรมพื้นบ้าน อาจจะ พิจารณาจากองค์ประกอบของสิ่งเหล่านี้ คือ ความสมดุล สัดส่วน (Proportion) จังหวะ (Rhythm) ความประสานกลมกลืน (Harmony) ความขัดแย้ง (Contrast) และจุดเด่นในงานศิลปะ (Dominance) องค์ประกอบของความงามหรือสุนทรียภาพเหล่านี้ก็นำไปพิจารณานหัตถกรรม พื้นบ้าน โดยพิจารณารูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และวัสดุความสมดุลของงานศิลปหัตถกรรมและ หัตถกรรมพื้นบ้าน อาจจะเกิดจากรูปทรงและเส้นรอบนอก โครงสร้าง ลวดลาย ตลอดจนถึงวัสดุที่ ใช้ว่ามีลักษณะของความสมดุล เป็นแบบที่เท่ากัน (Symmetrical Balance) หรือเป็นแบบความสมดุล ที่ไม่เท่ากัน (Asymmetrical Balance) คือ มีลักษณะของความสมดุลโดยสายตา โดยประมาณความ สมดุลของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมักจะเป็นแบบความสมดุลชนิดที่สองข้างเท่ากัน เพราะเป็นความ เคยชินตามสัญชาตญาณมากกว่า เช่น การสร้างรูปของเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ก็ตาม มักจะมี ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากันมากกว่าแบบความสมดุลที่ไม่เท่ากัน เพราะการสร้างรูปแบบสอง ข้างเท่ากันจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ลงตัวงดงามได้ง่ายกว่า หรือแม้แต่การสร้างลวดลายประกอบก็ มักเป็นแบบความสมดุลที่เท่ากันมากกว่าลักษณะของความสมดุลแบบเท่ากันนี้จะปรากฏในรูปทรง โครงสร้าง ลวดลายของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และมักปรากฏออกมาในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ ซับซ้อน อันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

2.3.1.5.1 สัดส่วน หมายถึง การสร้างรูปทรงให้มีขนาดที่เหมาะสมกับ ประโยชน์ใช้สอยและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น การปั้นน้ำต้นหรือคนโทน้ำของภาคเหนือ ก็จะต้อง คำนึงถึงขนาดและสัดส่วนที่จะทำให้เครื่องปั้นดินเผานั้นสามารถใช้งานได้ดี ไม่เล็กหรือใหญ่ หรือ มีเนื้อหนาเกินไป ซึ่งจะทำให้ไม่งดงามและใช้ประโยชน์ได้ไม่ดีเท่าที่ควร สัดส่วนนี้จะสัมพันธ์กับ ลวดลาย โครงสร้างและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.5.2 จังหวะ หรือช่วงจังหวะ หมายถึง ความเคลื่อนไหวที่มีความซ้ำ และต่อเนื่องกันเป็นระยะ หมายถึง เส้นรอบนอกของหัตถกรรมที่มีความโค้งเว้าหรือคอดหยักซ้ำๆ กันแต่จะต้องก่อให้เกิดความประสานกลมกลืนกันหรือการวางลวดลายให้มีจังหวะที่สัมพันธ์กับ รูปทรงและโครงสร้าง ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ในลักษณะที่มักเป็นไป โดยธรรมชาติ มีท่วงทีลีลาที่ก่อให้เกิดความงามได้จังหวะ ในงานศิลปะอาจปรากฏออกมาได้ 3 ลักษณะคือ จังหวะของรูปร่าง (Shape Rhythm) จังหวะของค่าน้ำหนัก (Value Rhythm) และจังหวะ ของขนาด (Size Rhythm)

2.3.1.5.3 ความประสานกลมกลืน หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสม ของส่วนประกอบของสิ่งนั้นๆ ความพอดีนี้จะก่อให้เกิดเอกภาพ (Unity) มีความงามที่มีความ ประสานกลมกลืนกัน เกิดขึ้นได้หลายลักษณะ เช่น ความประสานกลมกลืนกันด้วยเส้นของวัตถุนั้น ความประสานกลมกลืนกันด้วยรูปทรง ความประสานกลมกลืนกันด้วยรูปลักษณะ (Form Harmony) ความประสานกลมกลืนกันด้วยสี ขนาดและน้ำหนักความเข้ม เป็นต้น ความประสาน กลมกลืนของงานหัตถกรรมพื้นบ้านก็อาจพิจารณาได้จากตัวอย่างงานหลายชนิด เช่น งานทอผ้า ชนิดต่างๆ แต่เดิมจะมีความประสานกลมกลืนกันอย่างมาตั้งแต่การเลือกใช้วัสดุ การเลือกสี การ ใช้ลวดลายที่ประสานกลมกลืนกันแทบทั้งสิ้น และยังมีมีความประสานกลมกลืนกันกับประโยชน์ใช้ สอยด้วย

2.3.1.5.4 ความขัดแย้ง คือ ความไม่ประสานกลมกลืนกัน ซึ่งมีลักษณะ ตรงข้ามกับความประสานกลมกลืนความขัดแย้งจะช่วยทำให้งานหัตถกรรมพื้นบ้านดูไม่จืดชืด เกินไปลักษณะของความขัดแย้งก็มีลักษณะต่างๆ เช่นเดียวกันกับความประสานกลมกลืน และ จะต้องมีความพอดีด้วย หากมีมากเกินไปก็จะทำให้ดูจืดจางไม่คงงามได้ เช่น การทอผ้าที่ใช้สี วิทยาศาสตร์มาใช้ย้อมเส้นไหม เส้นด้าย ทำให้มีสีฉูดฉาด ไม่ประสานกลมกลืนกับลวดลาย รูปแบบ ของผ้าพื้นบ้านดั้งเดิมทำให้ความงามด้อยไปหรือการใช้ลวดหรือเชือกพลาสติกเข้าไป ประกอบกับ เครื่องจักรสาน จะทำให้เกิดความขัดตาได้เช่นกัน

2.3.2.5.5 จุดเด่นในงานศิลปะหรือจุดที่มีลักษณะเด่นที่เกิดจากการเน้น (Emphasis) ซึ่งก่อให้เกิดจุดสนใจแก่ผู้พบเห็นเป็นพิเศษ จุดเด่นเหล่านี้จะเกิดได้ด้วยการเน้น หรือ การสร้างจุดเด่นอาจเกิดจากการเน้นด้านรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย วัสดุ และสีสันทัน

2.4 ความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมต่างๆ ของประเทศไทย

2.4.1 ความหมายของหัตถกรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำนิยามของ หัตถกรรม ว่า งานช่างที่ทำด้วยมือ

โดยถือประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พจนานุกรม ฉบับ อ.เปลื้อง ณ นคร ให้คำนิยามของหัตถกรรม ว่า น. การทำด้วยฝีมือการช่าง (เหมือน หัตถการ หัตถกิจ).กล่าวโดยสรุป **หัตถกรรม** หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์หรือกระบวนการผลิตสิ่งของด้วยมือ โดยใช้แรงงานฝีมือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต วัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ขึ้นมา เพื่อสนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยอาศัยแรงงานจากมือของตน ดัดแปลงวัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติ เพื่อให้มีรูปร่างประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานหัตถกรรม เมื่อมีการผลิตซ้ำๆ กันมากจนเกิดความชำนาญ และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง มีการใช้เทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นตามความก้าวหน้าของยุคสมัยนั้นๆ มาพัฒนากระบวนการผลิตหัตถกรรมให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตลอดจนการปรุงแต่งความงามของศิลปะในงานหัตถกรรมเพื่อสนองความต้องการทางจิตใจ และคตินิยมความเชื่อ รวมทั้งประโยชน์ใช้สอยให้สอดคล้องกัน กลายเป็น งานศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นศูนย์รวมของสหวิทยาการศาสตร์ต่างๆ ที่มีคุณค่าทางศิลปะ วิทยาศาสตร์ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ สืบทอดเป็นมรดกของคนในชาติ

การผลิตงานศิลปหัตถกรรมมีวิวัฒนาการจากการผลิตในรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน ซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิกในครอบครัวหรือมีคนงานเพียง 5-10 คน ผลิตเพื่อขายกันเฉพาะตลาดภายในประเทศเท่านั้นแต่ขณะนี้สินค้าศิลปหัตถกรรมของไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายในนานาประเทศสามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ และมีปริมาณการสั่งซื้ออย่างต่อเนื่อง จึงมีผู้ลงทุนทำการผลิตในรูปอุตสาหกรรมโรงงาน มีการจัดการอย่างเป็นระบบทั้งในด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งเรียกอุตสาหกรรมประเภทนี้ว่าหัตถอุตสาหกรรม เพราะการผลิตสินค้าประเภทนี้ยังคงใช้แรงงานฝีมือในแต่ละขั้นตอนของการผลิต

โดยส่วนใหญ่พบว่า ผู้ผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นผู้หญิง ใช้เครื่องมือ เครื่องทุนแรงในการผลิตแบบง่าย ๆ และใช้วัตถุดิบที่สามารถหาได้ในแหล่งผลิตหรือในท้องถิ่นเป็นหลัก ทักษะในการผลิตนั้น เป็นความรู้ความสามารถที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ หรือได้รับการอบรมแนะนำจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการผลิตในหลายลักษณะ ตั้งแต่ผลิตคนเดียวแบบอิสระที่ผลิตและจำหน่ายเอง รับจ้างผลิตให้กับนายทุนหรือคนกลาง และผลิตในลักษณะของการรวมกลุ่มแบบธุรกิจชุมชนที่ได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและองค์การพัฒนาชุมชน ซึ่งการผลิตในลักษณะอิสระจะไม่มีระบบการบริหารจัดการเหมือนกับการผลิตในลักษณะกลุ่มในประเทศไทยการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ มาจากวัสดุและวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักแล้ว ยังสอดแทรกศิลปะในการประดิษฐ์เพื่อให้ดูสวยงามทำให้ชิ้นงานมีคุณค่าและความงามอย่างโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมของไทย หัตถกรรมไทยแต่ละประเภทมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกันตามวัตถุดิบที่ใช้ ลักษณะการใช้สอย และวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในหัตถกรรมไทย

1. ปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณการผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่ผลิตได้ จะไม่สนองความต้องการของผู้บริโภคและไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้อาจมาจากการผลิตของผู้ผลิตไทยจะเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพของสินค้าเพราะต้องการลดต้นทุนการผลิต และผลิตไม่ตรงตามรสนิยมของตลาด

2. ปัญหาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จะมีลักษณะแบบดั้งเดิมและมีประโยชน์ใช้สอยจำกัด ทำให้ไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่เน้นอรรถประโยชน์สูงสุด

3. ปัญหาด้านการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ทั้งแรงงานและวัตถุดิบ โดยวัตถุดิบมีราคาแพงและขาดแคลน ตลอดจนคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ส่วนแรงงานมักจะขาดประสิทธิภาพและส่วนใหญ่ไม่สนใจประกอบอาชีพทางด้านหัตถกรรม เนื่องจากค่าจ้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ

4. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย มีสถานที่จำหน่ายสินค้าน้อย มีการศึกษาความต้องการของตลาด และแนวโน้มของตลาดอย่างจำกัด เนื่องจากข้อจำกัดทางการศึกษา เงินทุน และการบริหารงาน

5. ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมไทย ให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ ตลอดจนสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่ผู้ผลิตของไทยยังมีข้อจำกัดด้านการได้รับรู้ข้อมูลทางการตลาดที่ถูกต้องและทันสมัย จึงทำให้การผลิตมักทำตามแบบที่เคยทำมาในอดีต เป็นผลทำให้สินค้าไม่เป็นที่ต้องการของตลาด

2.4.3 งานหัตถกรรมในตลาดโลก

งานหัตถกรรมในประเทศกำลังพัฒนา นับว่าเป็นแหล่งรายได้สำหรับผู้ใช้งานในหลายๆ ประเทศ บางประเทศยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และช่างศิลป์ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นแรงงานท้องถิ่นอันดับสองรองจากเกษตรกรในหลายภูมิภาคของโลกการผลิตหัตถกรรมเป็นที่นิยมเนื่องจากมีข้อได้เปรียบหลายประการ เช่น ใช้เงินลงทุนจำนวนน้อย ชั่วโง่งการทำงานที่ยืดหยุ่นสามารถทำงานที่บ้านได้ และมีอิสระในการบริหารธุรกิจของตนเอง ช่างศิลป์มีโอกาสที่จะสร้างสรรค์สร้างงานต่างๆ ด้วยตนเอง และมีความเป็นผู้ประกอบการอิสระในตัวเอง นอกจากนั้นยังให้โอกาสในการทำงานช่วงนอกฤดูภาคเก็บเกี่ยวงานหัตถกรรมในตลาดโลกส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในบ้าน ของใช้และของขวัญ ซึ่งเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุดในตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ตะกร้ากล่อ กรอบรูป ที่กั้นหนังสือ เทียน และเครื่องหอมที่ใช้ในบ้าน และเป็นส่วนที่ช่างศิลป์สามารถผลิตผลงานสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง ของขวัญเป็นกลุ่มที่คาดว่าจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็วตลาดแจกันค่อนข้างอึมครึม ในขณะที่ตลาดตะกร้ามีการแข่งขันที่สูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยมากกว่าร้อยละ 95 ผลิตในประเทศจีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และบังคลาเทศ ทำให้มีช่องว่างเหลือน้อยสำหรับสินค้าราคาแพงกว่ายกเว้นแต่เป็นผลิตภัณฑ์ระดับสูง ซึ่งมีจำนวนน้อยชิ้นเท่านั้น

เฟอร์นิเจอร์ เป็นกลุ่มที่มีส่วนแบ่งเป็นอันดับสอง โดยมีการใช้วัตถุดิบที่หลากหลาย เช่น โลหะ ไม้ เส้นใยธรรมชาติ กระจก และส่วนผสมของวัสดุหลายๆ อย่าง โดยทั่วไปเป็นเฟอร์นิเจอร์ชิ้นที่มีลักษณะพิเศษหรือชิ้นพิเศษ

โคมไฟลอย เป็นกลุ่มที่มีการเติบโตค่อนข้างต่ำ ผู้ซื้อมักคิดว่ามันเป็นผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงวัตถุดิบท้องถิ่นของประเทศผู้ผลิต เช่น โคมโลหะหรือเซรามิกที่ใช้กระดาษ หรือผ้า เป็นต้น

พรมปูเฉพาะที่ เป็นกลุ่มที่ใช้กันในประเทศที่ยังนิยมใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นพื้นบ้าน วัสดุตกแต่งผนัง เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ซื้อและผู้ค้าหัตถกรรม ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์สำหรับใช้งานและสำหรับตกแต่ง เช่น ภาพฝาผนัง กระจก กรอบรูป และที่แขวน

อุปกรณ์ไฟฟ้าแสงสว่าง (ผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น ไฟกึ่ง) ร้อยละ 75 จำหน่ายผ่านศูนย์จำหน่ายสินค้าตกแต่งบ้าน และร้านจำหน่ายโคมไฟ

ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ซื้อมีความภักดีต่อตราสินค้า จึงมีโอกาสน้อยมากที่หัตถกรรมจะเจาะเข้าไปในตลาดนี้ อย่างไรก็ตามช่างศิลป์จำนวนมากสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ได้ เช่น ชามไม้ หิน หรือกระดาษ แหวนใส่ผ้ากันเปื้อน และช้อนส้อมสแตนเลสที่ทำจากเขาสัตว์

ของสะสม เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความซ้ำซ้อนกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งอาจใช้ในการตกแต่ง หรือใช้งานจริงก็ได้ จัดเป็นสินค้าที่ขายในตลาดมือสอง หรือตลาดรอง

Soft goods หรือกลุ่มเคหะสิ่งทอที่ใช้ในการตกแต่ง เช่น หมอนอิง อุปกรณ์บนที่นอน ดอกไม้และต้นไม้เทียม ซึ่งบางครั้งทำจากผ้าไหม เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตต่ำ

นอกจากตลาดอุปกรณ์ตกแต่งบ้านแล้ว เครื่องประดับเป็นตลาดที่มีการเติบโตมาก จากการขยายตัวของช่องทางการจัดจำหน่ายที่กว้างขวางขึ้น เครื่องประดับแบ่งเป็นเครื่องประดับทั่วไปและเครื่องประดับที่ใช้ในเครื่องแต่งกาย ตลาดเครื่องประดับเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับช่างศิลป์ในประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากสามารถใช้วัสดุท้องถิ่นในการสร้างงานที่โดดเด่นจากความชำนาญและความคิดสร้างสรรค์ในท้องถิ่น เพื่อผลิตเครื่องประดับที่มีความแปลกใหม่และโดดเด่นจำนวนมากนอกเหนือจากเครื่องประดับที่ทำจากโลหะมีค่าและพลาสติกแล้ว ยังมีการใช้วัสดุจากธรรมชาติทำเครื่องประดับ เช่น ไม้ เปลือกหอย ไม้ไผ่ หนัง ลูกปัด เขาสัตว์ เป็นต้น

เครื่องประดับที่นำเข้ามาจากประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มาจากประเทศจีน ไทย และอินเดีย แต่มีผู้ผลิตบางประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ปากีสถาน โมร็อกโก และบราซิล สามารถผลิตสินค้าเข้าสู่ตลาดนี้เพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการเติบโตของตลาด นอกเหนือจากร้านจำหน่าย

เครื่องประดับแล้ว ร้านขายของชำร่วย (รวมร้านขายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว) ห้างสรรพสินค้าที่มีแผนกจำหน่ายเครื่องประดับ เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายเครื่องประดับที่สำคัญในสหรัฐอเมริกา

2.4.3.1 ผู้เกี่ยวข้องในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสู่ตลาดโลก มีดังนี้

ช่างศิลป์ (Artisans หรือ Craft People) เป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดท้องถิ่นและผู้ส่งออกและผู้ซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งอาจรับจ้างจากผู้ส่งออกหรือช่างศิลป์รายอื่นอีกทอดหนึ่ง หรืออาจทำงานเป็นลูกจ้างของบริษัทส่งออก

ตัวแทนซื้อสินค้า (Buying Agent) เป็นบุคคลหรือบริษัทที่อยู่ในประเทศที่มีการผลิตสินค้า หรือในภูมิภาคเดียวกับผู้ผลิต โดยทำหน้าที่แทนผู้นำเข้าในการติดต่อกับช่างศิลป์ในด้านการสื่อสาร การจัดทำสินค้าตัวอย่างและสั่งซื้อ การดูแลการผลิต การควบคุมคุณภาพ การติดตราสินค้า การบรรจุหีบห่อ การขนส่งภายในประเทศ การจ่ายเงิน ฯลฯ ตัวแทนซื้อมีรายได้จากค่าคอมมิชชั่นจากผู้ซื้อ หรือช่างศิลป์ หรือจากทั้งสองฝ่าย และตัวแทนซื้อเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้นำเข้า

ผู้ส่งออก (Exporters) เป็นธุรกิจที่อยู่ในประเทศผู้ผลิตสินค้า ซึ่งผลิตและส่งออกเป็นปริมาณมาก ในส่วนของหัตถกรรม บริษัทเหล่านี้อาจจ้างช่างศิลป์เข้ามาทำงานในโรงงาน หรือส่งงานให้ช่างศิลป์ไปทำการผลิตเองที่บ้าน และทำการประกอบ/ผลิตขั้นสุดท้ายที่โรงงาน โดยทั่วไปบริษัทเหล่านี้จะต้องมีเงินทุนในการผลิตมาก และมีความชำนาญในการนำเข้า/ส่งออกสินค้า

องค์กรการกุศล (Charitable Organization) เป็นกลุ่มที่ดำเนินงานแบบไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งอยู่ในประเทศที่ช่างศิลป์อยู่ หรือประเทศผู้นำเข้าก็ได้ โดยทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ส่งออก ผู้นำเข้าตัวแทนซื้อ และผู้ค้าปลีก กลุ่มนี้อาจจะได้รับเงินทุนจากภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการทำงาน โดยเฉพาะ เช่น ช่วยเหลือคนยากจน ช่วยทำให้สุขภาพอนามัยดีขึ้น

องค์กรการค้าทางเลือกใหม่ (Alternative Trade Organization : ATO) หรือเรียกกันว่าองค์กรค้าขายอย่างเป็นธรรม (Fair Trade Organization) องค์กรเหล่านี้จะติดต่อกับประสานงานกับช่างศิลป์โดยตรง เพื่อเป็นการรับประกันช่างศิลป์ว่าจะได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม ทำงานปลอดภัยมีการจ้างงานอย่างมีจริยธรรม และมีการผลิตที่ไม่เป็นภัยกับสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรนี้ยังเป็นคนกลางในท้องถิ่นอีกด้วย องค์กรอาจทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง ตัวแทน ผู้ค้าปลีกและขายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าผ่านผู้ค้าปลีก หรือถึงผู้ค้าโดยตรงผ่านทางร้านค้าของตนเอง เว็บไซต์ หรือแคตตาล็อกงานหัตถกรรมที่ผลิตจากประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ จำหน่ายผ่านคนกลางอย่างน้อยหนึ่งรายหรือมากกว่า ก่อนที่จะถึงผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก หรือผู้บริโภค ผู้บริโภคอาจซื้อสินค้าโดยตรงจากช่างศิลป์ แต่เป็นปริมาณที่น้อยมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3.2 ผู้ค้าปลีกในตลาดหัตถกรรมโลก แบ่งออกเป็นดังนี้

ร้านค้าปลีกราคาประหยัด (Discounter/Mass Retailer) เน้นขายสินค้าที่จำหน่ายได้เร็วซึ่งรวมถึงสินค้าที่ขายในร้านสะดวกซื้อ ผู้ค้าปลีกกลุ่มนี้จะซื้อสินค้าผ่านตัวแทนซื้อที่มีความสัมพันธ์กันมานาน

ห้างสรรพสินค้า เป็นผู้ค้าปลีกขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องแต่งกาย รองเท้า และของใช้ต่างๆ โดยทั่วไปห้างสรรพสินค้าไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา

ผู้ค้าปลีกเฉพาะ (Specialty Store) จำหน่ายสินค้าเฉพาะอย่าง หรือจำหน่ายสินค้าประเภทเดียว เช่น จำหน่ายพรม ของใช้ในบ้าน เป็นต้น ผู้ค้าปลีกกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เติบโตสูง และให้ความสำคัญกับการจำหน่ายของใช้ภายในบ้าน จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของหัตถกรรมจากประเทศกำลังพัฒนา

อินเทอร์เน็ตและแคตตาล็อก เป็นกลุ่มที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้จะมีปริมาณการจำหน่ายหัตถกรรมไม่มาก แต่มีแนวโน้มว่าสินค้าหัตถกรรมบางประเภทจะจำหน่ายผ่านช่องทางนี้ โดยเฉพาะกลุ่มเครื่องประดับ

ร้านค้าปลีกอิสระ เช่น ร้านขายของชำร่วยสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ร้านดอกไม้ ร้านกาแฟที่มีการขายสินค้าหัตถกรรม ร้านค้าปลีกเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับสินค้าเฉพาะอย่าง และบางร้านสร้างความแตกต่างให้กับตนเองด้วยการนำผลิตภัณฑ์แปลกๆ เข้ามาจำหน่าย จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายของสินค้าหัตถกรรมในประเทศกำลังพัฒนา

2.4.3.3 การกำหนดราคา

มีการแบ่งส่วนตลาดของหัตถกรรม โดย Morris and Turok ในหนังสือ Handmadeoney ในปี 1996 ได้แบ่งผลิตภัณฑ์หัตถกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ผลิตภัณฑ์เพื่อการใช้งาน (Functional Ware) เป็นสินค้าที่ผลิตในโรงฝึก หรือโรงงานเล็กๆ ซึ่งมีการผลิตสินค้าด้วยมือเป็นจำนวนมาก เช่น เครื่องปั้นดินเผา กระเบื้อง หรือเฟอร์นิเจอร์ สำหรับจำหน่ายในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

2. ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น (Traditional Art) เป็นหัตถกรรมที่ผลิตเพื่อจำหน่ายภายในท้องถิ่น จากแรงบันดาลใจทางด้านวัฒนธรรม และมีคุณภาพสูง

3. ผลิตภัณฑ์จากนักออกแบบ (Designer Goods) บางครั้งมาจากพื้นฐานของศิลปะท้องถิ่น แต่โดยทั่วไปมักถูกนำมาออกแบบใหม่โดยนักออกแบบชาวต่างชาติ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับแนวโน้มแฟชั่น เพื่อการส่งออก

4. ของที่ระลึก มีราคาไม่แพง และเป็นการผลิตหัตถกรรมท้องถิ่นแบบง่ายๆ สำหรับให้ผู้ค้าปลีกท้องถิ่น หรือขายผ่านตัวแทนระดับนานาชาติในตลาดหัตถกรรมที่ใหญ่ที่สุด คือ ตลาดหัตถกรรมเพื่อการใช้สอยที่มีการผลิตเป็นจำนวนมากและมีราคาถูก จัดจำหน่ายผ่านร้านค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับใช้ในการแข่งขันเพื่อชิงรางวัลเท่านั้น เมื่อถูกคัดลอกหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปลีกราคาประหยัด ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง และขายในตลาดระดับกลางถึงสูง จัดจำหน่ายผ่านร้านค้าปลีกเฉพาะ หรือร้านค้าปลีกอิสระ สินค้าส่งออกแบบโดยทั่วไปขายในตลาดระดับสูง โดยมีธนาคาร และร้านจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ระดับบน และร้านค้าปลีกเฉพาะ ของที่ระลึกจะพบมากในตลาดต่างในร้านจำหน่ายของที่ระลึกและของขวัญภายในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และอาจมีจำหน่ายบ้างในร้านค้าปลีกราคาประหยัด และร้านค้าปลีกเฉพาะ

2.4.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในหัตถกรรมไทย

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในหัตถกรรมไทย คือ

1. ปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณการผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จะไม่สนองความต้องการของผู้บริโภคและไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตของผู้ผลิตไทยจะเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพของสินค้าเพราะต้องการลดต้นทุนการผลิต และผลิตไม่ตรงตามรสนิยมของตลาด
2. ปัญหาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จะมีลักษณะแบบดั้งเดิม และมีประโยชน์ใช้สอยจำกัด ทำให้ไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่เน้นการบริโภคที่ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด
3. ปัญหาด้านการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ทั้งแรงงานและวัตถุดิบ โดยวัตถุดิบมีราคาแพงและขาดแคลน ตลอดจนคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ส่วนแรงงานมักจะขาดประสิทธิภาพ และส่วนใหญ่ไม่สนใจประกอบอาชีพทางด้านหัตถกรรม เนื่องจากค่าจ้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ
4. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย มีสถานที่จำหน่ายสินค้าน้อย มีการศึกษาความต้องการของตลาด และแนวโน้มของตลาดอย่างจำกัด เนื่องจากข้อจำกัดทางการศึกษา เงินทุน และการบริหารงาน
5. ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมไทย ให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่ค้า ตลอดจนสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ แต่ผู้ผลิตของไทยยังมีข้อจำกัดด้านการได้รับรู้ข้อมูลทางการตลาดที่ถูกต้อง และทันสมัย จึงทำให้การผลิตมักทำตามแบบที่เคยทำมาในอดีต เป็นผลทำให้สินค้าไม่เป็นที่ต้องการของตลาด

2.4.5 สถานการณ์และแนวโน้ม

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยทั้งขายปลีกและขายส่งในประเทศ ซึ่งมีผู้ซื้อทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เป็นนักท่องเที่ยว ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี 2550 นักท่องเที่ยวต่างประเทศมีการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึกโดยเฉลี่ย 1,071.78 บาทต่อคน เมื่อคำนวณจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทยในปี 2550 จำนวน 14.46 ล้านคน พบว่ามีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึกมากกว่า 15,000 ล้านบาทต่อปี ผลิตภัณฑ์ที่ซื้อส่วนใหญ่เป็นของที่ระลึก เช่น เครื่องประดับ ของใช้ต่างๆ ที่มีคุณภาพ รูปแบบ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งมีขนาดที่พอเหมาะ สามารถพกติดตัวได้สะดวก และราคาไม่แพงมาก นักท่องเที่ยวสามารถซื้อเป็นของที่ระลึกกลับบ้านได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยมีโอกาขยายตลาดได้มากขึ้น โดยมีประเทศเป้าหมาย คือ สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น จีน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านี้มักนิยมสินค้าประเภทใช้สอยและตกแต่งบ้านที่มีลักษณะสดใส มีรูปแบบที่มีดอกไม้หรือสัตว์ต่างๆ เป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ มุ่งเน้นรูปแบบธรรมชาติ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมความต้องการผลิตภัณฑ์สำหรับเป็นเครื่องใช้สอยและตกแต่งบ้านยังเป็นที่นิยมอย่างต่อเนื่อง แต่ความต้องการขึ้นอยู่กับรสนิยมและภาวะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตจึงควรพัฒนาคุณภาพ รูปแบบ ความประณีตในการผลิต การใช้เทคนิคการผลิตที่ทำให้สินค้าได้มาตรฐาน การส่งมอบตรงเวลา การติดต่อข่าวสารการตลาดอย่างถูกต้อง รวดเร็ว

2.5 งานหัตถกรรมจักสาน

วิวัฒนาการของนักคิดในแต่ละยุคสมัย มีสิ่งที่น่าสนใจในเรื่องของการรู้จักประยุกต์ใช้วัตถุดิบใกล้ตัวให้เป็นประโยชน์ เริ่มตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มนุษย์ถ้ำรู้จักคิดที่จะ बुดขีด ถ้ายทอดประสบการณ์ในชีวิตลงบนผนังถ้ำอัลตามิราในประเทศสเปนและถ้ำลาสโกในประเทศฝรั่งเศส (Altamira & Lascaux) ด้วยสิ่งของที่หาง่ายใกล้ๆตัวทำให้นักโบราณคดีได้มองเห็นเรื่องราวความเป็นมา สิ่งทีสืบทอดมาเป็นลำดับ ทำให้ทราบว่าแม้แต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงโลกปัจจุบัน มนุษย์รู้จักที่จะนำศิลปะมาเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนักคิดในยุคก่อนประวัติศาสตร์นี้ได้รู้จักสร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุในท้องถิ่นที่หาได้ง่ายใกล้ๆตัว งานจักสานท้องถิ่นเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่เป็นผลงานของชาวบ้านที่ทอรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล ก็ได้ใช้หลักคิดจากการหาวัสดุในท้องถิ่น ง่ายๆใกล้ๆตัว มาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์แบบพอเพียงที่ทำให้ชาวบ้านมีเศรษฐกิจแบบเพียงพอ และในปัจจุบันสังคมไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการหันมาพึ่งตนเองตามวิถีไทยโดยการน้อมนาแนวพระราชกระแสเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตทั้งส่วนบุคคล ชุมชน และสังคมโดยรวม เพราะโดยพื้นฐาน สังคมไทยมีต้นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่มีคุณค่ามหาศาล อยู่ในตัวอยู่แล้วเพราะเป็นประเทศเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธัญญาหารและวัตถุดิบในท้องถิ่นที่นำมาสร้างสรรค์เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมมายาวนานและมีการกระจายอยู่ทุกพื้นที่ในประเทศไทย(อารี สุทธิพันธุ์. 2528: 10-11; เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2548: 118-119; พงษ์ ภาวิจิตร. 2547: 19-20; จิระวดี วชิรานนท์. 2547:2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงให้พระบรมราโชวาทไว้ว่า “งานด้านการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมนั้น คือ งานสร้างสรรค์ความเจริญทางด้านปัญญาและจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมดเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและธำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป” (รุ่ง แก้วแดง. 2545: คานา) งานหัตถกรรมจักสานก็เป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่มีคุณค่า วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ได้กล่าวถึงหัตถกรรมจักสานกับวิถีคิดของมนุษย์ไว้ว่าการเลือกใช้วัสดุที่สอดคล้องกับหน้าที่ใช้สอยรูปทรงของเครื่องจักสานแต่ละชนิด เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความงามและควมมีคุณค่าทางศิลปะซึ่งจะพบจากเครื่องจักสานทั่วไป โดยช่างจักสานจะเลือกใช้วัสดุให้เหมาะสมที่สุดซึ่งมักเป็นวัสดุพื้นบ้านเท่าที่จะทำได้ในท้องถิ่นนั้นๆ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2532: 129) งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานที่ใช้ฝีมือในการคัดแปลงวัสดุธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันหรือในโอกาสพิเศษ แม้บางครั้งจะมีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเข้ามาช่วยบ้าง แต่กระบวนการผลิตจะใช้ฝีมือเป็นสำคัญ งานหัตถกรรมจักสานจึงเป็นงานที่สะท้อนถึง เทคโนโลยีและภูมิปัญญาของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี เป็น การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทย เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวถึงความหมายของภูมิปัญญาไว้

หัตถกรรมจักสานจากวัสดุที่มาจากพืชท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ทำกันแพร่หลายทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศไทย การทำหัตถกรรมจักสานเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีทำกันมาแต่โบราณ และมีทำทั่วไปในทุกภาคของประเทศ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ได้กล่าวถึงความหมายของงานหัตถกรรมจักสานไว้ว่า หมายถึงสิ่งทีผลิตขึ้นด้วยมือ โดยวิธี จัก สาน ถัก และ ทอเป็นหลัก การเรียกเครื่องจักสานว่า จักสานนั้น เข้าใจว่าเป็นคำที่เรียกขึ้นตามวิธีการที่ทำให้เกิดเครื่องจักสานขึ้นนั่นเอง เพราะเครื่องจักสานต่าง ๆ จะสำเร็จเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์นั้นจะต้องผ่านกระบวนการที่ประกอบขึ้นด้วยการจัก การสานและการถัก หรือการขัดกันของวัสดุที่ผ่านกระบวนการเตรียมด้วยการจัก เพื่อแปรรูปวัสดุหรือวัตถุดิบให้สอดคล้องกับการใช้สอยเสียก่อน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2532: 8-9)

2.5.1 คุณค่าของงานหัตถกรรมจักสาน

งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ จุดประสงค์หลักของการสร้างหัตถกรรมจักสานขึ้นมาก็เพื่อใช้สอยเป็นหลักสำคัญซึ่งจะเป็นการใช้สอยในการอุปโภค บริโภคหรือใช้สอยในพิธีกรรมทางศาสนาและเชื่อถือตามขนบประเพณี นอกเหนือจากการสร้างงานหัตถกรรมจักสานขึ้นมาเพื่อใช้สอยโดยตรงแล้ว ยังทำให้มนุษย์มีเวลาที่จะสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ได้อย่างพิถีพิถันประณีตงดงามยิ่งขึ้น จนทำให้เครื่องมือเครื่องใช้บางส่วนเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีค่าด้วย วิบูลย์ ลี้สุวรรณกล่าวถึงคุณค่าของงานหัตถกรรมจักสานไว้ 2 ลักษณะ คือ คุณค่าที่เกิดจากประโยชน์ใช้สอยกับคุณค่าทางความงามและศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยได้แยกเป็นหัวข้อดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.1.1 คุณค่าที่เกิดจากประโยชน์ใช้สอย (Functional value) งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งวิบูลย์ ลีสุวรรณ ได้กล่าวถึงคุณค่าที่เกิดจากประโยชน์ใช้สอยไว้ ดังนี้รื้อสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

2.5.1.2 คุณค่าทางความงามและศิลปะ (Aesthetic value & Artistic value) งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งวิบูลย์ ลีสุวรรณ ได้กล่าวถึงคุณค่าที่เกิดจากความงามทางศิลปะไว้ว่า เครื่องจักสานในภาคต่างๆของไทย โดยเฉพาะเครื่องจักสานพื้นบ้านที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมจนวนไม่น้อย เป็นเครื่องจักสานที่มีคุณค่าทางด้านความงามและศิลปะที่มีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากงานศิลปหัตถกรรม และงานหัตถกรรมอื่นๆ คุณค่าทางด้านความงามและศิลปะของเครื่องจักสานนั้นเกิดจากองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งวิบูลย์ลีสุวรรณได้วิเคราะห์รูปทรงของเครื่องจักสาน ที่มีคุณค่าทางความงามนั้นเกิดจากองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ ความงามของรูปทรงที่เกิดจากเส้นรอบนอก (Outline) สัดส่วนและขนาด (Proportion&Size) เส้นรอบนอก เป็นสิ่งกำหนดรูปทรงของเครื่องจักสาน โดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะของความสมดุลในลักษณะ Symetry มากกว่า Asymetry ทำให้เครื่องจักสานมีความกลมกลืนกันดูสบายตาและลงตัวอย่างสมบูรณ์ในตัวเอง ลักษณะเช่นนี้เกิดจากตัวกำหนดทางด้านความต้องการประโยชน์และคุณสมบัติของวัสดุที่บังคับให้ต้องสร้างเส้นรอบนอกให้เป็นไปตามหน้าที่ใช้สอย และโครงสร้างตามคุณสมบัติของวัสดุ เช่น โดยทั่วไปวัสดุในการทาสานเครื่องจักสานประเภทไม้ไผ่ จะมีคุณสมบัติที่จะทาเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้ดีในลักษณะของรูปทรงที่มีเส้นรอบนอกที่เป็นเส้นโค้งมากกว่าการหักมุมเป็นเส้นตัดกัน ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นสิ่งช่วยกำหนดให้เส้นรอบนอกของเครื่องจักสานไม้ไผ่มีลักษณะเป็นเส้นโค้งที่อ่อนช้อยมากกว่าเส้นตัดกันในลักษณะมุมฉาก การเลื่อนไหลของเส้นจะจบสมบูรณ์ลงในตัวเอง ซึ่งเกี่ยวเนื่องไปถึงการกำหนดสัดส่วนและขนาดของเครื่องจักสานด้วย ดังจะเห็นได้จากเครื่อง จักสานแต่ละชนิดที่จะต้องมีส่วนเส้นรอบนอกของรูปทรงที่ประสานกลมกลืนกับสัดส่วนและขนาดด้วย เช่น เส้นรอบนอกของคู้มหรืออีจู้สำหรับดักปลา จะมีกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม เพื่อให้ตั้งได้ค้ำมั่นคง และจากส่วนกันจะขยายออกเป็นทรงกระบอกแล้วค่อยๆ คอดเล็กลงในส่วนคอและปาก จะเห็นว่าเส้นรอบนอกมีลักษณะโค้งอ่อนช้อย ส่วนความโค้งของเส้นรอบนอกจะมากน้อยอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่ใช้สอยว่าจะใช้สำหรับดักปลาชนิดไหนในน้ำลึกพื้นเพียงใด ลักษณะของเส้นรอบนอกนี้จะถูกกำหนดโดยหน้าที่ใช้สอยและคุณสมบัติของวัสดุ อันส่งผลถึงการสร้างสัดส่วนด้วยว่าจะให้มีความกว้างของฐาน ปาก คอ เล็กใหญ่เท่าใด และรวมถึงขนาดทั้งหมดด้วย (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532: 126-130)

ลวดลายของเครื่องจักสาน เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยเสริมให้เครื่องจักสานมีรูปทรงที่มีความงามและมีคุณค่าทางศิลปะ ลวดลายของเครื่องจักสานแต่ละชนิดจะมีความกลมกลืนกับประโยชน์ใช้สอย รูปทรง และโครงสร้างเป็นอย่างดี โดยช่างผู้สานจะเป็นผู้เลือกสรรลวดลายลักษณะต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ ได้สมบูรณ์แบบที่สุด ช่วยให้เครื่องจักสานมี

ความงามที่มีลักษณะเฉพาะเด่นชัดต่างไปจากงานศิลปะหัตถกรรมและงานหัตถกรรมอื่น (วิบูลย์ ธีสุวรรณ. 2532: 126-130) ดังนั้น งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานศิลปะหัตถกรรมที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ ทั้งทางด้านประโยชน์ใช้สอย คุณค่าทางความงามและศิลปะ จึงควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

2.5.2 หัตถกรรมจักสานสู่การถ่ายทอดและการเรียนรู้

วิบูลย์ ธีสุวรรณ ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดและการเรียนรู้การทำงานหัตถกรรมจักสานที่บ้านในประเทศไทย สรุปเนื้อหาได้ดังนี้ ในอดีตโดยส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการถ่ายทอดสืบต่อระหว่างกันภายในครอบครัวมากที่สุด เป็นลักษณะที่พ่อสอนลูกเรียนรู้ด้วยกันจากปากและได้ฝึกหัดจนเกิดความชำนาญ แต่ก็จะมีในลักษณะที่ชุมชนนั้นๆ งานหัตถกรรมจักสานเป็นอาชีพก็จะเป็นลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นและก็มีถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง นอกจากนี้ก็ยังมี การแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนบ้าน หรือมีการลอกเลียนแบบกันในท้องถิ่นที่ใกล้เคียง ก็จะทำให้เกิดการผสมผสานกันของเอกลักษณ์ระหว่างท้องถิ่นเกิดขึ้น แต่การถ่ายทอดในอดีตก็จะเป็นลักษณะที่อยู่ในวงแคบๆ ไม่ค่อยมีการสร้างสรรค์ใหม่ เป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป ส่วนมากจะหาเมื่อว่างจากอาชีพหลัก เช่น การทอผ้าทอเสื่อ แต่ในปัจจุบันการดำรงชีวิตของชาวชนบทเปลี่ยนไปตามสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้และการผลิตงานหัตถกรรมจักสานด้วย ทำให้เกิดการถ่ายทอดด้วยการสอนจากหน่วยงานอบรมทางราชการ เพื่อให้เกิดการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้และการผลิตเป็นไปเพื่อการค้า ทำให้เกิดผลเสียในเรื่องของคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งวิบูลย์ ธีสุวรรณ ได้แบ่งการเรียนรู้การทำงานหัตถกรรมจักสานในปัจจุบันตามลักษณะของการผลิตมีดังนี้

1. การผลิตใช้ในครัวเรือน จะเรียนรู้จากบรรพบุรุษเป็นหลักใหญ่ แต่ก็ยังมีบางโอกาสบางท้องถิ่นจะเลียนแบบจากเพื่อนบ้านในลักษณะแลกเปลี่ยนกันบ้าง

2. การผลิตแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีการเรียนรู้ถ่ายทอดกันระหว่างเพื่อนบ้าน และหน่วยฝึกอบรมทางราชการ เพราะการผลิตในลักษณะนี้ ต้องการการจักสานที่รวดเร็วและมีรูปแบบตามความนิยมของตลาด จึงต้องมีการฝึกฝนและปรับปรุงการผลิตให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อย่างไรก็ดี ช่างจักสานทั่วไปจะต้องมีความรู้พื้นฐานจากบรรพบุรุษอยู่แล้ว จึงจะสามารถปฏิบัติได้ดี (วิบูลย์ ธีสุวรรณ. 2532: 122-123) สำหรับการถ่ายทอดและการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำงานหัตถกรรมจักสานในภาคใต้ วิบูลย์ ธีสุวรรณ ได้ให้ข้อมูลโดยสรุปไว้ดังนี้ เครื่องจักสานภาคใต้มีลักษณะท้องถิ่นอยู่มาก เพราะยังไม่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมมากนัก ดังนั้น การทำเครื่องจักสานจึงมักถ่ายทอดสู่กันโดยการเรียนรู้จากกันในรอบครัวโดยตรง แต่ก็มีการทำเครื่องจักสานบางชนิดที่ได้รับความนิยมและได้รับการส่งเสริม เช่น เครื่องจักสานย่านลิเภา เสื่อกระจูด ซึ่งมีการฝึกฝนกันในหมู่เพื่อนบ้าน แต่โดยทั่วไปจะเป็นการฝึกฝนการถ่ายทอดซึ่งกันและกันในรอบครัวมากที่สุด (วิบูลย์ ธีสุวรรณ. 2532: 124)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.3 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน

งานหัตถกรรมจักสานเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีพัฒนาการเช่นเดียวกับงานหัตถกรรมอื่นๆ แต่การพัฒนารูปแบบของงานหัตถกรรมจักสานนั้นเป็นไปอย่างช้าๆ จนดูเหมือนว่างานหัตถกรรมจักสานมิได้พัฒนาเปลี่ยนแปลง แต่จริงๆ แล้วนั้นงานหัตถกรรมจักสานได้พัฒนาตนเองมาตลอด แต่ด้วยความเคยชินที่งานหัตถกรรมจักสานเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความใกล้ชิดกับชีวิตของชาวชนบทเสียจนไม่รู้สึกลึกลับถึงความเปลี่ยนแปลง และสาเหตุที่รูปแบบของงานหัตถกรรมจักสาน มีพัฒนาการไปอย่างช้าๆ เพราะกระบวนการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมจักสานตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมีความจำกัดในหลายๆ ด้าน ตั้งแต่ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านวัสดุ ซึ่งข้อจำกัดด้านวัสดุได้ส่งผลเชื่อมโยงไปถึงการกำหนดรูปร่าง โครงสร้าง ลวดลาย และขั้นตอนการทำงาน นอกจากนี้ชนบประเพณี ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนคตินิยมของท้องถิ่นก็ยังเป็นตัวกำหนดพัฒนาการงานหัตถกรรมจักสานให้เป็นไปอย่างเชื่องช้าอีกประการหนึ่ง ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสานโดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานอย่างถูกวิธี การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไว้ดังนี้ การพัฒนางานหัตถกรรมจักสานตามอิทธิพลทางสังคมจะเป็นผลดีทางด้านเศรษฐกิจของชาวชนบทที่ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน มีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำเป็นอาชีพรอง หรือทำเป็นอาชีพหลักตลอดปี ในขณะเดียวกัน ถ้าการพัฒนาไม่ถูกวิธี ก็จะทำให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าของงานหัตถกรรมจักสาน คือ เมื่อมีการผลิตงานหัตถกรรมจักสานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จะทำให้งานหัตถกรรมจักสานล้นตลาดเกินความต้องการได้ง่าย เพราะปริมาณความต้องการในการใช้งานหัตถกรรมจักสานอยู่ในวงจำกัด เพียงใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตของชาวชนบทเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีการผลิตจนล้นตลาด จะทำให้ราคาถูก ไม่คุ้มกับต้นทุนซึ่งอาจนำไปสู่การสูญสลายได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมในการพัฒนาและผลิตอย่างไม่ระมัดระวัง เช่น การใช้วัสดุอย่างฟุ่มเฟือย ไม่คุ้มค่า ทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุ ดังปรากฏอยู่บางท้องถิ่นทำให้วัสดุราคาสูงหรือหาไม่ได้จนต้องเลิกผลิตไปในที่สุด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2532: 132)

2.5.4 กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการพัฒนาและออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน

การพัฒนาและส่งเสริมงานผลิตภัณฑ์ชุมชน มีกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสาน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2550: ออนไลน์) สรุปได้ดังนี้

1. การเดินเข้างานแฟร์หรืองานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้ได้เห็นอะไรที่แปลกใหม่ สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานการพัฒนารูปแบบงานของตนเองได้

2. การนำสินค้าของตัวเองให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ผู้ใช้เอกสารนี้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมการค้าระหว่างประเทศ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลิตภัณฑ์ทำให้การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด สามารถมาขอคำแนะนำได้ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งหน่วยงานเสริม เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชหรือภาคเอกชนอื่นๆ

3. การเปลี่ยนสินค้าให้จึกตลาดออกไป โดยมีพื้นฐานการแก้ปัญหาไปที่วัตถุดิบ ที่มีอยู่ เทคโนโลยีที่มีอยู่ เอาสามอย่างนี้มารวมกันเพื่อให้เป็นสินค้าใหม่ เช่น ถ้าเป็นผ้า ก็เป็นเสื้อผ้า ปลอกหมอน ผ้าปูโต๊ะ ไม่มีอะไรจึกตลาดออกไป ไม่ใช่เอาผ้าไปแปรรูปอย่างเดียว แต่จะต้องเอาไป ผสมกับอย่างอื่นด้วย อย่างยึดผ้าเป็นหลักเท่านั้นหรือถ้าจะเป็นปลอกหมอน ก็อย่าเป็นปลอกหมอน เรียบๆ แต่จะต้องประยุกต์เพิ่มเติม แนวคิดหลายๆ ในการปรับเปลี่ยนสินค้าให้จึกตลาดออกไปอาจ ทำได้ดังนี้

1. การตัดหรือขจัดออกให้เกิดเป็นสินค้าใหม่ แต่สินค้านั้นยังทำหน้าที่ได้เหมือนเดิม
2. การรวมโดยเอาสินค้าของตนเองไปรวมกับสินค้าอื่น
3. การย่อ การทำสินค้าให้มีขนาดเล็กลง
4. การขยาย ทำให้ใหญ่ขึ้น แล้วปรับเปลี่ยนรูปทรงด้วย
5. หลักการของจึกซอว์ ตัดต่อเติม หรือแยกออกก็ยังสามารถทำได้

4. การปรับปรุงด้านบรรจุภัณฑ์ สินค้าบริษัทใหญ่ๆ เกือบทุกบริษัทให้ความสำคัญ กับบรรจุภัณฑ์อย่างมาก สินค้าบางตัวแทบจะเรียกได้ว่าขายได้ เพราะบรรจุภัณฑ์เลยทีเดียว และก็ต้องคำนึงถึงการลงทุนที่คุ้มค่าด้วย ดังนั้นควรเลือกรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สามารถคุ้มครองตัว ผลิตภัณฑ์ได้

5. การสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง สินค้าขาดเอกลักษณ์ก็ทำให้ ความน่าสนใจลดลง ทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้คือภาครัฐต้องแก้ไขให้ตรงจุด เทคโนโลยีที่มีอยู่ ต้องสอดคล้องกับความต้องการด้วย โดยอาจจะขอความร่วมมือกับทาง มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในการวิจัย เช่น ทำอย่างไรไม่ให้ถือกระจุกมีเชื้อราอาจจะต้องใช้ สารที่ดีหรือเทคโนโลยีอื่น ที่ทางมหาวิทยาลัยควรจะเป็นผู้ทำการวิจัยออกมา หรือจะเป็นการรวมตัว กันเพื่อวางแผนการวิจัย เพราะงานวิจัยเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่ต้องการอาจจะต้องใช้งบสูง มหาศาลและการรวมตัวกันแบบนี้ยังเป็นผลดีต่อระดับเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมด้วย

6. การมีตราสินค้าเพื่อให้เกิดการยอมรับสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อันจะส่งผล ต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและจะนำไปสู่ความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ นั่นคือความสำเร็จสุดท้าย นอก จากนี้ ตราสินค้ายังทำให้เพิ่มยอดขาย เป็นตัวแบ่งตลาดผู้บริโภคด้วย เพราะสินค้าหลายชนิดผลิต จากบริษัทเดียวกัน แต่จะตลาดต่างกันเช่น ตลาดวัยรุ่น เด็ก ผู้ใหญ่เมื่อตลาดหนึ่งเสียไปก็ไม่ส่งผล เสียไปที่ระบบสำหรับตราสินค้าที่ดี ควรง่ายต่อการออกเสียง จดจำ สามารถถ่ายทอดได้ง่าย และ ควรมีลักษณะเด่นเฉพาะซึ่งอาจจะเด่นด้วยสีสัน ควรจะมีความหมายที่ดีหากเป็นภาษาไทยต้องดูว่ามีความหมายแฝงหรือไม่หรือเมื่อออกเสียงอาจจะทำให้ความหมายหรือถ้อยคำคิดแฉไปหรืออาจจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์ในการนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ผ่านการขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือมีการนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ถือว่าผิดกฎหมาย และต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แปลความหมายออกมาไม่ดี นอกจากนี้การใช้สำหรับผู้ที่ต้องการส่งสินค้าไปต่างประเทศ ต้องเทียบ การออกเสียงของภาษาด้วยว่าเมื่อแปลความหมายออกมาแล้วสอดคล้องเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน หรือไม่ หรือต้องระวังเรื่องการออกเสียง เพราะชาวต่างชาติไม่ถนัดกับการออกเสียงภาษาไทย

7. การเก็บข้อมูล ผู้ประกอบการต้องเก็บข้อมูลด้านความต้องการของลูกค้า ลูกค้า คือใคร จากนั้นดูตลาดช่องทางการจัดจำหน่าย จะทำอย่างไรให้สินค้าถึงมือลูกค้าอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังต้องเก็บข้อมูลของคู่แข่ง และแหล่งจำหน่ายสินค้าด้วย สำหรับผู้ประกอบการที่มีสินค้าอยู่แล้วแต่ไม่เคยเก็บข้อมูลเลย ต้องเริ่มจากการเก็บข้อมูลในเรื่องวัตถุดิบ ราคาต้นทุน วัสดุหลายเออร์มีกรี ราย แต่ละรายขายสินค้าแตกต่างกันไปอย่างไร เปรียบเทียบคุณภาพของสินค้า รวมทั้งประวัติ สถานที่ติดต่อ นอกจากนี้ข้อมูลของลูกค้าว่าลูกค้าเป็นใครมีคำสั่งซื้อในแต่ละครั้งเท่าใด เพื่อกระตุ้น การให้บริการ รวมทั้งข้อมูลทั้งที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์เพื่อว่ามีสินค้าใหม่ๆจะได้แจ้งให้ลูกค้าได้ ทราบ ด้วยการส่งแผ่นพับ ใบปลิว แค็ตตาล็อก เป็นการกระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้น หรือในช่วง เทศกาลสำคัญ วันสำคัญ การส่งบัตรอวยพร เพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และเป็นลูกค้าประจำ กันอย่างต่อเนื่อง

2.6 นวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

นวัตกรรม (Innovation) คำว่า นวัตกรรมมีรากศัพท์มาจากคำว่า “innovare” ในภาษาละติน ซึ่งแปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ,2547) โทมัส ฮิวส์ (Hughes,1987) ให้ ความหมายของนวัตกรรมว่า “เป็นการนำเอาวิธีการใหม่มาปฏิบัติหลังจากที่ได้ผ่านการทดลองและ ได้รับการ พัฒนาเป็นลำดับแล้วและมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา” และอีก นิยามหนึ่งของ มอร์ดัน (Morton,1971) กล่าวว่า “นวัตกรรมไม่ใช่การจัดหรือดัดแปลงสิ่งเก่าให้หมด ไป แต่จะเป็นการปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดของระบบ” เพราะฉะนั้น ความหมายโดยรวมของการสร้างนวัตกรรมก็คือ การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) จาก วิธีการเดิม และผ่านการทดลองทำซ้ำๆ จนเกิดความชำนาญและคิดว่าเป็นผลงานที่สร้างความแปลก ใหม่พอสมควร

ผลิตภัณฑ์ หัตถกรรม (Crafts Product) ความหมายของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผู้ออกแบบ และผู้ผลิตมักเป็นคนเดียวกัน และได้สัมผัสกับผลิตภัณฑ์นั้นตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ มักสอดคล้อง อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวเข้าไปในผลงานที่ทำด้วย เช่น สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นฝีมือของชาวบ้าน (Handmade) จุดประสงค์ดั้งเดิมทำขึ้นเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เส้นผ่าของผลิตภัณฑ์ประเภท นี้อยู่ที่ความ ไม่เหมือนกัน ในรายละเอียดของผลงาน แต่ละชิ้น เป็นงานประดิษฐ์ที่ละเอียดอ่อน เครื่องจักรทำได้ยาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.1 องค์ประกอบของการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

1. แสดงคุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรมอันมีเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น อย่างเช่น ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคที่มีวัสดุเป็นจุดเด่นไม่เหมือนกัน ภาคเหนือมีกระดาษสา เป็นต้น
2. วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น ผลิตได้จริง โดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน ใช้สอยดีเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. ราคาที่ซื้อได้ ไม่แพง โดยการตัดสินใจน้อย ชอบแล้วซื้อได้เลย ไม่คิดมาก มีหลายราคาให้เลือกตามความเหมาะสม
4. มีความสวยงามและน่าสนใจ รูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา โดยยังสื่อถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่นอยู่
5. สะดวกต่อการพกพาขณะเดินทาง ซื่อเป็นของฝาก ขนาดพอเหมาะ บรรจุหีบห่อที่ขนส่งได้สะดวก

2.6.2 นวัตกรรมในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (Crafts Product Design Innovation)

การจะสร้างนวัตกรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนั้น จะต้องแสดงให้เห็นถึงการออกแบบและการผลิตที่มีการผสมผสานระหว่างขนบธรรมเนียมแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัย การประดิษฐ์และสร้างสรรค์วัสดุ รูปแบบและกระบวนการผลิตที่สร้างความแตกต่างและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัว ผลิตภัณฑ์เองและในผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การออกแบบ (Design) ส่วนใหญ่จะใช้หลักการ ทั่วไปที่เป็นพื้นฐานในการออกแบบ

1.1 ความงาม (Artistic & Aesthetic Value)ขนาดและสัดส่วน (Size & Proportion)เหมาะสมกับประเภทของผลิตภัณฑ์ เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ของที่ระลึกก็ควรกะทัดรัดพกพาได้ง่ายเพื่อเป็นของฝาก เป็นต้น

รูป ร่าง รูปทรง (Shape & Form) สร้างความแตกต่างและมีแนวคิดในการออกแบบได้ชัดเจนและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โครงสร้าง (Structure) ความแข็งแรงของโครงสร้างซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบที่ออกแบบ

สี สัน (Color) สีของวัสดุแบบเดิม สีธรรมชาติ หรือการผสมผสานระหว่างวัสดุ

ลวดลาย (Pattern) เกิดขึ้นมาจากพื้นผิวของวัสดุ หรือการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่และยังมี

รายละเอียดย่อยอีกมากที่เดิยวที่ไม่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ ขึ้นอยู่กับว่าความเหมาะสมของ

ผลิตภัณฑ์จะเป็นประเภทใด

1.2 ประโยชน์ใช้สอย (Function Value)

ใช้งานได้ง่าย สะดวก เหมาะสมกับราคา ประโยชน์มากกว่าหนึ่งก็จะยิ่งได้เปรียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คู่แข่ง เพราะเป็นทางเลือกให้ลูกค้า ฯลฯ

2. กระบวนการผลิต (Production Process)

2.1 สร้างสรรค์จากตัววัสดุเดิม โดยการเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิตเทคนิค
วิธีการ เพื่อสร้างความแตกต่างในรูปลักษณะใหม่

2.2 การผสมผสานระหว่างวัสดุต่างชนิดวัสดุเดิม รูปแบบเดิม กับวัสดุอื่นแตกต่าง
ทั้งวัสดุเดิม กับวัสดุอื่นสรุปได้ว่าการสร้างนวัตกรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ไม่ใช่
สิ่งที่ไกลตัวสำหรับผู้ผลิตจนเกินไป ทุกกลุ่มทุกชุมชนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ เพียงแค่สร้าง
ความแตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่ และการสร้างสรรค์ที่ผสมผสานระหว่างการออกแบบและกรรมวิธีการ
ผลิต แต่ต้องคำนึงถึงที่มาของผลิตภัณฑ์อันแสดงถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่น การต่อยอดภูมิปัญญาเดิม
ที่มีอยู่ การอธิบายได้ถึงที่มาในการสร้างสรรค์ แต่ให้อยู่ในกรอบของสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น อย่า
พยายามสร้างสรรค์มากเกินไปจนดูเหมือนบิดเบือนและทำลายความงามของคุณค่า วัสดุเดิม หรือ
เอกลักษณ์ประจำถิ่น เพียงแค่นี้การสร้างนวัตกรรมให้กับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมก็น่าจะประสบ
ผลสำเร็จ ได้ในระดับหนึ่ง

2.6.3 การอนุรักษ์เพื่อการต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา

หากกล่าวถึงประเด็นในการอนุรักษ์ทั้ง 2 ประเด็น เปรียบเสมือนการพัฒนาต่อยอดองค์
ความรู้และภูมิปัญญา ให้เกิดความรู้ใหม่และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
อย่างเหมาะสม โดยการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนให้เป็นระบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ถ่ายทอด
พัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญา และผสมผสานภูมิปัญญากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดความรู้ใหม่นำไปใช้
ในการดำรงชีวิต พัฒนาศักยภาพชุมชน และสร้าง สรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงการสนับสนุน
งานวิจัยพื้นฐาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีนักวิจัยท้องถิ่นเข้าร่วมและนำ
ผลงานวิจัยไปสู่การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น รวมทั้งผลักดันให้มีการจดลิขสิทธิ์ที่เกิดจากภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาหากมีการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ทั้งในและนอก
ประเทศ แต่การอนุรักษ์เพื่อต่อยอดงานหัตถกรรมผ้าทอพื้นบ้านนั้น นับว่าเป็นงานศิลปะ เป็นการ
แสดงออกของมนุษย์ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นกลายเป็นมรดกทาง
วัฒนธรรม (Cultural Heritage) ที่มีค่าของสังคมซึ่งไม่ได้แยกออกจากสังคมและวัฒนธรรม แต่เป็น
ส่วนหนึ่งของชีวิตทางวัฒนธรรมและสังคม

แนวทางการต่อยอดอาจบูรณาการร่วมกับแนวคิดของวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่เป็นการเกิดขึ้น
ภายใต้โลกของความทันสมัยเป็นปริณามที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมที่มีชีวิต เป็นเสมือนกระแสหรือ
พลังที่มองไม่เห็นแต่รู้สึกได้ บริโภคได้ และใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในขณะที่เรานอน ทำงาน พักผ่อน
รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างทัศนคติแห่งสุนทรียะของภูมิปัญญาผ้าทอ
พื้นบ้าน และสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่ผ้าทอพื้นบ้านมากกว่าการเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างสรรค์ความงามแห่งสุนทรียะในมุมมองของความร่วมมือ และสามารถนำไปใช้ในการประกอบสื่อทศและต่อยอดองค์ความรู้ในลักษณะของการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อผ้าทอพื้นบ้าน ศาสตร์และศิลป์แห่งภูมิปัญญาที่มีพื้นที่ดำรงอยู่ อันเป็นการประสานรอยต่อทางวัฒนธรรมให้ เชื่อมโยงและประสานความงามแห่งสุนทรียะแบบร่วมสมัย

2.7 ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร ได้กล่าวถึงทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไว้ในหนังสือ หลักการและแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้ การออกแบบ คือกิจกรรมการแก้ปัญหาเพื่อให้ บรรลุตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการกระทำของมนุษย์ ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการ แจ้งผลเป็นสิ่งที่ใหม่ ๆ มีทั้งที่ออกแบบสร้างขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่ง ของเดิม ความสำคัญของการออกแบบเป็นขั้นตอนเบื้องต้น ที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ประสบผลสำเร็จ ในตลาดและตรงตามเป้าหมาย งานออกแบบ คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยการเลือกองค์ประกอบ มาจัดเรียงให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ ที่สามารถสนองความต้องการตามจุดประสงค์ของผู้สร้างและ สามารถผลิตได้ด้วยวัสดุและกรรมวิธีการผลิตที่มีอยู่ในขณะนี้ เนื่องจากความต้องการมีมากกว่า ปัจจัยการดำรงชีวิตพื้นฐาน 4 ประการ จนเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์พยายามหาการออกแบบ และ สร้างสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจที่มีอยู่ไม่ สิ้นสุด จากลักษณะงานที่เรียบง่าย ค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อนเกี่ยวพันกันยิ่งขึ้นระหว่างสิ่งของต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และระหว่างสิ่งของกับสภาพรอบตัว โดยมีผลมาจากการดำรงชีวิตและวิทยาการทาง เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. 2548: 15)

ส่วนของขอบเขตของงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นวัชรินทร์ จรุงจิตสุนทรได้แบ่งออกเป็น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (Handicrafts) และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Industrial Products) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเฉพาะในส่วนของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม โดยมีเนื้อหาข้อมูลดังนี้ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (Handy crafts) ผู้ออกแบบและผู้ผลิตมักเป็นคนเดียวกัน และได้สัมผัสกับ ผลิตภัณฑ์นั้นตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ มักสอดคล้องอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวเข้าไปในผลงาน ที่ทำด้วย จุดประสงค์ดั้งเดิมทำขึ้นเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เสน่ห์ของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ อยู่ที่ความไม่เหมือนกันในรายละเอียดของผลงานแต่ละชิ้น เป็นงานประติมากรรมที่ละเอียดอ่อนที่ เครื่องจักรทำได้ยาก

2.7.1 องค์ประกอบของการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

1. คุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรมมีเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น ผลิตได้จริง เหมาะสมกับวัสดุท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去เผยแพร่ขึ้นด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความสวยงามและความน่าสนใจ รูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา
4. สะดวกต่อการพกพาขณะเดินทาง ขนาดพอเหมาะ ยากต่อการชำรุดเสียหาย
5. ราคาที่ซื้อได้ โดยการตัดสินใจน้อย ราคาไม่แพง มีหลายราคาให้เลือก

2.7.2 คุณประโยชน์ของการออกแบบผลิตภัณฑ์

1. ปรับปรุงภาพลักษณ์ขององค์กร ให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง สะดุดตา และง่ายต่อการจดจำ
2. สร้างเอกลักษณ์สินค้า ให้เกิดสัมผัสและการรับรู้ที่ดีผ่านการใช้ผลิตภัณฑ์
3. รูปผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้เกิดประโยชน์ใช้สอยที่ดีขึ้นทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ
5. เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นเพื่อนำไปสู่การเพิ่มราคาสินค้าได้
6. ลดต้นทุน เพิ่มผลกำไร เช่น ออกแบบให้ผลิตง่าย ลดขั้นตอน เลือกใช้วัสดุภายในประเทศ
7. ขยายตลาดสินค้า เช่น สร้างผลิตภัณฑ์ที่สนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ สร้างความต้องการใหม่ สร้างตลาดกลุ่มเป้าหมายใหม่

2.7.3 คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ดี

1. ความแปลกใหม่ (Innovative) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซ้ำซากมีการนำเสนอความแปลกใหม่ ในด้านต่าง ๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอยที่ต่างจากเดิม รูปแบบใหม่ วัสดุใหม่ หรืออื่นๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้บริโภคในตลาดนั้น
2. มีที่มา (Story) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประวัติ มีที่มาหรือเล่าเรื่องได้ไม่ว่าจะเป็นต้นกำเนิด ความคิดรวบยอดของการออกแบบให้ผู้บริโภคทราบเรื่องราวเหล่านั้นได้ เช่น นาฬิกาของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กล่าวถึงต้นกำเนิดมาจากการงานช่างฝีมือในหมู่บ้านที่เก่าแก่หมู่บ้านหนึ่งที่มีการสืบทอดกันต่อๆ จนถึงปัจจุบัน เป็นต้น
3. ระยะเวลาเหมาะสม (Timing) การนำเสนอผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดนั้นเหมาะสมตามฤดูกาล หรือตามความจำเป็น หรือเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เสื้อกันฝนหรือร่ม ก็ควรจะออกสู่ตลาดช่วงฤดูฝน ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าชุดนักเรียนก็ควรออกสู่ตลาดช่วงฤดูกาลก่อนเปิดภาคเรียน เป็นต้น
4. ราคาพอสมควร (Price) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาขายเหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในตลาดนั้น โดยอาศัยการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ข้อมูลก่อนการออกแบบและผลิต
5. มีข้อมูลข่าวสาร (Information) ข้อมูลข่าวสารของตัวผลิตภัณฑ์ควรจะสื่อให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้บริโภคได้ทราบและเข้าใจอย่างถูกต้องในด้านประโยชน์และวิธีการใช้งาน เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรและผลิตภัณฑ์

6.เป็นที่ยอมรับ (Regional Acceptance) ผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือกลุ่มสังคมเป้าหมาย ไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียหรือขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม หรือศาสนา

7.มีอายุการใช้งาน (Life Cycle) ผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องมีความแข็งแรง คงทนต่อสภาพของการใช้งาน หรือมีอายุการใช้งานที่เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์และราคาจำหน่าย (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. 2548: 16)

2.7.4 การออกแบบงานหัตถกรรม

การจะสร้างนวัตกรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนั้น จะต้องแสดงให้เห็นถึงการออกแบบและการผลิตที่มีการผสมผสานระหว่างขนบธรรมเนียมแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัย การประดิษฐ์และสร้างสรรค์วัสดุรูปแบบและกระบวนการผลิตที่สร้างความแตกต่างและเป็นลักษณะเฉพาะของตัวผลิตภัณฑ์เองและในผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การออกแบบ (Design) ส่วนใหญ่จะใช้หลักการทั่วไปที่เป็นพื้นฐานในการออกแบบ

1.1. ความงาม (Artistic & Aesthetic Value) ขนาดและสัดส่วน (Size & Proportion) เหมาะสมกับประเภทของผลิตภัณฑ์ เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ของที่ระลึกก็ควรจะมีกะทัดรัด พกพาได้ง่ายเพื่อเป็นของฝาก เป็นต้น

1.2. รูปร่าง รูปทรง (Shape & Form) สร้างความแตกต่างและมีแนวคิดในการออกแบบได้ชัดเจนและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โครงสร้าง (Structure) ความแข็งแรงของโครงสร้างซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบที่ออกแบบไว้

1.3. สี (Color) สีของวัสดุแบบเดิม สีธรรมชาติ หรือการผสมผสานระหว่างวัสดุ

1.4. ลวดลาย (Pattern) เกิดขึ้นมาจากพื้นผิวของวัสดุ หรือการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ และยังมีรายละเอียดย่อยอีกมากที่ควรพิจารณาที่ไม่ได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ ขึ้นอยู่กับว่าความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์จะเป็นประเภทใด

2. กระบวนการผลิต

2.1. สร้างสรรค์จากตัววัสดุเดิม โดยการเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิตเทคนิควิธีการ เพื่อสร้างความแตกต่างในรูปแบบใหม่

2.2. การผสมผสานระหว่างวัสดุต่างชนิด วัสดุเดิม รูปแบบเดิม กับวัสดุอื่นแตกต่างทั้งวัสดุเดิม กับวัสดุอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8 หลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

การออกแบบเป็นกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ ความพึงพอใจ ความงามและความสำคัญของประโยชน์ใช้สอย ก่อนที่กระบวนการออกแบบจะเริ่มต้นต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพื่อการบรรลุผลสำเร็จเป็นงานที่จะต้องศึกษาและวิจัย ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ และข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์หลักเกณฑ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ช่วยให้ทีมงานนักออกแบบประสบความสำเร็จ เมื่อต้องการจะออกแบบผลิตภัณฑ์ ไว้ 5 ประเด็นหลักๆ คือ

1. **การใช้สอย (Utility)** การออกแบบการใช้งานสำหรับมนุษย์นั้นควรจะต้องมีความปลอดภัยง่ายต่อการใช้งานโดยสัญชาตญาณ เช่น สิ่งของมีคม ก็ต้องออกแบบให้สามารถสื่อสารประโยชน์ใช้สอยในตัวเองแก่ผู้ใช้งานด้วย

2. **ความงาม (Appearance)** รูปทรง เส้น สัดส่วน และสี ควรจะมีลักษณะที่ผสมผสานกันอย่างเหมาะสมก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้

3. **ง่ายต่อการซ่อมแซม (Ease of maintenance)** ผลิตภัณฑ์ต้องถูกออกแบบให้สื่อสารว่าจะบำรุงรักษาและซ่อมแซมได้อย่างไร

4. **ต้นทุนต่ำ (Low costs)** รูปทรงที่มีลักษณะซับซ้อน ใช้เครื่องจักรที่มีราคาแพงต้องพิจารณาให้เหมาะสม โดยทีมงานที่เกี่ยวข้อง

5. **การสื่อสาร (Communication)** การออกแบบควรสื่อสารและสอดคล้องกับปรัชญามิติของคุณลักษณะทางการมอง

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2528:17) สำหรับอุตสาหกรรมศิลป์ เป็นศิลปะที่มีหน้าที่ใช้สอยเพื่อความสุขในชีวิตประจำวันอุตสาหกรรมศิลป์จึงแตกต่างกับวิจิตรศิลป์ตรงที่อุตสาหกรรมศิลป์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการในด้านความสุขทางกาย และอุตสาหกรรมศิลป์แตกต่างกับช่างหัตถกรรมที่กระบวนการผลิตอุตสาหกรรมศิลป์มีกระบวนการผลิตโดยใช้เครื่องจักรในการทุ่นแรง เพื่อจะได้สามารถผลิตได้จำนวนมากๆ เพียงพอกับจำนวนความต้องการและราคาถูกที่ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อหาได้ง่ายจึงจำเป็นต้องประหยัดค่าแรงงานใช้เครื่องจักรช่วย เพื่อให้ต้นทุนในการผลิตถูกกว่าหัตถกรรมทั่วไปที่ใช้มือทำที่ละชิ้น ซึ่งต้องใช้แรงงาน และเสียเวลามาก

นวนน้อย บุญวงศ์ (2539:21-22) ได้สรุปความหมายของการออกแบบไว้ว่า งานออกแบบ หมายถึงสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้นเท่านั้น การออกแบบเป็นความพยายามสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยการจัดระเบียบด้วยความมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหา และเพื่อสนองประโยชน์ทั้งของตนเองและคนในสังคมคุณสมบัติของนักออกแบบควรเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์และที่สำคัญคือ เป็นผู้มีความคิดและจินตนาการ

2.8.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.1.1 การออกแบบที่สัมพันธ์กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์

ควรจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นประการแรกเพื่อจะได้ออกแบบให้ได้รับความคงทนถาวร หรือการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้เพียงชั่วคราวของผลิตภัณฑ์นั้นเพราะการออกแบบจะต้องคำนึงถึงวัสดุและเวลาการผลิตไปพร้อมๆกัน ถ้าออกแบบโดยไม่ได้ศึกษาถึงคุณภาพตามเป้าหมายของการผลิตแล้ว ก็ไม่สามารถออกแบบที่เหมาะสมได้ เช่น การออกแบบที่ทิ้งเศษกระดาษขนาดเล็กค้างข้างโต๊ะทำงาน โดยเป้าหมายจะจำหน่ายในราคาถูกลง ประกอบกับที่ทิ้งเศษกระดาษไม่ต้องใช้งานหนักทำให้คุณภาพของที่ทิ้งเศษกระดาษมีคุณภาพอยู่ในระดับหนึ่ง เมื่อทราบถึงเป้าหมายคุณภาพเช่นนี้ การออกแบบก็ต้องคำนึงถึงการประหยัดรูปทรงที่สัมพันธ์กับคุณภาพวัสดุและการใช้งาน

2.8.1.2 การออกแบบที่สัมพันธ์กับวัสดุและกระบวนการผลิต การออกแบบที่

สัมพันธ์กับวัสดุและกระบวนการผลิต ในที่นี้ใคร่ขอชี้แจงด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยตรงด้วยการผลิตสิ่งของเครื่องใช้หรือผลิตภัณฑ์ในรูปสินค้าปัจจุบันนี้ กำลังการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์จำนวนมาก มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต เช่น เครื่องจักรกลหรือเครื่องทุ่นแรงต่างๆ ย่อมเหมาะสมกับวัสดุอย่างหนึ่ง ทำให้การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องพิจารณาถึงวัสดุและกระบวนการผลิตไปพร้อมๆกัน เช่น การออกแบบคอมพิวเตอร์ซึ่งผลิตด้วยเครื่องจักรที่ต้องใช้พลาสติกเป็นวัสดุในการผลิต คอมพิวเตอร์จะต้องมีรูปทรงง่ายๆ ไม่ต้องมีโครงสร้างยื่นไปมาเหมือนคอมพิวเตอร์ที่ผลิตด้วยมือไม้

2.8.1.3 การออกแบบที่สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอย หน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์แต่ละ

ชิ้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้ออกแบบต้องพิจารณา แม้การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีจักรกลซับซ้อนผู้ออกแบบจะไม่รู้ระบบการทำงานผลิตภัณฑ์นั้น ทั้งหมดก็ควรจะรู้การทำงานของผลิตภัณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เช่น การออกแบบวิทยุทรานซิสเตอร์ ผู้ออกแบบจะต้องรู้หน้าที่ใช้สอยของวิทยุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เช่น หน้าที่ใช้สอยจะต้องมีคลื่น AM, FM อย่างไรไม่ Tuning, Volume, Tone หรือปุ่มอื่นใด มีเสาอากาศ หรือไม่ เป็นต้น หรือแม้แต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเครื่องกลไก ผู้ออกแบบก็ต้องทำความเข้าใจกับหน้าที่ใช้สอยเป็นประการสำคัญ เช่นการออกแบบชุดคาเฟ่ ควรรู้ปริมาณความจุของถ้วยกาแฟที่ไม่มากไม่น้อย ที่จับที่ถนัดมือหรือตกได้ง่าย จานรองที่กระชกกันถ้วย ไม่ลื่นไปมาได้ง่าย ความหนาบางที่ควรเก็บความร้อนได้ระยะหนึ่ง เป็นต้น

2.8.1.4 การออกแบบที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค การออกแบบ

ผลิตภัณฑ์ที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค อาจจะพิจารณาได้สองแง่คือ ความต้องการที่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ความต้องการที่ตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ เป็นความต้องการที่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม รสนิยม และการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่นการออกแบบเตาที่มีวิธียุ่งยาก มีเตาอบ มีที่ย่างเนื้อสัตว์ มีเตาอุ่น เตาในลักษณะไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นี้อาจจะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและรสนิยมของคนไทย เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ความต้องการของผู้บริโภคยังเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจโดยตรงอีกด้วย ถ้าสภาพสังคมที่มีกำลังเศรษฐกิจต่ำ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ราคาสูงสินค้าฟุ่มเฟือย หรือเน้นความงามทางการออกแบบ มากจนผลิตภัณฑ์นั้นราคาสูง การออกแบบเช่นนี้ อาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคก็ได้ การออกแบบที่มีคุณค่าทางความงาม เรื่องคุณค่าทางความงามกับการออกแบบได้กล่าวเอาไว้อีก เพื่อให้ออกแบบตระหนักถึงความงามที่เด่นชัด ร่วมสมัย และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แฝงอยู่ในการออกแบบแต่ละชิ้น นอกจากนั้นแล้วความประณีตบรรจงในการออกแบบ หรือในผลิตภัณฑ์ ยังเป็นคุณสมบัติหนึ่งของความงามอีกด้วย

2.8.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ความคิดเห็นมีความหมายแตกต่างกันตามค่านิยมของแต่ละบุคคลดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2519:15) ระบุไว้ว่า ทักษะคิดจะปรากฏอยู่ในความคิดเห็นเป็นเรื่องการตัดสินใจเฉพาะประเด็นหนึ่ง การเรียงลำดับจากคุณธรรมไป ทักษะคิดไปถึงความคิดเห็นเป็นการก้าวจากเรื่องทั่วไปไปยังเรื่องเฉพาะ จากสภาพจิตหรือความโน้มเอียงที่เริ่มกว้าง ๆ และแคบเข้าจนในที่สุดแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะเรื่องความคิดเห็นอื่นกับสถานการณ์ บุคคลอาจมีความคิดเห็นขัดแย้งกับความยึดมั่นในใจของตนเอง เนื่องจากความกดดันในสถานการณ์เฉพาะหน้า และความคิดเห็นมักมีผลซับซ้อนของทัศนคติหลายเรื่อง

อุทัย หิรัญโต (2519:24) กล่าวว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับอย่างผิวเผินหรืออย่างลึกซึ้งซึ่งสำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคตินั้น เป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งและติดตัวเป็นเวลานาน เป็นความคิดทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่าง ซึ่งมีประจำตัวของบุคคลทุกคน ส่วนความคิดเห็นเฉพาะอย่างและมีอยู่เป็นเวลาดสั้นเรียกว่า opinion

อดุล (2530:12) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกเฉพาะตัวบุคคลที่ตอบสนองคำถามในเรื่องต่าง ๆ โดยวินิจฉัยไม่ได้ว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี หัทธรัตน์ (2530) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง แนวคิดต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกตามทรรศนะของบุคคลที่มีต่อวัตถุ สิ่งของ ตลอดจนบุคคลและสถานการณ์ ซึ่งมีความคิดเห็นเกิดจากพื้นฐานข้อเท็จจริง และประสบการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ

บุญมี (2531:53) สรุปว่า ความคิดเห็น หมายถึง ทำที่ความรู้สึกที่มีต่อบุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ ซึ่งมีทั้งในลักษณะส่งเสริม คือ สนใจ พอใจ นิยมชมชอบ สนับสนุน และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และลักษณะต่อต้าน คือ ขัดแย้ง เบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่ร่วมมือ หรือไม่ปฏิบัติ

สุกัญญา และสำราญ (2539:9) สรุปว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะเป็นการแสดงออกด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการผลิต

กัญญา กุณีกาญจน์ (2536: 32) กล่าวว่า กิจกรรมใด ๆ ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงขึ้นการตัดสินใจทำการผลิตเริ่มขึ้นตั้งแต่สิ่งที่เข้าไปในกระบวนการผลิต เช่น แรงงานคน วัตถุดิบ การปฏิบัติงานของเครื่องจักร ฝ่ายจัดการ เพื่อให้ได้สิ่งที่ออกมาคือสินค้าหรือผลิตภัณฑ์

อภิรักษ์ จันทะนี (2536: 74) ให้ความหมายการผลิต หมายถึง การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น เครื่องใช้ สิ่งของ ปัจจัย 4 สินค้าและบริการเกิดขึ้นจากการผลิตเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์

ธีรารัง ช่อไม้ทอง (2533: 31) ให้ความหมายการจัดการผลิตไว้ว่า การจัดการผลิต หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงซึ่งใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ที่ดิน แรงงาน เงินทุนและการจัดการ เพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการที่ต้องการ การจัดการ การผลิตถึงครอบคลุมกิจกรรมที่สำคัญหลายประการ เช่น การวางแผนการผลิต กำหนดทำเลที่ตั้ง การวางแผนการผลิต การออกแบบการผลิตและการวางแผนการผลิต การออกแบบงาน กำหนดมาตรฐานและการวัดงาน การผลิต การวางแผนการผลิต และการจัดการตารางการผลิตการควบคุมการผลิต

การผลิตสินค้าไม่ว่าจะเป็นในลักษณะอย่างไร ในเรื่องของคุณภาพนับว่ามีส่วนสำคัญที่สุด และการกำหนดราคาก็มีบทบาทสำคัญยิ่งในธุรกิจที่มีการแข่งขัน เพราะราคาจะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในเรื่องการผลิต และการตลาด

2.8.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการตลาด

การพัฒนากลุ่มอาชีพ กลไกในด้านการตลาดนับว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน เพราะหัวใจในด้านการพัฒนาชุมชนนั้นก็คือ ราคา ถ้าสามารถขายผลผลิตได้ราคาสูงก็สามารถนำกำไรมาเข้ากลุ่มหรือสมาชิกในที่สุด ดังนั้น บทบาทด้านการตลาดจึงนับว่าเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร

จากแนวความคิดการส่งเสริมการตลาดของการตลาดของกรมการพัฒนาชุมชนจะเห็นได้ว่า ความรู้ความเข้าใจตลอดจนทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดจำเป็นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของตลาด องค์ประกอบที่สำคัญของตลาด ความสำเร็จด้านการตลาด การศึกษาตลาด และกลยุทธ์ทางการตลาด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.8.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับแสงที่ใช้ในคอมพิวเตอร์

1. การออกแบบแสงสว่าง

แสงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการตกแต่งบ้านแสงไฟภายในบ้านสามารถเปลี่ยนความรู้สึกและอารมณ์ของสิ่งแวดล้อมได้ ปัจจัยแสงสว่างสามารถสื่อความรู้สึก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ว่าจะเป็นความอบอุ่นเรียบง่าย ความทันสมัย หรือหรูหรามีระดับการแต่งบ้านด้วยแสงไฟไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายและซับซ้อนมากนักแต่เราควรทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการใช้แสงก่อนที่จะเลือกซื้อ(วิจิตรา ศรีเชียร ไซย.2543: 50)

2. แสงสว่าง

แสงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการตกแต่งบ้าน แสงไฟภายในบ้านสามารถเปลี่ยนความรู้สึกและอารมณ์ของสิ่งแวดล้อมได้ ปัจจัยแสงสว่างสามารถสื่อสารความรู้สึกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความอบอุ่นเรียบง่าย, ความทันสมัย หรือหรูหรามีระดับการแต่งบ้านด้วยแสงไฟไม่ใช่เป็นเรื่องยากและซับซ้อนมากนักแต่เราควรทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการใช้แสงก่อนที่จะเลือกซื้อโคมไฟมาใช้งานให้ถูกต้องกับความต้องการของเรา

Ambient Lighting คือแสงสว่างที่เป็นแบ็คกราวด์ ที่ทำให้เรามองเห็นสิ่งที่อยู่รอบข้างในเวลากลางคืน หรือแสงจากดวงอาทิตย์ในเวลากลางวัน

Task Lighting คือแสงสว่างจัดทำขึ้นพิเศษเพื่อช่วยให้เราทำกิจกรรมใด ๆ ได้สะดวกขึ้น เช่น การอ่านหนังสือ, การซ่อมรถและการทำกับข้าว

Accent Lighting คือ การไฮไลต์วัตถุต่าง ๆ หรือจุดสำคัญให้ดูเด่นขึ้น เช่น แสงไฟเหนือรูปภาพ, รูปปั้นหรือต้นไม้ภายในบ้าน

Decorative Lighting คือ แสงไฟเพื่อการตกแต่ง สร้างบรรยากาศและสีสันภายในบ้านห้องโถงใหญ่ในโรงแรม และภัตตาคาร

3. ลักษณะการใช้แสงไฟในที่อยู่อาศัย

หากจะพูดอย่างง่ายที่สุด แสงไฟในที่อยู่อาศัยจะมีสององค์ประกอบด้วยกัน คือที่มาของแสงโดยตรงอันได้แก่ หลอดไฟ และรูปร่างหน้าตาของโคมหรือโປ้ไฟ ในการเลือกแสงไฟสำหรับบ้าน คุณไม่ควรคำนึงถึงเพียงรูปร่างของมัน แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพและลักษณะของการกระจายแสงด้วย ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะการกระจายของแสงจะมีอยู่ 3 ชนิดคือ

- แสงที่ส่องออกมาอย่างสม่ำเสมอในทุกทิศทาง
- แสงที่ส่องออกมาทางด้านใดด้านหนึ่ง และมีความพุ่งกระจายเล็กน้อย
- แสงที่บีบให้เป็นลำแสง

เราจำเป็นต้องเลือกลักษณะของการส่องสว่าง ให้เหมาะกับการใช้งานในแต่ละส่วนของบ้าน ซึ่งเราอาจแบ่งลักษณะของการใช้แสงไฟในบ้านได้เป็น 3 ประเภท คือ

แสงพื้นฐาน (Background Lighting) แสงชนิดนี้เป็นแสงที่จำเป็นสำหรับการทดแทนแสงธรรมชาติ โดยทั่วไปมักจะเป็นไฟที่ติดบนเพดานหรือโคมไฟห้อยจากเพดาน (Pendant) หรือตัวเล็กรูปอื่น เช่น ไฟกำแพง ไฟที่ส่องขึ้นข้างบน (Uplight) หรือโคมไฟตั้งโต๊ะ ซึ่งทั้งหมดนี้จะให้แสงที่น่านใจมากกว่าการใช้แสงไฟสว่างๆ ดวงเดียวเหนือหัว ซึ่งจะดูน่าเบื่อและไม่ดึงดูดใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสงไฟสำหรับการทำงาน (Task Light) ในบริเวณเช่นครัว เคาน์เตอร์ ห้องทำงาน หรือที่ใดก็ตามที่มีการทำงานเฉพาะอย่างเกิดขึ้น ต้องการระดับแสงที่สว่างเป็นพิเศษ ซึ่งควรจะติดตั้งในตำแหน่งที่ไม่ทำให้เงาตกลงบนงานที่กำลังทำอยู่ แสงไฟที่กำหนดทิศทางไว้ หรืออาจใช้ไฟที่สว่างเป็นพิเศษ ซึ่งปกติมักจะใช้ในจุดที่มีมืดและอาจเป็นอันตรายได้ง่าย เช่น บันได หรือทางเดินภายนอกบ้าน มาใช้ในส่วนทำงานก็ได้

แสงไฟสำหรับเน้นส่วนสำคัญ (Accent Light) สำหรับการขับเน้นของตกแต่งที่จัดวางเอาไว้ แสงไฟเฉพาะจุด

ในปัจจุบันได้มีการออกแบบโคมไฟออกมาขายตามท้องตลาดทั่วไปในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายประเภทของการใช้งาน ดังนั้นโคมไฟ ในวันนี้เปรียบเสมือนเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งชนิดหนึ่งเพื่อประดับและเพื่อใช้งานตามวัตถุประสงค์ มิใช่ความหมายแค่ให้แสงสว่างนอกจากนี้การทำงานของโคมไฟบางประเภทถูกออกแบบมาเพื่อเป็นตัวส่งเสริมส่วนอื่น ของห้องให้มีความโดดเด่นออกมา เช่น โคมไฟเสาผนัง มีวัตถุประสงค์ในการส่องเพื่อช่วยให้พื้นผิวของผนังห้องสวย ๆ โดดเด่นออกมาดังงานศิลปะ เราสามารถแยกประเภทของโคมไฟออกมาได้คร่าว ๆ ดังนี้

โคมไฟส่องสว่างทั่วไป (AMBIENT LIGHT) นิยมใช้เป็นโคมไฟดาวนไลท์เป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปจะใช้ในห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่น จะติดตั้ง โคมไฟในระยะห่างกันประมาณไม่เกิน 2.40 เมตร และต้องเป็นชนิดที่ให้แสงสว่างสม่ำเสมอ

โคมไฟชนิดตั้งพื้น (TORCHIERE) เป็นโคมไฟที่ให้แสงนุ่มนวลสม่ำเสมอ เหมาะสมกับพื้นที่ที่จะให้ความสว่างไม่เกิน 35 ตารางเมตร

โคมตั้งโต๊ะชนิดตกแต่ง (DECORATIVE TABLE LAMP) โดยส่วนใหญ่มักจะนำมาตกแต่ง มากกว่าที่จะใช้งานให้แสงสว่างจึงค่อนข้างมีรูปแบบหลากหลาย โคมไฟ ชนิดนี้ควรมีฐานที่หนักพอสมควร เพื่อจะตั้งได้อย่างมั่นคง และรับน้ำหนักของหลอดไฟและโคมได้ ไม่ว่าจะ เป็นกระดาด ผ้า หรือเปลือกหอย โคมไฟตั้งโต๊ะให้แสงที่นุ่มนวล และกระจาย แสงไฟมักส่องขึ้นข้างบน การวาง โคมไฟตั้งโต๊ะ ไว้หลาย ๆ อันรอบห้อง จะสร้างแสงและเงาที่ให้ผลในการสร้างบรรยากาศอย่างมาก จึงเป็นวิธีหนึ่งที่ดีของการใช้แสงสำหรับทั่ว ๆ ไป

โคมไฟห้อย (CHANDELIER) ใช้สำหรับส่องเฉพาะเจาะจงบนพื้นที่เพื่อสร้างให้เกิดความรู้สึกเป็นที่รวมกลุ่มของคน มักใช้ในห้องรับประทานอาหารหรือบริเวณเหนือชานพักบันได หรือบริเวณโถงทางเข้า

โคมไฟโต๊ะทำงาน (TASK LIGHT) เป็นโคมไฟที่ถูกออกแบบมาเพื่อการใช้งานบนโต๊ะทำงาน จึงต้องสามารถปรับมุมหรือทิศทางได้ง่าย และสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย

โคมไฟชนิดราง (TRACK LIGHT) เป็นโคมไฟที่เหมาะสมกับการส่องวัตถุหรือรูปภาพที่มักจะไม้อยู่ในตำแหน่งที่แน่นอนตายตัว สามารถขยับหรือเลื่อนดวงโคมไฟอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โคมไฟส่องผนัง (WALL WASHING) โคมไฟชนิดนี้มีจุดประสงค์ในการใช้อยู่ 3 ประการ คือ ใช้เพื่อให้แสงสว่างแก่รูปภาพ ใช้ติดผนังที่มีการตกแต่งพื้นผิวและใช้สาดผนังทั่วไปเพื่อให้ความรู้สึกกว้างขวางขึ้น

โคมไฟสาดผนัง (GRAZING) การให้แสงสว่างอย่างถูกต้องกับผนังสามารถทำให้ผนังเปรียบเสมือนงานศิลปะในตัวเอง โดยเฉพาะถ้าผนังที่มีพื้นผิว (TEXTURE) สวย ๆ

โคมไฟห้อยเหนือเคาน์เตอร์บาร์ (BAR) แสงที่ส่องกระทบแก้วและขวดบริเวณบาร์จะสร้างความรู้สึกงดงามเกินกว่าบรรยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าใช้ไฟชนิดฮาโลเจน

2.9 วัสดุและกรรมวิธีการผลิต

2.9.1 วัสดุ

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ไม้ไฟที่ใช้ในงานหัตถกรรม พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมใช้ ไม้ไฟบ้านหรือไฟสีสุก ในงานจักสานและงานหัตถกรรมมากที่สุด ไม้ไฟชนิดต่างๆ ที่เกิดโดยธรรมชาติและที่นำมาปลูก ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ไม้ไฟที่ใช้ในงานหัตถกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(ที่มา: พิทักษ์ น้อยวงศ์, 2539: 25-26)

ชนิด	ลักษณะทั่วไป	ประโยชน์
1. ไม้ข้าวหลาม	ลำต้นเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7.5 ซม. เนื้อบาง ปล้องยาว 30 ซม. สูง 7-8 เมตร	ทำกระบอกรบายข้าวหลามเครื่องจักสาน
2. ไม้ประาะ	เส้นผ่าศูนย์กลาง 5 ซม. ปล้องยาว 30 ซม.	ทำกระบอกรบายข้าวหลาม ค้ำไม้กวาด
3. ไม้ตง	เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-12 ซม. ปล้องยาว 20 ซม.	ก่อสร้างบ้านเรือน จักสาน ไม้จิ้มฟัน
4. ไม้ไร่	เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2.5 ซม. ปล้องยาว 30 ซม.	ทำค้ำไม้กวาด
5. ไม้บง	เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-18 ซม. ปล้องยาว 30 ซม. สูง 9-12 เมตร	ทำเสื่อราแพน เครื่องจักสาน เยื่อกระดาษ
6. ไม้ป่าหรือไม้หนาม	เส้นผ่าศูนย์กลาง 10-15 ซม. มีหนาม	ทำนั่งร้านสำหรับก่อสร้างเครื่องจักสาน
7. ไม้ลามาละลอก	เส้นผ่าศูนย์กลาง 7-10 ซม. สูง 10-15 เมตร	ใช้ในการก่อสร้าง นั่งร้านเครื่องเรือน เครื่องจักสานที่ไม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

(ที่มา : พัททกษ น้อยวงศ์ดั่ง. 2539 : 25-26)

ชนิด	ลักษณะทั่วไป	ประโยชน์
8. ไม้เหลื่อง	เส้นผ่าศูนย์กลาง 7-12 ซม. ปล้องยาว 20-25 ซม. สูง 10-15 เมตร (สันนิษฐานว่านำมาจากประเทศ จีน)	ต้องการความประณีต ปลูกเป็นไม้ประดับทำเครื่องเรือนและเครื่องใช้ต่างๆ ไป
9. ฝาสร้างไพรหรือเชียงไพร	เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม. ปล้องยาว 20-25 ซม. ใบมีหนาม	ปลูกเป็นไม้ประดับ ทำคันเบ็ดเครื่องเรือน งาน โครงสร้าง
10. ไม้สีสุก	เส้นผ่าศูนย์กลาง 7-10 ซม. ปล้องยาว 30 ซม. เนื้อหนาเหนียว ทนทานดีมาก	ผลิตสิ่งต่างๆ ได้หลายอย่าง เครื่องจักสาน เครื่องเรือน นั่งร้านก่อสร้าง โคนใช้ทำคานสำหรับหาบหาม
11. ไม้บงหวาน	เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-8 ซม. สูง 5-10 เมตร พบมากที่จังหวัดเลย	ทำดอกมัดสิ่งของ ไม้ค้ำยัน บันได เครื่องจักสาน
12. ไม้หน้าเต้า	เส้นผ่าศูนย์กลาง 4-8 ซม. สูง 3-4 เมตร โปรงตรงกลางปล้อง และกิ่ง (สันนิษฐานว่านำมาจากประเทศจีน)	ปลูกเป็นไม้ประดับ ทำเครื่องประดับบ้าน ประดิษฐ์เป็นของชำร่วย เช่น แจกกันพวงกุญแจ
13. ไม้โจด	เป็นไม้ไผ่ขนาดเล็ก ขึ้นเป็นกอทึบ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 ซม. ปล้องยาว 10-20 ซม. ไม่มีหนาม	ทำด้ามไม้กวาด เหย้ามีรูปแปลกๆ นำมาทำเครื่องประดับได้ดี
14. ไม้เพ็ก หรือหญ้าเพ็ก	เป็นไม้ขนาดเล็ก ปล้องสั้นถี่ ขึ้นรวมกันเป็นกอทอดไปตามพื้นดินคล้ายหญ้า จึงเรียกว่าหญ้าเพ็ก	ทำเสื่อสำหรับตากสาหร่ายทะเล ส่วนมากส่งออกไปยังประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น
15. ไม้แคนหรือไม้เหี้ย	เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80-2.3 ซม. ปล้องยาว 25-30 ซม.	ใช้ทำเครื่องดนตรี “แคน”

ไม้สร้างพรหรือเชียงไพร นิยมใช้ในงาน โครงสร้าง ไม่เหมาะในงานจักสานเพราะจักตอกลำบาก ผิวไม้คม มักบาดมือได้ง่าย เนื่องจากไม้สร้างพรมีลำต้นตรงและแข็งแรง จึงนิยมใช้ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันไดที่สอยผลไม้ ทำแคร์ สำหรับนั่งนอน ม้านั่ง ค้ำยัน โครงหลังคาบ้านมุงแฝก ทำรั้ว ด้ามมีด ด้ามจอบ ด้ามเสียม ทำเครื่องเรือน เสริมคอนกรีตแทนเหล็ก

ไม้สีสุก เป็นไม้ไฟที่ขึ้นได้ดีในทุกภาคของประเทศไทยลักษณะเป็นไม้ลำสูงใหญ่เนื้อหยาบนำมาใช้กันมากที่สุด โดยใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน ทำเครื่องใช้สอยในครัวเรือน ทำเครื่องเรือน ทำโครงว่าว และงานหัตถกรรมโดยเฉพาะงานจักสาน เช่น ตะกร้า ที่จับปลาและกะติบข้าว เป็นต้น (พิทักษ์ น้อยวงศ์ดั่ง . 2539 :153-156)

หวายและไม้ไฟเป็นวัสดุธรรมชาติที่นิยมทำเฟอร์นิเจอร์ชนิดหนึ่ง ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ความทนทาน สามารถนำมาใช้ได้ง่าย หวายเป็นวัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมาตัดโค้งเป็นโครงสร้างเครื่องเรือนได้ เพียงแต่นำไปแช่น้ำธรรมดาประมาณ 12 ชั่วโมง หวายจะอ่อนตัวลงและนำมาฟิงลมพอบวมก็สามารถนำมาตัดโค้งได้ นอกจากนี้ยังนำผิวหวายมาจักสานทำเป็นส่วนประกอบของเครื่องเรือนได้ หวายความหมายเป็นไม้ชนิดหนึ่งลำต้นยาว ผิวเกลี้ยง เหนียว ขึ้นเป็นกอ มีหลายชนิด เช่น หวายตะค้าทอง หวายโป่ง หวายขม หวาน้ำผึ้ง หวายหอม หวายกาหลง หวายไต้ไก่ ฯลฯ

โดยทั่วไปหวายจะมีความเหนียวและมีความทนทานมาก อย่างไรก็ตามความทนทานของหวาย จะขึ้นอยู่กับชนิดและอายุของหวายด้วย กล่าวคือ หวายแก่จะมีความเหนียวและความทนทานมากกว่าหวายอ่อน

ตารางที่ 2.2 ประเภทของหวาย

(ที่มา: วิจิตร อาวะกุล. 2530: 25-26)

ชนิด	ลักษณะทั่วไป
1.หวายโป่ง	จัดเป็นหวายขนาดใหญ่กว่าชนิดอื่น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางโตประมาณ 1 นิ้ว – นิ้ว หรือขนาดไม้รวก ก็ยังคงเคยปรากฏตามร้านเฟอร์นิเจอร์
2.หวายขม	เป็นหวายเปราะไม่ค่อยเหนียว เนื้อสีแดงแก่คล้ำเสี้ยนหยาบแข็ง เปราะไม่ค่อยจะทนทาน ขนาดลำโตประมาณหัวแม่มือ ใช้แทนเชือกผูกของที่ไม่ต้องการความเหนียวนัก
3.หวายตะค้า หวายมืออยู่ 2 ชนิด แตกต่างกันออกไป	ตะค้าทะเล มีมากในแถบภาคใต้ ตะค้าดอน มีผิวหนาและสีเหลืองมากกว่า ค่อนข้างเหนียว
4.หวายหอม	หวายค่อนข้างจะเล็กสักหน่อย ผิวเนื้อของหวายด้านนอกจะมีสีขาวไปทางม่วงๆ ส่วนภายในนั้นมีสีขาวเนื้อละเอียด

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

(ที่มา: วิจิตร อาวะกุล. 2530: 25-26)

ชนิด	ลักษณะทั่วไป
5. หวายชุมพร	มีมากที่จังหวัดชุมพรนั่นเอง ผิวเนื้อ ปลายทางค้ำเหนียวมากและทนน้ำอยู่ได้ไม่นาน
6. หวายสะเดียงบางท้องถิ่น เรียกว่า หวายสะเดา	มีอยู่ชุกชุมในป่าดงดิบแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดนครราชสีมา
7. หวายตะนอย หรือเรียกอีกชื่อว่า หวายหางหมู	มีลักษณะตรงกันข้ามกับหวายโป่งกล่าวคือลำเล็กกว่าหวายอื่น คือ เล็กประมาณครึ่งเซนติเมตร ผิวเนื้อค่อนข้างแข็งแกร่งค่อนข้างเหนียว
8. หวายลิง	มีอยู่ทางแถบตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น หวายลิงมีลักษณะแปลกอยู่ที่ไม่มีหนามและขึ้นอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม ลำต้น โดประมาณ หนึ่งถึงสี่เซนติเมตร
9. หวายสามใบต่อ	หวายสามใบต่อหรือเรียกว่าหวายขมดง ขึ้นเป็นกอใหญ่ๆ มีลักษณะผิดกับหวายชนิดอื่น ที่มีใบเล็ก ใบของมันเป็นหยักอยู่ สามหยัก
10. หวายน้ำ	บางท้องถิ่นเรียกแปลกออกไปเป็นหวายแดง คือมีผิวค่อนข้างออกแดง เนื้อหยาบหยุ่นๆ ไม่ค่อยเหนียว
11. หวายขี้ไก่	หวายชนิดนี้ไม่ค่อยเหนียว ใช้สานของ

สรุป หวายตะค้ำนิยมนำมาใช้มากที่สุดเพราะตัด โค้งได้ง่ายเพียงแต่นำไปแช่น้ำหวายจะออกตัวลงสามารถที่จะนำมาใช้ในงานหัตถกรรมเครื่องจักสานได้เพราะมีความอ่อนตัวเมื่อนำมาแช่น้ำและมีความเหนียวทนทานนำมาใช้เป็นโครงสร้างที่ต้องการตัด โค้ง

2.9.2 ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายขีด

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน

1. มีด เครื่องมือสำหรับแปรรูปวัตถุดิบจากธรรมชาติมาเป็นวัสดุสำหรับทำเครื่องจักสาน มีดที่ใช้กันทั่วไปเป็นมีดเหล็กกล้า เนื้อแกร่ง มี 2 ชนิด คือ

1.1 มีดสำหรับผ่าและตัด มักเป็นมีดขนาดใหญ่ สันหนา เช่น มีดโต้ หรือมีดอีโต้ ใช้ตัดและผ่าไม้ไผ่ หวาย หรือไม้อื่น ๆ ที่จะใช้ทำเครื่องจักสานให้มีขนาดตามต้องการและก่อนที่จะนำไปเหลา จักเป็นตอกหรือเป็นเส้นบาง ๆ

1.2 มีดตอก มีชนิดนี้ มีประโยชน์ใช้สอยตามชื่อ คือ ใช้สำหรับจักตอกหรือเหลาหยาบ เป็นมีดปลายเรียวแหลม ส่วนมากตัวมีดจะสั้นกว่าด้าม เพราะในการจักหรือเหลาตอกจะใช้ด้ามสอดเอกรสกรเป็นเอกรสที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้าไประหว่างแขนกับลำตัว เพื่อให้จักหรือเหลาดอกได้สะดวก มีดชนิดนี้จะมีสันบางเพื่อให้จักได้ดี ส่วนปลายที่งอนแหลมนั้นจะใช้เจาะหรือคว้าน ได้ด้วย มีดดอกทั่วไปจะมีรูปร่างคล้ายคลึงกัน ดังกล่าว

2. เครื่องเลียดดอก เป็นเครื่องมือที่คนในท้องถิ่นประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง โดยนำไปเลื่อยมาติดกับท่อนไม้ ใช้ตะปุดอกเพื่อความแน่นหนา แล้วเจาะไม้เป็นช่องเพื่อให้สามารถชักเส้นดอกผ่านได้ ใช้ในการเหลาดอกให้มีขนาดเล็กจะทำได้เร็วกว่าใช้มีด

3. เหล็กแหลม ใช้สำหรับเจาะ ไช้ จัก แงะ และกดดอกขึ้นลง ให้เป็นลวดลาย มีด้ามทำด้วยไม้ มักทำด้วยเหล็กก้านร่มหรือซี่ลวดรถจักรยาน ฝนปลายให้แหลม ใช้ไขหรือแฉะเครื่องจักสานเพื่อร้อยหวาย ผูกโครงสร้าง ผูกขอบ หรือเจาะหุกระบุง ตะกร้า เป็นต้น

4. ฝาน้ำอัดลมเจาะรู โดยนำฝาน้ำอัดลมที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเจาะรูให้มีขนาดใหญ่ เล็กเท่ากับขนาดเส้นดอกที่ต้องการ แล้วสอดเส้นดอกเข้าไปในรูแล้วชักผ่านออกไป ความคมของสังกะสี จะครูดให้ผิวของเส้นดอกเรียบและมีขนาดเท่ากันเสมอ

5. คีม ใช้ในการดึงเส้นดอกหรือหวาย หนีบปากภาชนะจักสานเพื่อเข้าขอบ เช่น ใช้หนีบขอบกระบุง ตะกร้า กระจาด ขณะเข้าขอบปากเพื่อผูกหวายที่ขอบให้แน่น คีมจะช่วยให้ผู้จักสานเข้าขอบภาชนะจักสานได้สะดวกโดยไม่ต้องใช้ผู้ช่วย

ภาพที่ 2.9 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

วัตถุดิบ

ไม้ไผ่ไร่ และหวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.10 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

การเตรียมวัตถุดิบ

เส้นตอก

เส้นตอกที่ใช้มีความกว้าง 2 ขนาด คือ ขนาด 0.5 ซม. และ 0.5 มม.

1. นำไม้ไผ่ไร้อายุประมาณ 2-3 ปี มาผ่าด้วยมีดให้เป็นซีก ๆ
2. นำไม้ไผ่แต่ละซีกมาเหลาด้วยมีดให้เป็นเส้นเล็กและบาง
3. นำตอกที่ได้จากข้อ 2. มาเหลาด้วยเครื่องเลื่อยจะได้ตอกที่มีขนาดเล็กและบาง โดยตอกจะมีความกว้างประมาณ 0.5 ซม. และมีความยาวเท่ากับปล้องของไม้ไผ่
4. นำตอกบางส่วนที่ได้จากข้อ 3. ไปสอดใส่รูฝาน้ำอัดลมแล้วดึงผ่านออกมาจะได้ตอกที่มีขนาดเล็กเท่ากับ 0.5 มม. นำตอกบางส่วนไปย้อมสีเคมีตามที่ต้องการ หลังจากนั้นนำตอกทั้งหมดไปตากแดดให้แห้ง เพื่อเตรียมเข้าสู่งานจักสาน

2.9.3 ประเภทของหลอดไฟ

หลอดไฟ ที่ใช้กันในบ้านมีอยู่ 3 ประเภทหลัก ๆ คือ ทังสเตน (tungsten) หรือหลอดไส้ ทังสเตน ฮาโลเจน (Tungsten Halogen) และ ฟลูออเรสเซนต์ (Fluorescent) หรือหลอดตะเกียบ ความแตกต่างระหว่างมันขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการใช้พลังงานของมัน อายุการใช้งาน โดยเฉลี่ย และที่สำคัญที่สุดก็คือทางด้านสุนทรียภาพ อันเกิดจากสีส้มของบรรยากาศโดยรวม ที่ต่างกันไปเมื่อใช้หลอดไฟต่างชนิดกันเป็น แสงชนิดที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดสำหรับการใช้งานในบ้าน หลอดไฟชนิดนี้ประกอบด้วยเส้นลวดเล็ก ๆ ซึ่งส่องสว่างอยู่ในหลอดไฟ ที่มักเป็นกระจกแก้วใสหรือ ฝ้า และบรรจุ ก๊าซเฉื่อย (Inert Gas - ก๊าซที่จะไม่ประกอบกับวัตถุดิบ เช่น นีออน อาร์กอน ฮีเลียม) ซึ่งมีความเข้มข้นน้อย เมื่อเทียบกับแสงธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารหรือผลงานลิขสิทธิ์ของโรงเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งสแตน จะเป็นแสงที่อบอุ่น ออกโทนสีเหลือง และเหมาะสำหรับการใช้ใน งานตกแต่ง เพราะไม่ทำให้สีของสิ่งของเปลี่ยนไป และให้ความแตกต่างในด้านโทนที่ดี อย่างไรก็ตาม ทั้งสแตนมีข้อเสียกว่า หลอดไฟ ชนิดอื่นก็คือ หลอดไฟมีอายุการใช้งานสั้น และทำให้เกิดความร้อน แต่ก็มีข้อดีตรงที่ราคาไม่แพง และสามารถใช้งานร่วมกับ ดิมเมอร์ (Dimmer - อุปกรณ์หรี่ไฟ) ได้

ทั้งสแตน ฮาโลเจน หลอดไฟ ชนิดนี้จะให้แสงที่ดูเย็นขาวกว่าและสว่างกว่า ทั้งสแตน โดยในหลอดไฟจะใส่ ก๊าซฮาโลเจน ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางเคมีอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับไอร้อน จากไส้แบบ ทั้งสแตน ทั้งสแตนฮาโลเจนใช้ได้ผลดีมากในการแสดงรายละเอียดของสีสัน ทำให้ดูมีคอนทราสต์ และด้วยความที่ให้ความรู้สึกสดใสและสว่างมาก ทำให้เหมาะจะใช้กับแสงที่ส่องขึ้นข้างบน ไฟสปอตไลท์ และไฟที่เน้นจุดสำคัญ หลอดไฟชนิดนี้สามารถใช้กับ ดิมเมอร์ได้เช่นกัน แต่หลอดชนิดนี้เป็นที่นิยมใช้กันในที่ที่ไม่ต้องการแสงสว่างมาก ข้อดีของหลอดนี้คือแสงสว่างมีสีสวยมีแสงสว่างมากทั้งที่ขนาดเล็กสามารถผลิตแสงสี ได้ตามที่ต้องการและสามารถปรับความเข้มของแสงได้ง่าย แม้ใช้เครื่องหรี่ไฟแบบธรรมดา

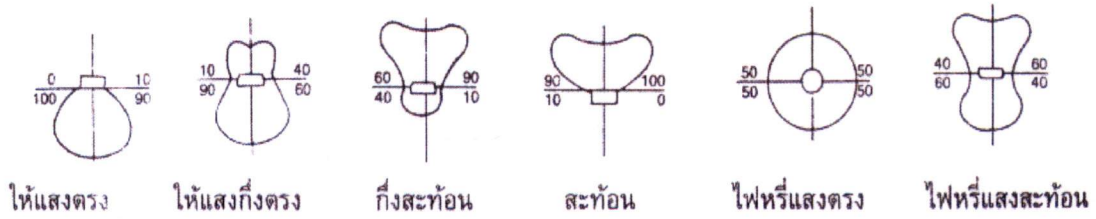
ฟลูออเรสเซนต์ แสงไฟ ชนิดนี้จะมีผลต่อสีและโทนเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม มี หลอดฟลูออเรสเซนต์ สมัยใหม่ที่เลียนแบบแสงธรรมชาติ และมีการใช้ชนิดของแก้วที่ใช้ทำตัวหลอดต่าง ๆ กันไป ทำให้แสงไฟดูนุ่มนวลขึ้น

ตารางที่ 2.3 คุณสมบัติของแสง

(ที่มา : ชาญศักดิ์ อภัยนิพัฒน์. 2537 : 104)

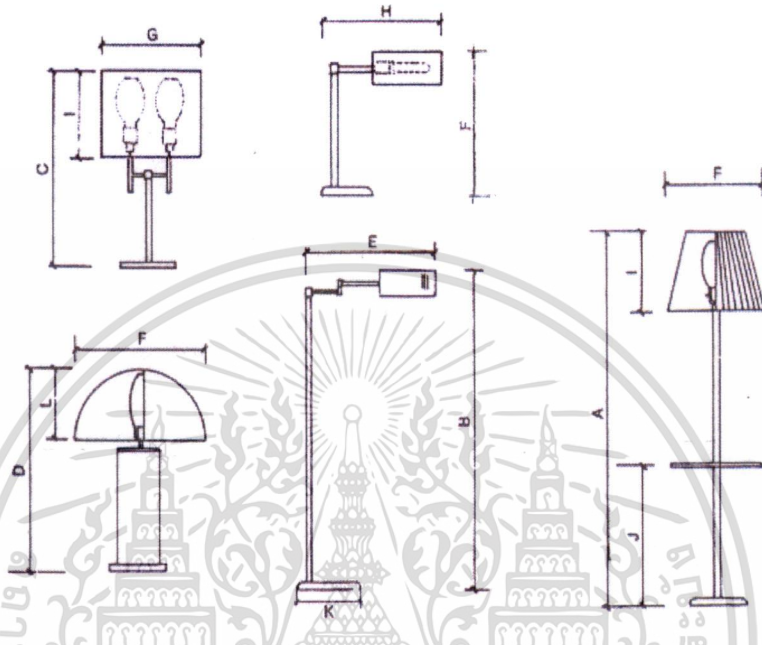
ชนิดของหลอดไฟ	สีที่ปรากฏ	สีที่ทำให้เกิด
ทั้งสแตน	โทนอุ่น	ส้ม แดงสดใส และสีฟ้าหม่น
ทั้งสแตนฮาโลเจน	เย็น ขาว	ส้ม แดงสดใส สีฟ้าที่หม่นน้อยกว่า
ฟลูออเรสเซนต์	อุ่นหรือเย็น	ทำให้สีเพี้ยนเล็กน้อย และสีแดงค่อนข้างซีด
นีออน	หลายสี	แตกต่างกันได้หลายแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

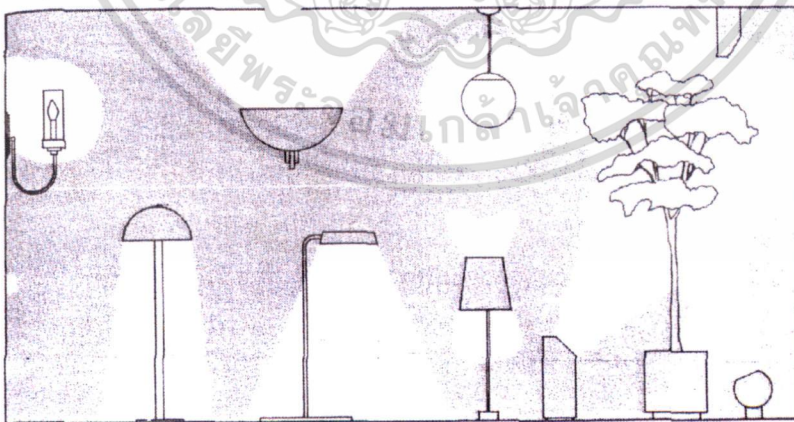
มาตรฐานของไฟตั้งพื้น
ส่วนสัดของไฟ

in.	cm
A = 54	137.16
B = 44	111.76
C = 25	63.50
D = 22	55.88
E = 19	48.26
F = 15-16	38.10-40.64
G = 14	35.56
H = 12½	31.75
I = 11	27.94
J = 20	50.80
K = 9½	24.13
L = 8	20.32

ภาพที่ 2.11 แสดงขนาดขนาดสัดส่วนของโคมไฟ

ที่มา : (ผศ.วราณี สหสมโชค. 2549..194)

ภาพที่ 2.12 แสดงการแบ่งชนิดของโคมไฟ

ที่มา : (ผศ.วราณี สหสมโชค. 2549..207)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9.4 รูปทรง (Form)

จากแหล่งที่มาของความคิดในการสร้างรูปทรง ก็มาถึงประเด็นเกี่ยวกับวิธีการออกแบบรูปทรง ถ้าเรานำงานออกแบบมาพิจารณาแยกส่วนประกอบเป็นส่วนย่อย จะพบว่าเกิดจากองค์ประกอบจำนวนมาก องค์ประกอบในงานออกแบบ (Elements of Design) ได้แก่ เส้น ระบาย พื้นผิวและสี นักออกแบบจะเลือกใช้ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับที่สร้างให้มีความเหมือนกัน (Identical) ต่อมาเป็นระดับที่ก่อให้เกิดความคล้ายคลึงกัน (Similar) จนถึงระดับสุดท้ายคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบให้เกิดความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง (Totally Different) นักออกแบบจะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ความสัมพันธ์ระดับที่เหมาะสมกับลักษณะของงาน

1. **รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form)** เป็นรูปทรงที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ มีลักษณะง่ายต่อการจดจำมักปรากฏให้เห็นตามสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร เครื่องเรือน เครื่องจักร ของใช้นานาชนิด รูปทรงเรขาคณิต ในธรรมชาติก็จะพบเห็นได้เช่นกัน เช่น ผีเสื้อปีกเหลี่ยมของแรมต่างๆ ใบไม้ เป็นต้น ในงานออกแบบอุตสาหกรรมมักใช้รูปทรงเรขาคณิต เนื่องจากเป็นรูปทรงที่มีลักษณะสมดุลสม่ำเสมอ และแม่นยำ ช่วยให้สะดวกต่อการทำงานขึ้นรูปโดยเครื่องจักร และเป็นลักษณะรูปทรงที่มีประโยชน์ใช้สอยดี เป็นรูปทรงแข็งแรงคงรูปและง่ายต่อการทำความสะอาด

2. รูปทรงธรรมชาติ (Natural Form)

คือรูปทรงที่เลียนแบบสิ่งที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์, สัตว์ และพืช ตลอดจนสิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ องค์ประกอบและปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ เช่น ภูเขา, แม่น้ำ, พระอาทิตย์ขึ้น และฝนตก เป็นต้น ดังนั้นรูปทรงธรรมชาติจึงมีได้กว้างขวางหลากหลาย ลักษณะรูปทรงธรรมชาติสร้างความรู้สึกกลมกลืนใกล้ชิดกับมนุษย์ได้ดีกว่ารูปทรงชนิดลักษณะเส้นโค้งที่นำรูปทรงธรรมชาติมาใช้ในงานออกแบบตั้งแต่ลวดลายประดับจนถึงงานตกแต่งภายใน ลักษณะเส้นโค้งอ่อนช้อยเกี่ยวพันกันของเถาไม้ แมลง นกและสัตว์สร้างความอบอุ่นมีชีวิตชีวา และทำให้สไตน์ไวด์โคเด้นมีเอกลักษณ์อยู่ในประวัติศาสตร์งานศิลปะและงานออกแบบ

3. รูปทรงนามธรรม (Abstract Form)

ลักษณะของรูปทรงนามธรรมจะเกิดขึ้นจากการนำรูปทรงธรรมชาติมากระทำการบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เป็นการลดรูปให้เหลือเฉพาะส่วนสำคัญ และมีความจำเป็นซึ่งช่วยให้ยังคงสามารถจดจำรูปทรงต้นแบบได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนจะเห็นได้ในงานศิลปะของกลุ่ม Cubism วิธีการบิดเบือน อาจทำได้ทั้งโดยการใช้รูปทรงเรขาคณิต เช่น ในงานของ Picasso และโดยการใช้รูปทรงธรรมชาติ เช่น ในงานของ Matisse เป็นต้น รูปทรงสุดท้ายซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบยังคงสะท้อนถึงลักษณะเด่นเฉพาะของงานต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9.5 ลวดลาย

ลายสานไม้ไผ่มีความสำคัญต่อการทำเครื่องจักสาน ดังที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้กล่าวเอาไว้ว่า เครื่องจักสานมีองค์ประกอบ โครงสร้างที่สำคัญตามลำดับคือ ความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย วัสดุ ทัศนคติ ความเชื่อวัฒนธรรม ลายสานและวิธีสาน ลายสานเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในเครื่องจักสานไม้ไผ่ เพราะจากการสานขัดกันของเส้นตอก ทำให้เกิดการยึดระหว่างกันเป็นแผ่นหรือเป็นแผงสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี(ส่งเสริมอุตสาหกรรมแม่ลายจักสาน: 8)

ลายสานเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการทำเครื่องจักสาน เครื่องจักสานมีองค์ประกอบ โครงสร้างที่สำคัญเรียงตามลำดับดังนี้ ความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย วัสดุ ทัศนคติความเชื่อ วัฒนธรรม ลายสานและวิธีสาน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ม.ป.ป. : 8) ดังนั้นจากกล่าวได้ว่า เครื่องจักสานมีองค์ประกอบ โครงสร้างสำคัญเรียงตามลำดับดังกล่าว จึงนับได้ว่าลายสานเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่งในเครื่องจักสานไม้ไผ่ เพราะจากการสานขัดกันของเส้นตอกทำให้เกิดแรงยึดระหว่างกันเป็นแผ่นหรือเป็นแผงที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้บรรลุตามความมุ่งหมาย

1. การจัดประเภทลายสาน

ลายสานในเครื่องจักสานของไทยสามารถแยกออกได้หลายลักษณะ ตามรูปแบบของการสร้างแบบออกได้ 4 แบบคือ ลายขัด ลายทแยง ลายขด ลายอิสระ (วิบูลย์ ธีสุวรรณ. 2528: 454-468)

1. ลายขัด ลายขัดนี้ถือได้ว่าเป็นลายพื้นฐานของเครื่องจักสานซึ่งอาจเป็นลวดลายเบื้องต้นของการทำเครื่องจักสานที่เก่าแก่ที่สุด ลักษณะของลายขัดเป็นการสร้างแรงยึดระหว่างกันด้วยการขัดกันของตอกหรือวัสดุอื่น ด้วยการขัดกันระหว่างแนวตั้งหรือแนวนอน ลายขัดได้พัฒนาเป็นลายใหม่เช่นลายขัดกันในแนวทแยงซึ่งคล้ายรูปขี้ข้าวหลามตัดหรือเพิ่มเส้นด้วยการยก และข่มสลักกันไป

2. ลายทแยง ลายนี้มีลักษณะการสานคล้ายถัก ส่วนมากจะใช้ตอกป็น หรือตอกเส้นแบนๆบางๆ เพราะการสานลายนี้ต้องการแผ่นที่บัพที่มีความโค้งที่เป็นผนังของภาชนะทรงกระบอกเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างของลายนี้จะต้องเบียดต่อกันจนสนิทจนไม่มีช่องว่าง เป็นลายสานที่ต้องการผิวเรียบบาง ลายสานประเภทนี้บางทีก็สานเป็นแผ่นแล้วนำไปประกอบเข้ากับโครงสร้างของรูปทรงอื่นๆ เพราะลายชนิดนี้สามารถเอนเอียงไปตามรูปทรงที่ต้องการได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถเก็บริมได้เรียบแล้วสวยงาม เครื่องจักสานที่ลายสานประเภทนี้จะสามารถทรงรูปอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่ความแข็งแรงจะไม่คงทนเท่าลายขัด ลายทแยงอีกประเภทหนึ่งที่นิยมคือ ลายหม่อม หรือ หกเหลี่ยม เป็นลายที่คล้ายเฉลว

3. ลายสานแบบขด ส่วนมากใช้สานภาชนะซึ่งเป็นการสานรูปทรงขึ้นด้วยการขดตัวของวัสดุซ้อนกันเป็นชั้นๆ แล้วตัวกลางเชื่อมตักเข้าด้วยการเย็บ ลายสานชนิดนี้ในเครื่องจักสาน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มักจะใช้วัสดุจำพวกหวาย ปอ และวัสดุอื่นๆที่ไม่สามารถคงรูปอยู่ได้ด้วยตัวเอง ลายสานแบบนี้จะรับน้ำหนักและแรงดันได้ดี เพราะโครงสร้างทุกส่วนจะรับน้ำหนักเฉลี่ยได้ทั่วถึง เครื่องจักสานที่ลายประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องจักสานจากหวาย และย่านลิเภา

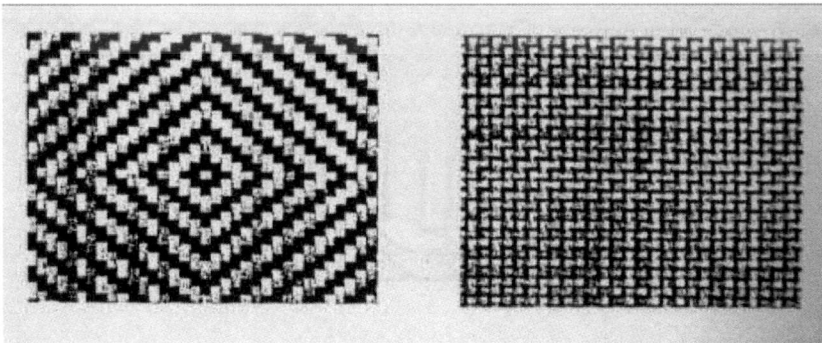
4. ลายอิสระ จัดได้ว่าเป็นลายที่สานขึ้นอย่างอิสระตามความต้องการของผู้สาน ไม่สามารถจัดเข้าในระเบียบได้ ลายประเภทนี้สามารถสร้างรูปทรง โครงสร้างของสิ่งที่สานขึ้นได้ด้วยตนเอง

ลายแม่บท เป็นลายที่มีลักษณะประจำตัวเด่นชัด มีกฎเกณฑ์การสานแน่นอน เช่น ลายซัด ยกหนึ่งข่มหนึ่ง หรือลายสอง ยกสองข่มสอง เป็นต้น ลายแม่ต่างๆเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดที่ให้นุชนัย รู้จักนำวัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ใบลาน กระจูด คล้า ฯลฯ มาสานเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มาหลายยุค หลายสมัย และได้ตกทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 2.13 แสดงลายสานแม่บท ลายสอง

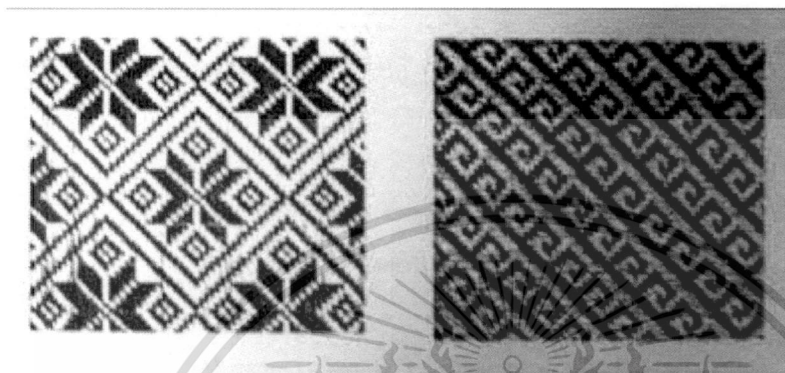
ลายพัฒนา เป็นลายที่พัฒนามาจากลายแม่ กฎเกณฑ์การสานยังแน่นอนอยู่แต่มีรายละเอียดเพิ่มขึ้น ลักษณะเด่นของลายแม่ยังปรากฏชัดส่วนลายจะเปลี่ยนแปลงเป็นรูปร่างต่างๆขึ้น ลายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดของช่างไทยแต่โบราณที่รู้จักคิดแปลงและพัฒนาลายสานต่างๆ เหล่านี้ให้มีรูปแบบที่จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมและสวยงาม เช่น ลายลบน้ำ ลายดีหล่ม ลายดีตะแคง เป็นต้น

ภาพที่ 2.14 แสดงลายสานพัฒนา ลายดีหล่ม และลายสองตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

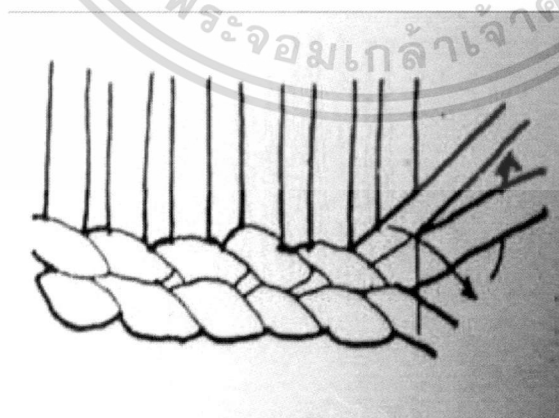
ลายประดิษฐ์ เป็นลายสานที่ช่างประดิษฐ์ขึ้น ให้เป็นลวดลายต่างๆ ตามความรู้สึกรักใคร่คิดของช่างเอง โดยอาศัยลายแม่บทและลายพัฒนาเป็นหลักในการสาน กฎเกณฑ์ของลายแม่บทและลายพัฒนายังคงอยู่บ้าง แต่ไม่แน่นอนคงที่เสมอไป ดังนั้นช่างสานไทยโบราณจึงได้แสดงออกถึงศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดไว้ในลายสานได้อย่างงดงาม เช่น ลายจิดตาแมว จิดขอ ลายพัด เป็นต้น

ภาพที่ 2.15 แสดงลายสานประดิษฐ์ ลายจิดดอกจัน และ ลายจิดขอสั้น ตามลำดับ

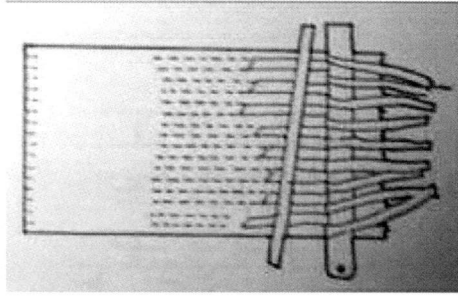
นอกจากนี้ลักษณะลวดลายนี้ ยังสามารถนำไปดัดแปลงประยุกต์ใช้กับลวดลายในการทอเสื่อได้อีกด้วยการทักสามเส้นใยธรรมชาติ เช่น ผักตบชวา จะมีลวดลายพื้นฐานดังนี้

ลายเม็ดแดง หรือ ลายทึบ เป็นลายเบื้องต้นนิยมนำมาขึ้นต้นผลิตภัณฑ์หลายชนิดเนื่องจากเป็นลายที่มีความแข็งแรงพอประมาณและมีความสวยงามนอกจากนี้ ลายเม็ดแดงมีความสามารถผสมผสานกับลวดลายอื่นๆ ได้มาก เช่น ลายหนึ่ง ลายสอง ลายน้าไหล เป็นต้น

ภาพที่ 2.16 แสดงการถักลายเม็ดแดง

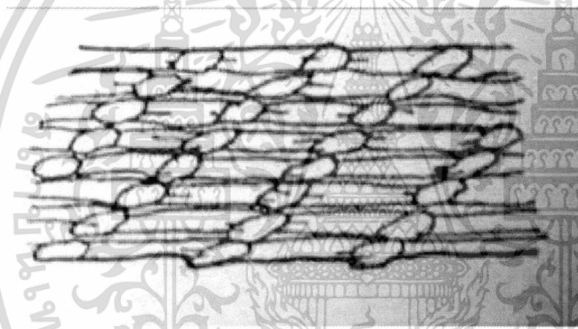
ลายหนึ่ง เป็นลายเบื้องต้นที่นิยมใช้ในเครื่องจักรสานทุกชนิด เนื่องจากเป็นลายที่มีความแข็งแรงตามขนลวดหรือความเหนียวของลวี่ที่นำมาสาน มีลักษณะเหมือนลวดตาหมากรุก ซึ่งด้านการค้าไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.17 แสดงการถักลายหนึ่ง

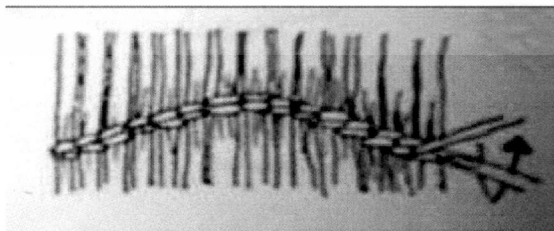
ลายสอง มีพื้นฐานมาจากลายหนึ่ง แต่ต่างจากลายหนึ่ง คือ การข้ามเส้นยืน และ แนวนอนโดยจะข้าม 2 เส้นยืน ความแข็งแรงพอสมควร

ลายสาม คล้ายลายสอง แต่ต่างกันตรงที่การข้ามลายของเส้นแนวนอนที่ข้าม 3 เส้นในการสาน จะได้ลายทแยง

ภาพที่ 2.18 แสดงการถักลายหนึ่ง

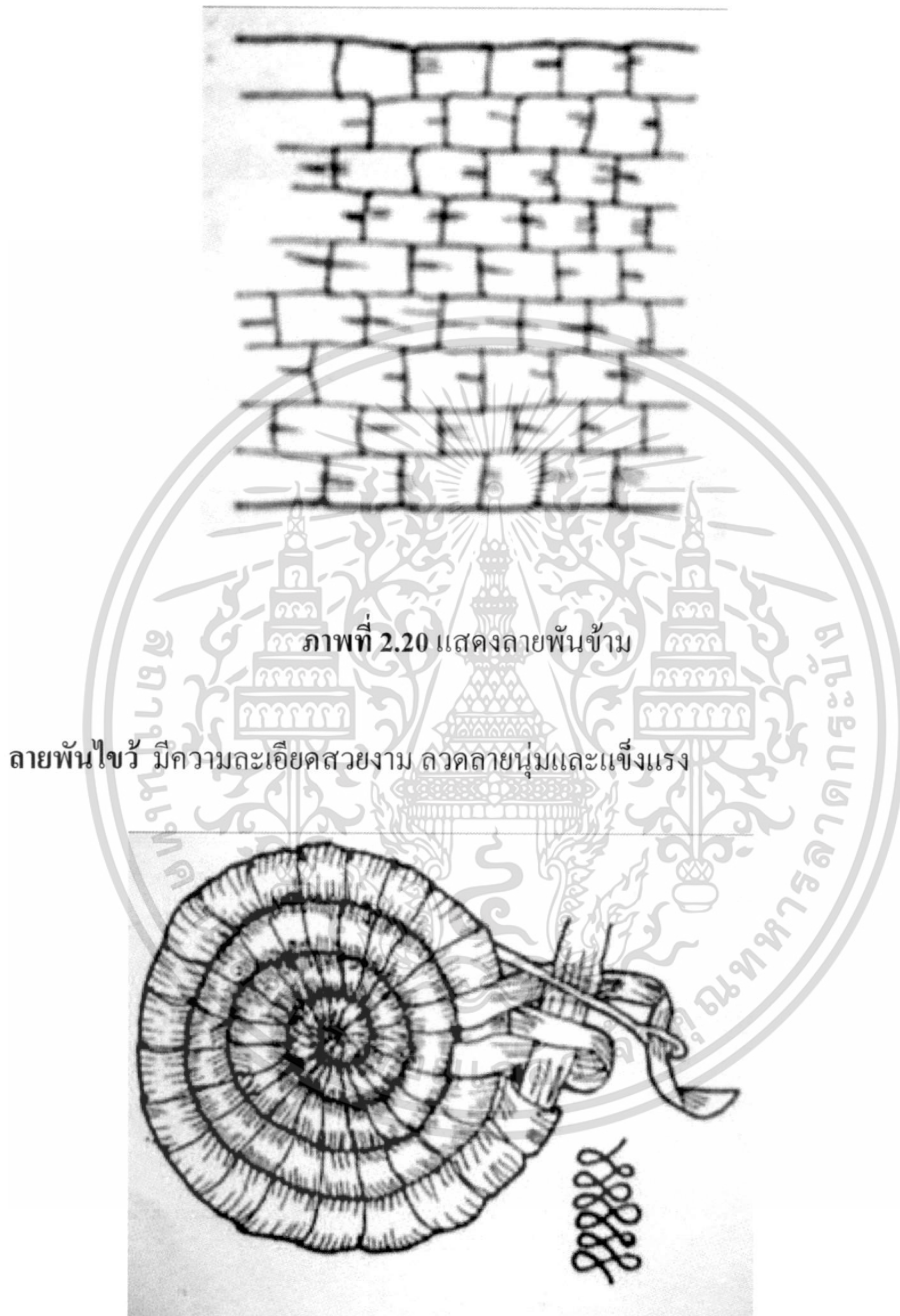
ลายน้ำไหล ลายพื้นไข่ เช่นเดียวกับลานเม็ดเตงบนเส้นยืน เป็นชั้นสูงต่ำมองดู เหมือนคลื่นน้ำไหล มีความโปร่งมา

ภาพที่ 2.19 แสดงการถักลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายขำมพัน นิยมใช้ทำผลิตภัณฑ์ เป็นลายที่มีความแข็งแรงเนื่องจากกระบวนการสานมัดพันเส้นใยในการสานแต่ละครั้ง สามารถถกรูปได้โดยไม่ต้องมีโครงสร้างด้านใน ลวดลายมีความละเอียดอ่อน ใช้เวลาทำนาน ลายมีขนาดเล็ก

ภาพที่ 2.21 แสดงการพันไขว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.ลายผ้าจิด

ภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนส่วนใหญ่เป็นชาวไทย-ลาวซึ่งแยกกลุ่มออกไปในชื่อเรียกต่างๆ กันนิยมผ้ามัดหมี่และผ้าจิด โดยเฉพาะผ้าสไบของชาวบ้านโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในนาม “ผ้าแพรวา” อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวภูไท จากเดิมที่กว้างสอก ยาววา ไซ้เป็นผ้าพาดบ่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ส่งเสริมให้ทอเป็นผืนใหญ่เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการตัดเย็บเป็นชุดมากขึ้น เป็นจุดเริ่มทำให้แพรวากลายเป็นหนึ่งในสุดยอดของผ้าทอพื้นบ้านอีสาน

การทอผ้าจิด เป็นการทอผ้าชนิดหนึ่ง โดยการใช้ไม้หรือชนมน่นสะกิดเส้นยืนขึ้นเพื่อให้เกิดลวดลายแล้วสอดไม้ไผ่(ไม้เก็บจิด)ตลอดเส้นยืนเพื่อสอดเส้นพุ่งไปตามแนวเส้นยืน ที่ถูกจัดซ้อนขึ้นนั้นจังหวะของการสอดเส้นพุ่งซึ่งห่างกันไม่เท่ากันทำให้เกิดลวดลายรูปต่างๆ ลักษณะการทอผ้าจิดสังเกตได้จากลายซ้ำของเส้นพุ่งที่ขึ้น ไปเป็นแนวสีเดียวกัน อาจจะเหมือนกันทั้งผืนหรือไม่เหมือนกันทั้งผืนก็ได้ แต่ในด้านแนวเส้นพุ่งนั้นลักษณะของลายจะซ้ำกันและสีเดียวกันตลอดแนวผืน

พัฒนาการของการทอผ้าจิดน่าจะมาจากลายจักรสานไม้ไผ่ ในการทำเครื่องมือ เครื่องใช้ของมนุษย์ เนื่องจากลักษณะของลายผ้าจิดมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก กับการจักรสานลายจิดต่างๆ ที่สำคัญลายที่เกิดขึ้นนั้น จะมีลักษณะหักเหลี่ยมเสมอ จึงลักษณะนี้ก็คือ ลายจักรสานนั่นเอง การทอผ้าจิด เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนเผ่าตระกูลไท โดยแท้ เทคนิคการทอผ้าจิดในปัจจุบันมีอยู่ 3 แบบ แต่ละแบบมาจากพื้นฐานเดียวกันนั่นคือ

1.แบบดั้งเดิม จะพบในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ เช่น แลวอำเภอดงหลวง จังหวัดชัยนาท อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอต่างๆ ตามท้องที่จังหวัดสุรินทร์ เทคนิคการทอผ้าจิดแบบนี้ใช้วิธีการตัดลายจิดจากหน้าฟืม เสร็จแล้วใช้ไม้ดาบซัดสอดแทนไม้จิดด้านหน้าฟืม แล้วสอดไม้จิดด้านหลังไปด้านหลังตะกอลจริง ทำการคัดแบบนี้ไปจนจบลาย เวลาทอต้องได้ใช้ไม้ดาบสอดแทนไม้จิด แล้วยกด้ายเส้นยืนขึ้นเส้นยืนก็จะเปิด เกิดลวดลายตามที่ต้องการในการเก็บจิดด้านหน้าฟืม จะเก็บลายเพียงครั้งเดียวเท่านั้นแล้วสอดไม้จิดไว้ด้านหลังอีกครั้งลาย ลายจะเกิดครบสมบูรณ์ เมื่อร้อยไม้จิดด้านหลังฟืมหมดเท่านั้น การทอผ้าจิดแบบนี้เสียเวลาและยุ่งยากมากยิ่งขึ้นลายใหญ่ที่ต้องการใช้ไม้เก็บจิดหลายร้อยไม้ด้วยแล้วยังเสียเวลามาก ผ้าบางผืนจะต้องใช้เวลาทอถึง 3 เดือนก็มี

ภาพที่ 2.22 การทอผ้าจิดแบบดั้งเดิม

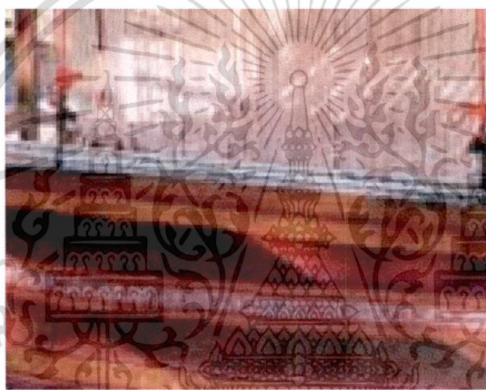
2. การเก็บจิดแบบตะกอลอย การเก็บจิดแบบนี้ต้องผ่านแบบที่ 1 เสียก่อน จากนั้นก็ใช้เส้นด้ายเก็บลายตามไม้ที่คั่นนั้นทุกเส้น เรียกว่า เก็บตะกอลอย วิธีนี้สะดวกกว่าวิธีแรก คือ ไม่ต้องเก็บจิดทุกครั้งในเวลาทอใช้วิธีการยกตะกอลอยไล่ไปแต่ละไม้จนครบหรือจะยกตะกอลงกลับไปกลับมาก็ได้ลายซ้ำตลอด ในปัจจุบัน เทคนิคการทอแบบนี้ จะพบในการทอผ้ายกดอกของจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และตรัง โดยการใช้เขา(ตะกอ) ด้านบนด้านเดียว ส่วนที่พุมเรียงอำเภอไชยา ใช้ตะกอทั้งด้านบนและด้านล่าง โดยใช้ไม้รองตะกอด้านบนไว้อีกชั้นหนึ่ง เพื่อมิให้เส้นยืนรับน้ำหนักไม้ตะกอมากเกินไป

ภาพที่ 2.23 การทอจิดแบบตะกอลอย

3. การเก็บจิดแบบตะกอแนวตั้ง(ตะกอแขยง) เป็นการพัฒนามาจากการเก็บจิดแบบดั้งเดิมเพื่อให้ใช้งานได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ส่วนลวดลายนั้นใช้ได้เหมือนกันกับการเก็บจิดแบบตะกอลอย คือ เป็นลายซ้ำที่กลับไปกลับมา จะต่างก็เพียงแค่สามารถทำลวดลายได้จำนวนตะกอหลายๆ เท่ากับการเก็บจิดแบบนี้ต้องเก็บตะกอเป็นแขยงยาวด้วยการเก็บด้ายทุกช่องพื้นหวี เก็บครบด้านบนและด้านล่างจนครบหน้าผา ต้องเก็บตั้งสูงประมาณ 25 นิ้ว การทอผ้าจิดแบบตะกอแขยงยาวนี้เริ่มต้นเช่นเดียวกับวิธีแรก โดยการเลื่อนไม้เก็บจิดที่คั่นแล้วไปไว้ด้านหลังตะกอจริง เลื่อนจนไปถึงตะกอแขยงยาว ใช้ไม้คาบสอดแทนไม้ที่เก็บจิดนั้น ยกไม้คาบตั้งขึ้น จะเห็นด้ายยืนที่เก็บในตะกอ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แขงยวยกขึ้นเป็นลายเก็บจิด ใช้ไม้เก็บจิดอีกด้านหนึ่งสอดเลื่อนไปไว้ด้านบนสุดของตะกอกแขงยว ไม้เก็บจิดอันอื่นๆก็ทำวิธีเดียวกันจนครบทุกไม้ เมื่อเก็บไม้จิดเสร็จแล้ว เวลาทอกก็เลื่อนไม้เก็บจิดลงมาข้างล่าง ใช้ไม้คาบสอดยกตะกอกแขงยวให้เปิดขึ้น เพื่อจะสอดเส้นพุ่งเข้าไปทอในขณะเดียวกันไม่ต้องดึงไม้คาบออก ใช้ไม้เก็บจิดอันนั้นสอดลงด้านล่างทำเช่นนี้จนครบไม้จิดที่เก็บ การทอลายจิดถ้าทอยกไม้จิดจากบนลงล่างอย่างเดียว ลักษณะของลายจะมีเพียงครั้งเดียว แต่ถ้าทอยกจากล่างขึ้นบนลายก็จะออกมาเต็ม การทอผ้าแบบตะกอกแนวคั้งนี้จะพบในการทอผ้าจิดโดยทั่วไป เช่น บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี การทอผ้าแพรวาของกลุ่มชาวภูไท จังหวัดกาฬสินธุ์ ลวดลายของผ้าจิดที่ทราบและรวบรวมมีคั้งนี้ ลายกาบ ลายขอ ลายไล่แมงป่อง ลายช้าง ลายม้า ลายนาค ลายโคม ลายดอกพิกุล ลายดอกแก้ว ลายดอกสร้อย ลายใบปุ่น ลายผีเสื้อ ลายหมาจับ ลายกุญแจ ลายหน่วยตัด ลายกุศ ลายแมงงอด และลายอื่นๆอีกมากมาย

ภาพที่ 2.24 การทอจิดแบบตะกอกแนวคั้ง

ผ้าจิดเป็นผ้าโบราณของชนเผ่าไท บรรพชนเผ่าไทน่าจะได้อคิดเทคนิคการทอผ้าจิดมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งยังอยู่ร่วมกันก่อนที่จะแยกออกเป็นเผ่าต่างๆ เพราะปรากฏการทอผ้าลายจิดที่เป็นลวดลายร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ลวดลายจิดที่ไทเผ่าต่างๆทอลวดลายที่เหมือนกัน ถือได้ว่าเป็นลวดลายจิดดั้งเดิมของชนเผ่าไท ส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่ได้มาจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาทิ ลายคน ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษาลายสิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น

ลวดลายจิดดั้งเดิมคั้งกล่าวมักเป็นลายที่เกิดจากจินตนาการและความเชื่อของชนเผ่าไท ดังเช่นลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าจิด บรรพชนเผ่าไทได้ประดิษฐ์ลวดลายขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ มาตั้งแต่ครั้งสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าจิดที่บรรพชนเผ่าไทน่าจะได้อคิดขึ้นตั้งแต่ยุคหินใหม่ลายแรกคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

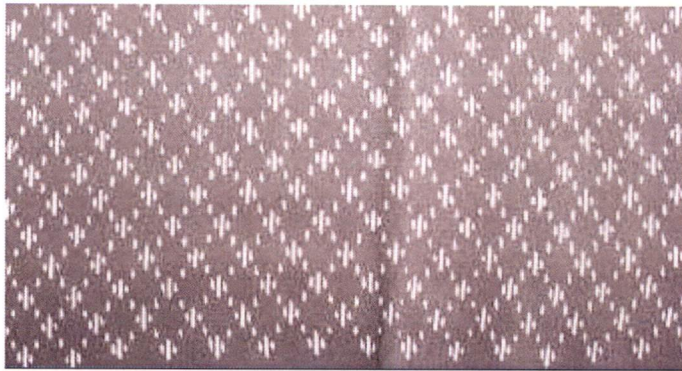

ภาพที่ 2.25 ผ้าจิดไท้อีสาน ลายคู้มมะจับ (หมากจับ)

ลายหมากจับ ซึ่งสันนิษฐานว่าคงจะได้พัฒนามาจากลายกาบบาท อันเป็นลวดลายสมัยก่อนประวัติศาสตร์ดั้งเดิมที่ถ้ำคน วัดพ่อตาถูกเขยจังหวัดอุดรธานี, ถ้ำผาแต้ม อำเภอคอนคาถ จังหวัดมุกดาหารและเพิงหินหลังถ้ำมีด อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาได้มีการพัฒนาลวดลายจิดหมากจับให้เหมือนกระจับยิ่งขึ้น ซึ่งชาวไท้อีสานจะทอขึ้นเพื่อใช้สำหรับแขก (วิมลพรรณ 2516) ในผ้ามัดหมี่ไท้อีสานก็จะมัดย้อมและทอเป็นลายหมากจับเช่นกัน ส่วนในลวดลายไท้พัฒนาเป็นลายบัวกระจับ

ในสมัยโลหะพบลวดลายบนภาชนะดินเผาหลายเขียนสีที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีลวดลายพรรณพฤกษาลายแรกคือ ลายใบไม้บนภาชนะดินเผาสีดำนี้นับว่ามีลายจิดสมัยต้นอายุราว 5,600 – 3,000 ปีซึ่งได้พัฒนามาเป็นลายปัก โม่(แดงโม่) ในมัดหมี่ไท้อีสาน และทอเป็นลายหมากโม่ในจิดไท้อีสาน ชาวไท้อีสานจะทอลายหมากโม่หรือแดงโม่นี้เก็บไว้ใช้ในครัวเรือน (วิมลพรรณ 2516)

ลวดลายพรรณพฤกษาในสมัยโลหะ ลายที่สองคือ ลายคล้ายผักกูด บนภาชนะดินเผาหลายเขียนสี อายุราว 2,300 – 2,000 ปี ซึ่งได้พัฒนาทอเป็นลายจิดกูดหรือจิดกาบหลวง (กาบใหญ่) และลายหมี่กาบหลวง ซึ่งชาวไท้อีสานจะทอขึ้นเพื่อใช้สำหรับไหว้ผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย (วิมลพรรณ 2516) และลายคล้ายผักกูดบนภาชนะดินเผาหลายเขียนสีสมัยโลหะได้พัฒนาทอเป็นลายจิดกาบน้อยในผ้าจิดไท้อีสาน ลายนี้จะใช้สำหรับแต่งห้องรับลูกเขยในงานแต่งงาน(วิมลพรรณ 2516)

ภาพที่ 2.26 ลายดอกแก้ว

ลวดลายที่สามที่เป็นลายพรรณพฤษภพบในสมัยโหระคือลายดอกแก้ว บนภาชนะดินเผา ลายเขียนสีที่แหล่ง โบราณคดีบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานีอายุราว 2,300 – 1,800 ปีได้พัฒนาเป็นลายจิดดอกแก้ว ดังเช่น จิดไทขาวที่เวียงคานม ลายจิดดอกแก้ว ชาวไทอีสานจะใช้สำหรับไหว้ผู้ใหญ่ (วิมลพรรณ 2516) คำว่า ดอกแก้วในภาษาถิ่นอีสานหมายถึงดอกพิกุล ซึ่งเป็นลวดลาย โบราณของชนเผ่าไทย

ส่วนลายดอกไม้สี่กลีบที่พบหลักฐานมาตั้งแต่สมัยหินใหม่ที่ถ้ำรูป จังหวัดกาญจนบุรีได้พัฒนามาเป็นลายดอกไม้สี่กลีบในกรอบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือรูปขนมเปียกปูน เรียกว่าลาย ประจำยามหรือลายดอกจันทน์มาตั้งแต่สมัยก่อนทวารวดี ดังปรากฏที่แหล่ง โบราณคดีจันทเสน จังหวัด นครสวรรค์ ต่อมาในสมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ 11 พบลวดลายดอกจันทน์บนเรือนแก้วดินเผาสมัยศรีวิชัย ที่เมืองเก่า อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีเป็นลายประจำยามดอกจันทน์ สลับลาย ดอกบัวคู่ ปรากฏการทอลายดอกจันทน์บนผ้าจิดไทแทบทุกเผ่า ดังเช่นผ้าสไบโกลาย ลายจิดดอกจันทน์ ลายนี้ชาวไทอีสานจะใช้ในเทศกาลสงกรานต์ (วิมลพรรณ 2516)

ลวดลายพรรณพฤษภของชนเผ่าไทอีกลายหนึ่ง คือ ลายดอกสร้อย พบหลักฐานลวดลายใน สมัยสุโขทัยบนลายปูนปั้นฐานวัดเจติยสี่ห้องที่ จังหวัดสุโขทัย ผ้าไทได้พัฒนาทอเป็นลายดอกสร้อย ดังเช่น ผ้าสไบโกลาย ลายจิดดอกสร้อย ชาวไทอีสานจะทอลายจิดดอกสร้อยเพื่อใช้สำหรับแต่ง ห้อยรับแขก (วิมลพรรณ 2516)

ลายดอกหนามแท่ง เป็นดอกขนาดเล็กคล้ายดอกพิกุลแต่มีเพียง 4 กลีบ ต้นมีหนามแหลมคม ผลใช้แทนสบู่ชาวไทอีสานทอเป็นลายดอกหนามแท่ง เพราะมีดอกสี่กลีบนี้ได้แสดงว่าเป็นคนมีความหมายถึง 4 ทิศหรือธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ผู้ทอลายนี้ได้แสดงว่าเป็นคนมีความประณีตละเอียดลออมาก (ประไพศรี 2536)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.27 ลายดอกผักแว่น

ลายดอกผักแว่นผักแว่นจะเกิดเป็นกลุ่มและ โตเร็ว ผู้ทอลายนี้ได้แสดงว่าเป็นคนที่มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความประณีตละเอียดอ่อนและมีความอดทน (ประไพศรี 2536)

ลายหมากบกหรือกระบกเป็น ไม่นิยมรับประทานเมล็ดข้างใน มีรสมัน มีลูกมากที่สุด ผู้ทอลายนี้ได้แสดงถึงความอดทนและมีความอุดมสมบูรณ์ต่อไปในภายหน้า (ประไพศรี 2536)

ภาพที่ 2.28 จิตไทอีสาน ลายหมากแข็ง (บายศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.29 ลายแม่กุญแจ

ภาพที่ 2.30 ลายนากขอ

ภาพที่ 2.31 ลายนกยูงคู่

ภาพที่ 2.32 ลายไก่อตาน้อย

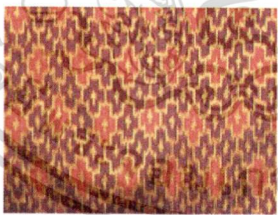

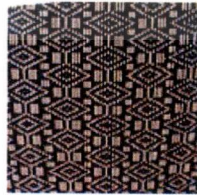

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนั้นยังมีลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าไททั้งผ้าจิดและผ้ามัดหมี่บรรพชนเผ่าไทได้ทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่างๆตามความเชื่อของตน อาทิเช่นจิดดอกเบ็ญหรือหมากเบ็ญหมายถึงบายศรีที่ใช้ในพิธีสู่ขวัญ ชาวไทอีสานจะใช้สำหรับทำบุญในเทศกาลต่างๆ (วิมลพรรณ, 2516) ส่วนในผ้ามัดหมี่จะทอเป็นลายหมากเบ็ญเช่นกัน จิก/ส่วนจิดดอกจิก หรือดอกขจร ชาวไทอีสานจะเก็บไว้ใช้ทำบุญในงานบวชนาค (วิมลพรรณ, 2516)

ผ้าทอลายจิดอีสาน ตามที่ได้ทอกันมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมในอดีต จนถึงปัจจุบันนี้ อาจแบ่งกลุ่มแม่ลายผ้าทอลายจิด แบ่งเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ของลายได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะลายที่ได้จากธรรมชาติของพืชพันธุ์ไม้
2. ลักษณะลายที่ได้จากสิ่งมีชีวิต
3. ลักษณะลายที่ได้จากสิ่งของเครื่องใช้ชีวิตประจำวัน
4. ลักษณะลายที่ได้จากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจากจินตนาการในวรรณคดี

ตารางที่ 2.4 ลวดลายผ้าลายจิดและจักสานลายจิด

ลาย	ผ้าลายจิด	จักสานลายจิด
ลักษณะลายที่ได้จาก สิ่งของเครื่องใช้ - ลายจิด		
ลักษณะลายที่ได้จาก พืชพันธุ์ไม้ - ลายดอกผักแว่น		
ลักษณะลายที่ได้จาก สิ่งมีชีวิต - ลายเกร็ดเต่า		
- ลายตาไก่		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญเลิศ สดสุขชาติ (2535 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การพัฒนาไม้ไผ่ควรอนุรักษ์คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ ได้แก่ วัสดุ กรรมวิธีการผลิต และอุปกรณ์ในการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ควรประยุกต์ในด้านสัดส่วนรูปทรง สี ลวดลายและประโยชน์ใช้สอย ปัญหาและที่เกี่ยวกับการพัฒนาหัตถกรรมไม้ไผ่ พบว่าค่านิยมของคนส่วนใหญ่เห็นว่าหัตถกรรมไม้ไผ่เหมาะสำหรับคนธรรมดาควรเป็นงานนักโทษมากกว่า ความสนใจศึกษาทางด้านนี้ของหนุ่มสาวลดลง เหลือแต่คนสูงอายุเท่านั้นที่ทำอยู่ บุคคลเหล่านั้นไม่ค่อยยอมรับแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ วัตถุประสงค์ของคนชาวบ้านไม่นิยมปลูกไม้ไผ่ เพราะเชื่อว่าผู้ปลูกจะอายุสั้น ปัญหาการตลาดอยู่ในวงแคบ ควรขยายให้กว้างขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

วิบูลย์ ธีสุวรรณ (2532: 67) กล่าวว่า เครื่องจักสานในภาคอีสาน เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ปัจจุบันทำอยู่หลายท้องถิ่นมีทั้งที่เป็นอาชีพโดยตรงและอาชีพรองจากการทำไร่ทำนา เครื่องจักสานของชาวอีสาน ส่วนมากเป็นเครื่องจักสานไม้ไผ่ทั้งสิ้น ตั้งแต่ภาชนะ ใส่ข้าวเหนียว กระบุงตะกร้า ตลอดจนเครื่องจับสัตว์น้ำ โดยเครื่องจักสานมีความสัมพันธ์กับอาชีพการงานในอาชีพประจำวันเช่น เครื่องจักสานที่ใช้ในการปั่นฝ้าย การทอผ้า การเลี้ยงไหม เป็นต้น

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ (2520: 8) ได้กล่าวถึง เครื่องจักสานไม้ไผ่ว่าเป็นงานเปลี่ยนแปลงทำให้รูปแบบเปลี่ยนไป และเกิดรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นตามความต้องการของตลาดซึ่งถือเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ผลการวิจัย พบว่าแนวโน้มดังกล่าวนี้ กำลังสูงขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นผลให้เครื่องจักสานด้อยคุณค่าทางความงามและคุณค่าทางศิลปะ

ทรงพันธ์ วรรณมาศ (2534: 1) กล่าวถึง จิตอีสาน ว่าหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวประมาณ 3 เดือนภายในระยะเวลาที่ผู้ว่างจากงาน โดยเฉพาะผู้หญิงจะหางานทำในยามว่าง ๆ การทำสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้ใช้ในกาลข้างหน้า โดยเฉพาะปัจจัยสี่ อันได้แก่ เสื้อผ้า ผ้าห่มหมอน เป็นต้น

ถนอมจิต แก้วเสนา (2524: 20) กล่าวถึงที่มาของลายจิตอีสานว่า ลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนผืนผ้าซึ่งเรียกว่า “ลายจิต” เป็นจำนวนร้อย ๆ ลาย ซึ่งแล้วแต่ผู้มีฝีมือจะดัดแปลง แยกแยะออกไป แต่เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าถึงที่มาของลายทั้งหมดพอจะแบ่งเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ของลายได้ 6 ลักษณะ

1. ลักษณะลายจากการคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะลายที่ได้จากธรรมชาติของพืชพันธุ์ไม้
3. ลักษณะลายที่ได้จากสิ่งมีชีวิต
4. ลักษณะลายที่ได้จากสิ่งของเครื่องใช้ชีวิตประจำวัน
5. ลักษณะลายที่ได้จากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
6. ลักษณะลายที่ได้จากจินตนาการในวรรณคดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากงานวิจัยของ กษม อมันตกุล ก็เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัสดุ ที่นำมาออกแบบและพัฒนา ร่วมกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าของที่ระลึกของแหล่งงาน สรุปรว่า ไม้ไผ่เป็นวัสดุที่เป็นที่ต้องการของผู้ผลิตมากที่สุด ร้อยละ 70 และความเป็นไปได้ในการนำวัสดุไม้ไผ่มาออกแบบและพัฒนาที่แหล่งงาน ควรที่จะเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายใน ประเภทโคมไฟในการศึกษาควรคำนึงถึงความสอดคล้องของวัสดุ ความงาม เมื่อนำวัสดุจักสานจากธรรมชาติมาพัฒนารูปแบบ จะต้องดำรงลักษณะของศิลปหัตถกรรมของผลิตภัณฑ์จักสานกระจุกไว้ได้ (กษม อมันตกุล. 2546) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานท้องถิ่นนั้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น ในส่วนของการแสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นนั้น เรวัต สุขสีกาญจน์ ได้กล่าวไว้ว่า ในส่วนของการแสดงออกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของรูปแบบและวัสดุเป็นสิ่งที่ต้องทาการศึกษาและนำมาพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอีกชั้นหนึ่ง วัสดุจึงเป็นสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการรู้จักสร้างสรรค์งานหัตถกรรมให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ และการใช้งาน ความสวยงาม ทุกอย่างล้วนมีเหตุผลต่อกัน โดยเฉพาะจากวัสดุธรรมชาติเป็นภูมิปัญญาที่สืบสานในการออกแบบที่มีมาช้านาน ความหลากหลายของทรัพยากรในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยการเลือกใช้อย่างเหมาะสม (เรวัต สุขสีกาญจน์. 2549 : 80-81)

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการศึกษาข้างต้น เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิดให้ถูกวิธี เพื่อการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่องานหัตถกรรมจักสาน ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ ดังนี้

งานหัตถกรรมจากงานจักสานลายฉิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งจำเป็นจะต้องรักษาไว้ ไม่ควรทำลายด้วยการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือสนองความต้องการของตลาดอย่างฉาบฉวย เพราะสิ่งเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการสั่งสมหลายชั่วอายุคน และต้องใช้ทักษะของช่างจักสานให้เกิดความสมบูรณ์กว่าจะปรากฏเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยในปัจจุบันช่างผู้สร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะแสดงความสามารถเชิงศิลปะและความงามให้ปรากฏในลักษณะของสำนึกทางศิลปะที่มีอยู่ในตัว ดังนั้น คุณค่าศิลปะและความงามของงานหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละถิ่นแต่ละที่จึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปและคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของช่างแต่ละท้องถิ่น

งานหัตถกรรมจักสาน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ โดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตที่ทำได้ง่ายรอบตัวหรือผลิตได้เอง โดยเฉพาะวัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น กระจุก ย่านลิเภา ใบกะพ้อ ใบลาน ต้นกล้วย เป็นต้น วัตถุดิบจากธรรมชาติดังกล่าวจะสำเร็จเป็นผลิตภัณฑ์ได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ได้แก่การนำไปสาน ถัก ทอ ให้เกิดลวดลายเป็นชิ้นงาน ด้วยฝีมือตามเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบงานหัตถกรรมจักสานในประเทศไทยจะมีแนวโน้มในการพัฒนาสูงขึ้นแต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงน่าเป็นห่วงก็คือ เอกลักษณะและลักษณะเฉพาะถิ่นของงานหัตถกรรมจักสานกำลังถูกทำลายด้วยระบบการค้า และการประยุกต์หน้าที่ใช้สอย ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักจะคำนึงถึงความต้องการทางด้านของการตลาดเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไปประยุกต์ใช้

ด้านหน้าที่ประโยชน์ใช้สอย การพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมจักสาน ควรระมัดระวังในการที่จะเปลี่ยนหน้าที่ของงานหัตถกรรมจักสานไปตามความต้องการของตลาด เพราะการประยุกต์ประโยชน์ใช้สอยให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดนั้น อาจมีผลกระทบต่อการสร้างรูปแบบลวดลายเมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตได้มีการพัฒนาแบบตามความต้องการของตลาดแต่ขาดการศึกษาในเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิมก็จะเป็นการทำลายคุณค่าด้วยการเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอันเป็นผลจากการพัฒนาที่ไร้คุณภาพได้

ด้านวัสดุ ควรใช้วัสดุธรรมชาติอย่างคุ้มค่าที่สุด และการนำวัสดุสมัยใหม่ เช่น พลาสติก เอ็น ไนลอน เข้ามาประกอบการกับงานหัตถกรรมจักสานที่ใช้วัสดุพื้นบ้านอาจจะช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการผลิตแต่จะเกิดความขัดตา ความไม่เข้ากันของวัสดุ อาจจะทำให้งานหัตถกรรมจักสานขาดคุณค่าทางความงาม เมื่อคุณค่าลดต่ำลง ราคาย่อมจะถูกกลงด้วย เมื่อราคาและคุณค่าด้อยลง ก็จะเกิดการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย อันเป็นการทำลายวัสดุและการใช้วัสดุอย่างไม่คุ้มค่า สุดท้ายก็จะเกิดการขาดแคลนวัสดุ

รูปทรงของเครื่องจักสานที่มีความงามนั้นจะต้องประกอบด้วยเส้นรอบนอกที่กลมกลืนกับสัดส่วนและขนาด โดยมีหน้าที่ในการใช้สอยของเครื่องจักสานนั้นๆ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญและมีตัวกำหนดอื่นเป็นองค์ประกอบ

ด้านเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่ถูกวิธีมีการนำรูปแบบของงานหัตถกรรมจักสานภาคหนึ่ง ไปพัฒนาอีกภาคหนึ่งโดยไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าเดิมการพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมงานจักสานจึงจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ ทั้งด้านวัสดุ ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อหาแนวทางที่เป็นผลดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนาที่มีอยู่ในท้องถิ่น เท่ากับเป็นการทำลายเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยเรื่อง ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด, เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานลายขีด, เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน ภายในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 7 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ผลิตงานหัตถกรรมจักสาน จากแหล่งชุมชนชาวบ้านภายในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายขีด บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีสมาชิกรวมทั้งหมด 25 คน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

- ข้อมูลจากภาคเอกสาร และรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน จากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

- บันทึกโดยกล้องถ่ายภาพ ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายภาพเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

3.1.2.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิด ของการวิจัย มาสร้างเป็นเครื่องมือ โดยทำการหาคุณภาพ ของเครื่องมือ ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องคำถามกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ โดยเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ผู้จัดทำเอกสารฉบับนี้ได้รับการดำเนินการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ความหมายที่ใช้ได้ถ้าไม่ถึง .5 ต้องแก้ไข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2. อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3. อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. ศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น โดยชาวบ้านในท้องถิ่น
เรื่องศึกษาข้อมูลศิลปะหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีดเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบต่อไป

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนศึกษาศิลปะหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

วิธีดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นำผลข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความต้องการ
ของกลุ่มผู้บริโภคและผู้ผลิตหัตถกรรมศิลปะหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

1. มาวิเคราะห์หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปรผล
โดยการบรรยาย โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบจากระดับความต้องการ 5 ระดับ ใช้การแปร
ความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้โดยให้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษามากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษามาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาน้อย

1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาน้อยที่สุด

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและจากการสัมภาษณ์ มาสรุปและแปรผลโดยการ

บรรยาย

3.2 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปะหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญในด้านศิลปะหัตถกรรม จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมินการออกแบบ

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปะหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

1. แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ศิลปะหัตถกรรมจากงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปะหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

2.แบบประเมิน โดยการสร้างภาพจำลอง โดยมีแนวทางในการออกแบบจำนวน 5 แบบ โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน จำนวน 5 ท่าน โดยศึกษาความต้องการใน 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิด ของการวิจัย มาสร้างเป็นเครื่องมือ โดยทำการหาคุณภาพ ของเครื่องมือ ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้อง คำถามกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ โดยเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ความหมายที่ใช้ได้ถ้าไม่ถึง .5 ต้องแก้ไข ารายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2. อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3. อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิมงศา อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลในการดำเนินการ
2. ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นโดยชาวบ้านในท้องถิ่น เรื่องศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบต่อไป
3. นำผลสรุปของการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล มาใช้กำหนดแนวคิดในการออกแบบภาพร่างของผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
4. นำเสนอแบบร่างและแนวคิดในการออกแบบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินได้แก่

1. คุณแสงสวรรค์ สัจจวดี วิทยากรด้านหัตถกรรมจักสานจากเส้นใยพืชทุกชนิด ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
2. นายส่งศักดิ์ ปินยา เจ้าหน้าที่งานส่งเสริมอุตสาหกรรม ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ 5 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
3. คุณประสิทธิ์ อุทรักษ์ ผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรมจักสาน กลุ่มจักสาน 86 หมู่ 3 ตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
4. รองศาสตราจารย์ พิทักษ์ น้อยวังคลัง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. อาจารย์ วิมลวรรณ สะตะกุ่มล อาจารย์ประจำสาขาวิชาหัตถกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มรัตน โกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง
5. นำแบบประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาทำการสรุปแบบอีกครั้ง
6. สร้างผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดสำหรับใช้ในการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์

วิธีดำเนินงานในการวิเคราะห์ ได้แก่การนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลโดยการบรรยาย โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือก ตอบจากระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการออกแบบมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการออกแบบมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการออกแบบปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการออกแบบน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อการออกแบบน้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด ภายในองค์กรศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากเดือนสิงหาคม 2553 จำนวน 325 คน โดยเฉลี่ยจำนวนสัปดาห์ละ 80 คน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นจำนวนประชากร

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด ภายในองค์กรศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 80 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ จุมพล สวัสดิยากร ถ้าประชากรมีขนาดเป็นร้อย ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 25 % ของขนาดประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม เพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีดหลังได้รับการออกแบบ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์สอยใช้, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิด ของการวิจัย มาสร้างเป็นเครื่องมือ โดยทำการหาคุณภาพ ของเครื่องมือ ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องคำถามกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ โดยเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

-1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามไม่ตรงตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ความหมายที่ใช้ได้ถ้าไม่ถึง .5 ต้องแก้ไขรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2. อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา อาจารย์ประจำสาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการ
2. นำผลสรุปของการศึกษาและการออกแบบมาสร้างผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม จากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดสำหรับใช้ในการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค
3. สรุปอภิปรายผล

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์

นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลโดยการบรรยาย ใช้การแปรความหมายของค่าคะแนนความพึงพอใจ 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด

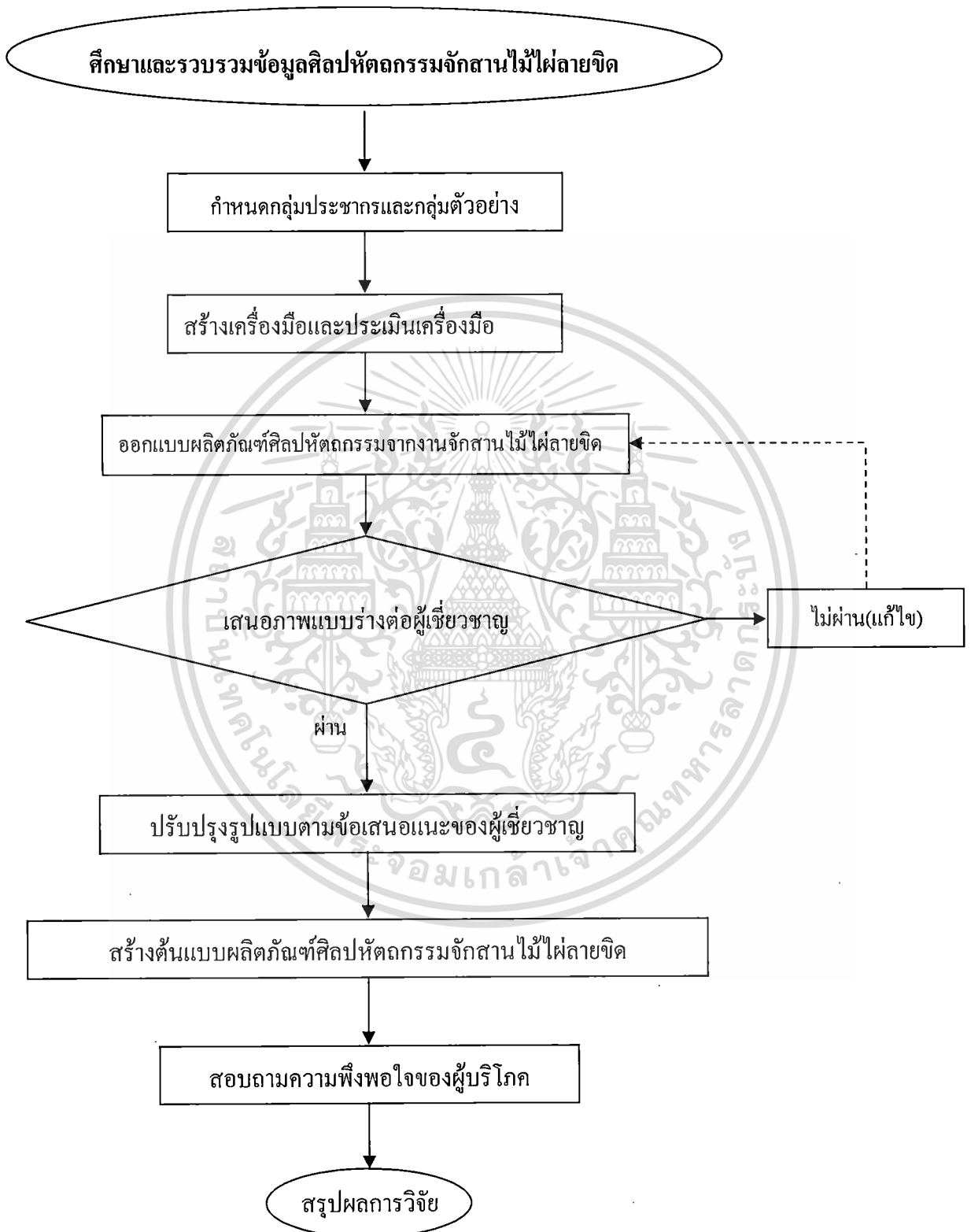
3.50 – 4.49 หมายถึง มความพึงพอใจจาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด โดยมีขั้นตอนดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสอบถาม และการแสดงความคิดเห็น โดยการตอบแบบสอบถาม จากผู้จำหน่าย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ช่างผู้ผลิต และผู้สนใจผลิตภัณฑ์ของหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด มาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียงเรียง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน จากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ผลการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการสรุปข้อมูลในการนำเสนอแบบภาพประกอบและบรรยายแสดงไว้ในตารางที่ 4.1

1.2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ

1.2.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน แสดงไว้ในตารางที่ 4.2

1.2.2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน ไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด แสดงไว้ในตารางที่ 4.3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด

2.1 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน ขั้นตอนก่อนการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงไว้ในตารางที่ 4.4, 4.5

2.2 ผลการประเมินรูปแบบโดยสร้างภาพจำลอง 5 รูปแบบ โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน โดยศึกษาความต้องการใน 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น แสดงไว้ในตารางที่ 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10, 4.11, 4.12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิดที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะของผู้บริโภคแสดงไว้ในตารางที่ 4.13

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิดที่ได้รับการออกแบบใหม่ โดยศึกษาความพึงพอใจ 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น แสดงไว้ในตารางที่ 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ผลการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการสรุปข้อมูลในการนำเสนอแบบภาพประกอบและบรรยาย

ตารางที่ 4.1 ผลของการสำรวจรูปแบบงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

ลำดับ	เครื่องใช้ภายในบ้าน	ข้อมูลที่ได้
1		<p>ชื่อ กระจาด</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย ภาชนะที่ใช้ใส่ของที่ให้นำพาไปในที่ต่างๆ</p> <p>รูปทรง ปากกลมก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>
2		<p>ชื่อ ครุ</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย ใช้ต้กและบรรจุน้ำ</p> <p>รูปทรง ทรงกระบอก ก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>
3		<p>ชื่อ กระด้ง</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย สำหรับผัดเอาสิ่งที่ไม่ต้องการออกจากเมล็ดข้าว เมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ</p> <p>รูปทรง ทรงกลมแบน</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>
4		<p>ชื่อ ตะกร้า</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย ใช้ใส่ของได้สารพัด และใช้ได้ทั้งการหิ้วและการหาบคอน</p> <p>รูปทรง ทรงกระบอกก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	เครื่องใช้ภายในบ้าน	ข้อมูลที่ได้
5		<p>ชื่อ กระชอน</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย ใช้สำหรับกรองกะทิหรือกรองเมล็ดพันธุ์</p> <p>รูปทรง ครึ่งวงกลม</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>
6		<p>ชื่อ กระต๊อบข้าว</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย สำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่ง</p> <p>รูปทรง ทรงกระบอกสูงคล้ายกระป๋อง มีลักษณะคล้ายก่องข้าวแต่ไม่มีขาตัวก่องข้าวมีลักษณะเป็นทรงกระบอกมีฝาปิดและขนาดเกือบเท่ากับก่องข้าว</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>
7		<p>ชื่อ ก่องข้าว</p> <p>ประโยชน์ใช้สอย สำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่ง</p> <p>รูปทรง ทรงกระบอกกลี ป่องผายออกมาถึงปากและมีฝาปิดเป็นรูปทรง ฝาหิมิชาหรือฐานไม้เป็นรูปกากบาทไขว้ คล้ายรูปดอกบัวแต่มีขอบสูงขึ้นไปเหมือนโถ โดยมีส่วนฝาเหมือนฝาชีครอบอีกชั้นหนึ่ง</p> <p>ลวดลาย ลายขัด</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	เครื่องใช้ภายในบ้าน	ข้อมูลที่ได้
8		ชื่อ หวด ประโยชน์ใช้สอย เพื่อนั่งข้าวเหนียว รูปทรง ทรงจั่ว ลวดลาย ลายขัด
9		ชื่อ มวย ประโยชน์ใช้สอย ในการนั่งมวยจะใช้ปริมาณได้มากกว่าและแข็งแรงทนทานกว่าหวดเพราะมีความหนาจากการสานถึง 3 ชั้น รูปทรง ลักษณะทรงกระบอกส่วนล่างจะแคบ ลวดลาย ลายขัด
10		ชื่อ ฝาชี ประโยชน์ใช้สอย ภาชนะสำหรับปิดครอบอาหาร รูปทรง ทรงจั่ว โดยมีลักษณะต่างกันที่จุดที่ยอดฝาชีตัวผู้จะมีจุดส่วนตัวเมียจะไม่มีจุด ลวดลาย ลายขัด

1.2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน

1.2.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงงานเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและแสดงคำร้อยละของแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงงานเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

รายการ	จำนวน (ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ)	ร้อยละ
1.แนวทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเอาเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่		
เพื่อแนะนำอาชีพในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม	2	40
เพื่อสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	2	40
เพื่อเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจืด	4	80
เป็นการสร้างสรรค์รูปลักษณะในการออกแบบให้มากขึ้น	1	20
2.แนวทางในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนา		
เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงาม	1	20
ให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป	3	60
เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ในงานหัตถกรรม	2	40
ออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายจืด	5	100
3.แนวทางความคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงลวดลายเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนา		
เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น	1	20
เพื่อให้ลวดลายมีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้	4	80
เพื่อเพิ่มความประณีตในงานหัตถกรรม	3	60
ออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะลวดลายของเครื่องจักสาน	1	20

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเอาเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน โดยการออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจืด ร้อยละ 80 เพื่อสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น ร้อยละ 40 เพื่อแนะนำอาชีพในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ร้อยละ 40 เพื่อเป็นการสร้างสรรค์รูปลักษณะในการออกแบบให้มากขึ้นร้อยละ 20

แนวทางในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายจืด ร้อยละ 100 เพื่อให้มีความเอกรสนเป็นเอกรสนที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไปร้อยละ 60 เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ในงานหัตถกรรมร้อยละ 40 เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงาม ร้อยละ 20

แนวทางการคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงลวดลายงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน มาออกแบบและพัฒนาเพื่อให้ลวดลายมีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้ ร้อยละ 80 เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในงานหัตถกรรม ร้อยละ 60 ออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะลวดลายของเครื่องจัก สาน ร้อยละ 20 เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้นร้อยละ 20

1.2.2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน ไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายซิด

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำ ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายซิด

รายการ	n = 5		ระดับความ คิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. เฟอร์นิเจอร์			
โต๊ะกลาง	3.20	.48	ปานกลาง
ฉากกั้นห้อง	4.20	.74	มาก
ชั้นวางของ	2.20	.44	น้อย
2. ของตกแต่งบ้าน			
โคมไฟ	4.40	.48	มาก
แจกัน	3.40	.54	ปานกลาง
กระถาง	2.80	.44	ปานกลาง
กรอบรูป	3.40	.54	ปานกลาง
3.ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในบ้าน			
ตะกร้า	2.80	.44	ปานกลาง
ถังขยะ	1.00	.00	น้อยที่สุด
ภาชนะใส่ของ	3.20	.48	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม งานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายซิด เมื่อพิจารณาจากกลุ่มและเป็นรายชื่อ คือ มีความคิดเห็นในการค้า ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การนำไปประยุกต์และพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ประเภทโคมไฟอยู่ในระดับความคิดเห็นที่มาก ($\bar{X} = 4.40$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

2.1 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานขั้นตอนก่อนการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์รูปทรงของผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการนำไปพัฒนาและประยุกต์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

รายการ	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. รูปทรง			
ทรงครึ่งวงกลม	2.80	.44	ปานกลาง
ทรงระบอบอกันสอบเข้า	3.60	.54	มาก
ทรงระบอบอกกลมสี่	4.20	.70	มาก
ทรงจั่ว	3.40	.70	ปานกลาง
ทรงกลมแบน	1.00	.00	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่าการวิเคราะห์รูปทรงผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด โดยรูปทรงที่มีระดับความคิดเห็นที่มาก ($\bar{X} = 4.20$)

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์การนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม

รายการ	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1.ลวดลาย			
ลายจิดดอกจัน	4.40	.40	มาก
ลายจิดตาแมว	3.60	.54	มาก
ลายจิดขอสัน	4.60	.48	มากที่สุด
ลายจิดขอก่าย	3.40	.70	ปานกลาง
ลายจิดตาไก่	3.40	.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการวิเคราะห์การนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดโดยลายจิดขอสันมีระดับความคิดเห็นที่มาก ($\bar{X} = 4.60$)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน และค่าร้อยละ การประเมินรูปแบบที่ออกแบบโดยสร้างภาพจำลอง 5 รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานในการประยุกต์และพัฒนาเพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมใหม่

รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสาน	จำนวน (ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ)	ร้อยละ
รูปแบบที่ 1	4	80
รูปแบบที่ 2	2	40
รูปแบบที่ 3	2	40
รูปแบบที่ 4	3	60
รูปแบบที่ 5	3	60

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสาน รูปแบบที่ 1 ร้อยละ 80 รูปแบบที่ 2 ร้อยละ 40 รูปแบบที่ 3 ร้อยละ 40 รูปแบบที่ 4 ร้อยละ 60 รูปแบบที่ 5 ร้อยละ 40

รูปแบบที่1

รูปแบบที่2

รูปแบบที่3

รูปแบบที่4

รูปแบบที่5

ภาพที่4.1 แสดงภาพรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานที่ผ่านการประเมินในขั้นตอนการออกแบบ

2.2 ผลการประเมินรูปแบบที่ออกแบบโดยสร้างภาพจำลอง 5 รูปแบบโดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสาน โดยศึกษาความต้องการใน 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสาน

ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบที่1		รูปแบบที่2		รูปแบบที่3		รูปแบบที่4		รูปแบบที่5	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.ด้านรูปแบบ	4.26	.52	3.13	.50	3.33	.39	3.33	.39	2.80	.30
2.ด้านประโยชน์ใช้สอย	3.75	.66	3.50	.50	2.73	.30	3.53	.48	3.75	.66
3.ด้านความสวยงาม	4.06	.56	2.20	.14	3.13	.39	4.06	.56	4.06	.58
4.ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น	4.13	.45	4.06	.56	4.06	.56	3.53	.56	3.93	.36
รวม	4.05	.54	3.22	.42	3.31	.41	3.61	.49	3.63	.47

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นในภาพรวมต่อรูปแบบที่1 มีค่าเฉลี่ย4.05 รูปแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =3.22) รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =3.31) รูปแบบที่ 4 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =3.61) รูปแบบที่ 5 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =3.63)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จากงานจักสานรูปแบบที่ 1

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	4.60	.48	มากที่สุด
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.60	.54	มากที่สุด
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	3.60	.54	มาก
รวม	4.26	.52	มาก
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.00	.70	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	3.40	.54	ปานกลาง
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.80	.74	มาก
รวม	3.75	.66	มาก
3. ด้านรูปแบบความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	4.20	.40	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.40	.80	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.60	.48	มาก
รวม	4.06	.56	มาก
4. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	3.60	.48	มาก
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	4.40	.48	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	4.80	.89	มากที่สุด
รวม	4.26	.61	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 1 ดังนี้

ด้านรูปแบบ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.60$) ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.60$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$)

ด้านรูปแบบความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.80$)

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 2

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.00	.00	ปานกลาง
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.20	.74	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	2.20	.44	น้อย
รวม	3.13	.39	ปานกลาง
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.40	.48	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	3.40	.54	ปานกลาง
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	3.50	.50	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
3.ด้านรูปแบบความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	2.80	.44	ปานกลาง
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	2.20	.40	น้อย
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.00	.00	ปานกลาง
รวม	2.60	.28	ปานกลาง
4.ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	4.20	.40	มาก
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	4.40	.80	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	3.60	.48	มาก
รวม	4.06	.56	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 2 ดังนี้

ด้านรูปแบบ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.13$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$) ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.20$)

ด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80$)

ด้านรูปแบบความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.60$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.20$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$)

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 3

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความ คิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.00	.00	ปานกลาง
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.20	.74	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	3.33	.39	ปานกลาง
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.40	.48	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	1.00	.00	น้อยที่สุด
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	2.73	.30	ปานกลาง
3.ด้านรูปแบบความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	3.00	.00	ปานกลาง
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.20	.74	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	2.20	.44	น้อย
รวม	3.13	.39	ปานกลาง
4.ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	4.20	.40	มาก
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	4.40	.80	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	3.60	.48	มาก
รวม	4.06	.56	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 3 ดังนี้

ด้านรูปแบบ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$) เมื่อพิจารณา
แต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$) ใช้
วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้าง
ในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.80$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=2.73$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.40$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.00$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.80$)

ด้านรูปแบบความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.13$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.20$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.20$)

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.20$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.40$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 4

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.00	.00	ปานกลาง
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.20	.74	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	3.33	.39	ปานกลาง
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.40	.48	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	3.40	.54	ปานกลาง
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	3.53	.48	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
3.ด้านรูปแบบความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	4.20	.40	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.40	.80	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.60	.48	มาก
รวม	4.06	.56	มาก
4.ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	2.8	.44	ปานกลาง
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	3.6	.54	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	4.2	.70	มาก
รวม	3.53	.56	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 4 ดังนี้

ด้านรูปแบบ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$) ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80$)

ด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80$)

ด้านรูปแบบความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$)

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.80$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 5

ลักษณะที่ประเมิน	n = 5		ระดับความ คิดเห็น
	\bar{x}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.00	.00	ปานกลาง
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	2.60	.48	ปานกลาง
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	2.80	.44	ปานกลาง
รวม	2.80	.30	ปานกลาง
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	4.00	.70	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	3.40	.54	ปานกลาง
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.80	.74	มาก
รวม	3.75	.66	มาก
3. ด้านรูปแบบความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	4.20	.40	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.40	.80	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.60	.54	มาก
รวม	4.06	.58	มาก
4. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	3.60	.54	มาก
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	4.00	.70	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	4.20	.44	มาก
รวม	3.93	.32	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมเครื่องจักสานรูปแบบที่ 5 ดังนี้

ด้านรูปแบบ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{x}=2.80$) เมื่อพิจารณาแต่
ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.00$) ใช้วัสดุ
ในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.60$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้าง
ในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}= 2.80$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก($X= 3.75$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X= 4.00$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($X=3.40$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X = 3.80$)

ด้านรูปแบบความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก($X= 4.06$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับมาก ($X=4.20$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก ($X=4.40$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X = 3.60$)

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก($X=3.93$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก ($X= 3.60$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($X= 4.00$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.20$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะของผู้บริโภค

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลของผู้บริโภค

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	33	41.25
- หญิง	47	58.75
รวม	80	100
2. อายุ		
- น้อยกว่า 25 ปี	3	3.75
- 25 - 35 ปี	5	6.25
- 36 - 45 ปี	25	31.25
- 46 - 55 ปี	32	40.00
- มากกว่า 55 ปี	15	18.75
รวม	80	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	25	31.25
- ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	27	33.75
- แม่บ้าน/พ่อบ้าน	5	6.25
- พนักงานเอกชน	23	28.75
รวม	80	100
4. รายได้ / เดือน		
- ต่ำกว่า 5,000 บาท	12	15.00
- 5,000 – 10,000 บาท	25	31.25
- 10,001 – 20,000 บาท	32	40.00
- 20,000 บาทขึ้นไป	11	13.75
รวม	80	100

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ซื้อ เพศชายร้อยละ 41.25 และเพศหญิง ร้อยละ 58.75 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 31.25 ช่วงอายุน้อยกว่า 25 ปี ร้อยละ 3.75 อายุ 25 - 35 ปี ร้อยละ 6.25 อายุ 36 - 45 ปี ร้อยละ 31.25 อายุ 46 - 55 ปี ร้อยละ 40 อายุมากกว่า 55 ปี ร้อยละ 18.75 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 33.75 แม่บ้าน/พ่อบ้าน ร้อยละ 6.25 พนักงานเอกชน ร้อยละ 28.75 รายได้ / เดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 15, 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 31.25 , 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 40, 20,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 13.75

3.2 ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิดที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่ โดยศึกษาความพึงพอใจ 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ, ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิด ด้านรูปแบบ

รายการ	n = 80		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านรูปแบบ			
-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม	3.92	.74	มาก
-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.05	.87	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสม	3.55	.84	มาก
รวม	3.84	.81	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.14 พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ด้านรูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและ โครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$)

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ด้านประโยชน์ใช้สอย

รายการ	n = 80		ระดับความ พึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน	3.52	.97	มาก
-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่	3.22	.84	ปานกลาง
-มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.15	.87	ปานกลาง
รวม	3.29	.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดด้านประโยชน์ใช้สอยในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.29$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=3.52$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.22$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15$)

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ด้านความสวยงาม

รายการ	n = 80		ระดับความ พึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านความสวยงาม			
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง	3.65	.91	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน	4.01	.87	มาก
-ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งาน	3.55	.84	มาก
รวม	3.73	.87	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม จักสานไม้ไผ่ลายจิด ด้านความสวยงามในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีความงามเรื่องรูปทรงอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.65$) ผลิตภัณฑ์ที่มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.01$)ผลิตภัณฑ์ที่มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

รายการ	n = 80		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น			
-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม	3.92	.74	มาก
-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น	4.05	.87	มาก
-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่น	3.55	.84	มาก
รวม	3.84	.81	มาก

จากตารางที่4.17พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดด้านลักษณะเฉพาะถิ่นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.84$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.92$)มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=4.05$)วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลรวมระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ทั้ง 4 ด้าน

รายการ	n = 80		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านรูปแบบ	3.84	.81	มาก
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย	3.29	.89	ปานกลาง
3. ด้านรูปแบบความสวยงาม	3.73	.87	มาก
4. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น	3.84	.81	มาก
รวม	3.67	0.84	มาก

จากตารางที่4.18พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบใหม่ ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาโดยแบ่งเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน จากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามโดยผู้วิจัยลงพื้นที่พบชุมชนในวันหยุดราชการเพื่อสะดวกในการประสานงานกับชุมชนเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่จะว่างเว้นจากภาระงานประจำและมีเวลาว่างในการให้ข้อมูลและสามารถเข้าร่วมดำเนินการผลการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนทำการวิจัย ลงพื้นที่ภาคสนามก่อนเริ่มทำการวิจัย สร้างความคุ้นเคยโดยการพบปะพูดคุย โดยผู้วิจัยได้เข้าไปแนะนำตัวกับชุมชนเพื่อขอความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในชุมชนในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนโดยการ แนะนำตัว พร้อมทั้งบอกถึงวัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่ชุมชนจากนั้นผู้วิจัยได้สำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนเพิ่มเติม โดยได้ใช้วิธีการสังเกต สอบถาม พูดคุยกับสมาชิกในชุมชนแบบไม่เป็นทางการ และสอบถามข้อมูลซึ่งได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงงานเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเอาเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านโดยการออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ดังนี้เรียงตามลำดับมากไปน้อย

- เพื่อเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด
- เพื่อสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่น
- เพื่อแนะนำอาชีพในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- เพื่อเป็นการสร้างสรรค์รูปแบบในการออกแบบให้มากขึ้น

แนวทางในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาออกแบบได้ดังนี้เรียงตามลำดับมากไปน้อย

- เพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายฉิด
- เพื่อให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป
- เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ในงานหัตถกรรม
- เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงาม

แนวทางความคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงลวดลายงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาได้ดังนี้เรียงตามลำดับมากไปน้อย

- เพื่อให้ลวดลายมีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้
- เพื่อเพิ่มความประณีตในงานหัตถกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

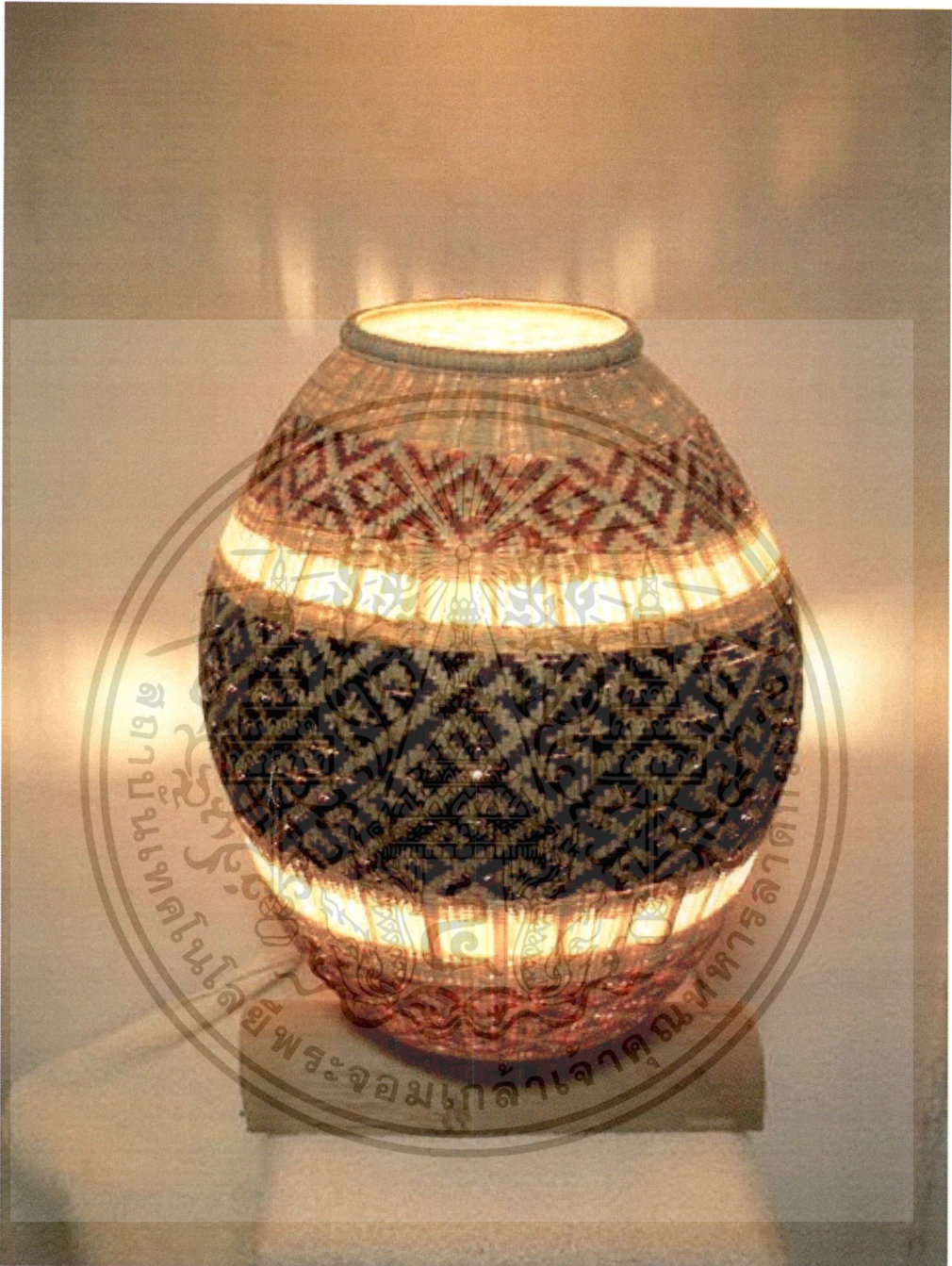
การอบรมแนะนำจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ให้การส่งเสริม มีการผลิตในหลายลักษณะตั้งแต่ผลิตคนเดียวแบบอิสระที่ผลิตและจำหน่ายเอง รับจ้างผลิตให้กับนายทุนหรือคนกลาง และผลิตในลักษณะของการรวมกลุ่มแบบธุรกิจชุมชนที่ได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาชุมชน ซึ่งการผลิตในลักษณะอิสระจะไม่มีระบบการบริหารจัดการเหมือนกับการผลิตในลักษณะกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีดในครั้งนี้อย่างสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ ดังนี้

การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานครั้งนี้เป็นเป็นกรณีศึกษาเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านของแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำกลับมาอนุรักษ์ในรูปแบบใหม่และมีการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของเครื่องจักสาน สามารถออกแบบและประยุกต์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นได้ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องคำนึงในเรื่องการที่จะเปลี่ยนหน้าที่ของงานหัตถกรรมจักสานไปตามความต้องการของตลาด เพราะการประยุกต์ประโยชน์ใช้สอยให้เป็นที่ไปตามความต้องการของตลาดนั้น อาจมีผลกระทบต่อการสร้างรูปแบบ ลวดลายเมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตได้มีการพัฒนารูปแบบตามความต้องการของตลาด แต่ขาดการศึกษาในเรื่องรูปทรง ลวดลาย โครงสร้างพื้นบ้านดั้งเดิมก็จะเป็นการทำลายคุณค่าด้วยการเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยอันเป็นผลจากการพัฒนาที่ไร้คุณภาพได้

งานหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีดในครั้งนี้ออกแบบให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งจำเป็นจะต้องรักษาไว้ ไม่ควรทำลายด้วยการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือสนองความต้องการของตลาดอย่างฉาบฉวย

รูปทรงผลิตภัณฑ์จากงานจักสานไม้ไผ่ลายขีดนั้นต้องประกอบด้วยเส้นรอบนอกที่กลมกลืนกับสัดส่วนและขนาด โดยมีหน้าที่ในการใช้สอยของเครื่องจักสานนั้นๆ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญและมีตัวกำหนดอื่นเป็นองค์ประกอบ

ภาพที่ 4.2 แสดงกรณีตัวอย่างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานที่ได้รับการออกแบบ
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อ กันยายน 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสอบถาม และการแสดงความคิดเห็น โดยการตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียบเรียง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการสำรวจมีด้วยกัน 10 ชนิด เป็นภาชนะที่ใส่ของได้สารพัด 2 ชนิด ใช้ตักและบรรจุน้ำ 1 ชนิด สำหรับใส่เสื้อผ้าที่ไม่ต้องการหรือไว้ตาก เมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ 1 ชนิด ใช้สำหรับกรองกะทิหรือกรองเมล็ดพันธุ์ 1 ชนิด สำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่ง 2 ชนิด สำหรับใช้งานการนึ่ง 2 ชนิด ภาชนะสำหรับปิดครอบอาหาร 1 ชนิด รูปทรง ทรงครึ่งวงกลม 1 ชนิด ทรงกระบอกก้นสอบเข้า 4 ชนิด ทรงกระบอกกลมตี 1 ชนิด ทรงจั่ว 2 ชนิด ทรงกลมแบน 2 ชนิด ลวดลายเป็นลายขัดทั้ง 10 ชนิด

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงงานงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านพบว่าควรเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายฉลุ ในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงควรออกแบบเพื่อนำเสนอไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายฉลุและให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป ในการเปลี่ยนแปลงลวดลายควรให้ลวดลายมีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยและเพิ่มความประณีตในงานหัตถกรรม

แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉลุ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉลุ โดยในกลุ่มของผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ประเภทโคมไฟอยู่ในระดับความคิดเห็นที่มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด

ขั้นตอนการออกแบบผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นในการนำรูปทรงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการสร้างแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด โดยรูปทรงนี้มีระดับความคิดเห็นที่มากโดยมีการนำลวดลายจักสานลายจิดขอต้นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

ในการนำรูปแบบ 5 รูปแบบทำการประเมินพบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นในภาพรวมต่อรูปแบบที่ 1 มีระดับความคิดเห็นที่มาก

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่

ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่ ด้านรูปแบบ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านรูปแบบความสวยงาม ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพรวมของงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ารูปแบบที่เกิดขึ้นนั้นมาจากภูมิปัญญาของชาวบ้านภายในท้องถิ่นที่สืบต่อกันมาและเป็นการสร้างรูปแบบเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตโดยเครื่องจักสานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งกำลังจะสูญหายไปทีละน้อย เพราะเหตุนี้เองมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมผลงานเหล่านั้นมีรูปแบบที่สอดคล้องกันกับการใช้งานและเป็นลักษณะเฉพาะของเครื่องจักสานแต่ละชนิด ผลงานเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ปราศจากการปรุงแต่ง และเป็นเอกลักษณ์ตามรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ มาโนช กงกะนันท์ (2538: 76) ที่กล่าวไว้ว่าเครื่องจักสานนั้นมีลักษณะที่ประกอบด้วย ประโยชน์ใช้สอยของเครื่องจักสาน ความงามอันเกิดจากรูปทรง ความงามอันเกิดจากลวดลายจักสาน

เครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านในการสำรวจมีด้วยกัน 10 ชนิด คือ 1. กระจาด ประโยชน์ใช้สอย ใช้สำหรับภาชนะที่ใช้ใส่ของที่ให้นำพาไปในที่ต่างๆ รูปทรง ทรงปากกลมก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม ลวดลาย ลายขัด 2. ครุ ประโยชน์ใช้สอย ใช้ตักและบรรจุน้ำ รูปทรง ทรงกระบอก ก้นสอบเป็นสี่เหลี่ยม ลวดลาย ลายขัด 3. กระดัง ประโยชน์ใช้สอย สำหรับฝัดเอาสิ่งที่ไม่ต้องการการดำ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกจากเมล็ดข้าว เมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ รูปทรง ทรงกลมแบน ลวดลาย ลายขัด 4. ตะกร้า ประโยชน์ใช้สอย ใช้ใส่ของได้สารพัด และใช้ได้ทั้งการหิ้วและการหาบคอน รูปทรง ทรงกระบอกก้นสอบ เป็นสี่เหลี่ยมลวดลาย ลายขัด 5. กระชอน ประโยชน์ใช้สอย ใช้สำหรับกรองกะทิหรือกรองเมล็ดพันธุ์ รูปทรง ครึ่งวงกลม ลวดลาย ลายขัด 6. กระจับข้าว ประโยชน์ใช้สอย สำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่ง รูปทรง ทรงกระบอกสูงคล้ายกระป๋องมีลักษณะคล้ายก่องข้าวแต่ไม่มีขาตัวก่องข้าวมีลักษณะเป็นทรงกระบอกมีฝาปิดและขนาดเกือบเท่ากับก่องข้าว ลวดลาย ลายขัด 7. ก่องข้าว ประโยชน์ใช้สอย สำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่ง รูปทรง ทรงกระบอกตี ป่องผายออกมาถึงและมีฝาปิดเป็นรูปทรงฝาชี มีขาหรือฐานไม้เป็นรูปกากบาทไขว้ คล้ายรูปดอกบัวแต่มีขอบสูงขึ้นไปเหมือนโถ โดยมีส่วนฝาเหมือนฝาชีครอบอีกชั้นหนึ่งลวดลาย ลายขัด 8. หวด ประโยชน์ใช้สอย เพื่อนึ่งข้าวเหนียว รูปทรง ทรงจั่ว ลวดลาย ลายขัด 9. มวย ประโยชน์ใช้สอย ในการนึ่งมวยจะใช้ปริมาณได้มากกว่าและแข็งแรงทนทานกว่าหวดเพราะมีความหนาจากการสานถึง 3 ชั้น รูปทรง ลักษณะทรงกระบอก ส่วนล่างจะแคบ ลวดลาย ลายขัด 10. ฝาชี ประโยชน์ใช้สอย ภาชนะสำหรับปิดครอบอาหาร รูปทรง ทรงจั่ว โดยมีลักษณะต่างกันว่า ยอดฝาชีตัวผู้จะมีลูกส่วนตัวเมียจะไม่มีลูก ลวดลาย ลายขัด

การศึกษาของผลงานต่างๆเปรียบเทียบกับงานของผู้วิจัย

การศึกษางานศิลปหัตถกรรมกระจุคในจังหวัดนราธิวาส พัทลุงและ สุราษฎร์ธานีของ แก้วทอง สอนสังข์ สามารถสรุปได้ดังนี้ การศึกษาการทำศิลปหัตถกรรมจักสานกระจุคในจังหวัด นครศรีธรรมราช นั้น ลักษณะของผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกันกับงานศิลปหัตถกรรมกระจุคในจังหวัด นราธิวาส พัทลุง และสุราษฎร์ธานี แต่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งซื้อขายของวัตถุดิบของ ชุมชนใกล้เคียงเสียมากกว่า วัตถุประสงค์ในการศึกษานั้นเพื่อศึกษางานศิลปหัตถกรรมกระจุคใน จังหวัดนราธิวาส พัทลุง และสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนการผลิต ลวดลาย และรูปแบบผลิตภัณฑ์ความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น มีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร ผลที่ได้จากการศึกษา ในครั้งนี้ พอจะสรุปได้ว่า ขั้นตอนกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมกระจุคทั้งสามแหล่งมีลักษณะที่ เหมือนกันเป็นส่วนมากจะแตกต่างกันบ้างตรงที่การใช้วัสดุประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ การใช้สาร เคลือบผิว และลวดลายของการสาน ส่วนรูปแบบของผลิตภัณฑ์นั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของ ตลาด การสืบทอดภูมิปัญญาทั้งสามแหล่งเหมือนกันคือ สืบทอดจากบรรพบุรุษที่ผลิตเพื่อใช้ใน ชีวิตประจำวันมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนมาจนถึงปัจจุบันโดยความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้านเองและ ความช่วยเหลือจากการฝึกให้จากหน่วยงานของรัฐ จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้กลายเป็นอาชีพหนึ่ง ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน จึงควรอนุรักษ์ส่งเสริม สืบสานและพัฒนาต่อไป (แก้วทอง สอนสังข์. 2546)

จากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาข้างต้นเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้วิจัย สรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานหัตถกรรมจักสานจากพืชท้องถิ่น โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้จากภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง การค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ปัญหาส่วนมากเกิดจากงานหัตถกรรมนั้นๆ เริ่มสูญหายหมดความสำคัญเนื่องมาจากส่วนมากต้องใช้ทักษะความชำนาญ ความประณีต ความอดทน ขาดผู้สืบทอดและวัสดุในท้องถิ่นเริ่มหายาก จึงทำให้ต้องศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ที่จะทำให้ได้เห็นถึงอดีตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัจจุบันและเป็นแนวทางในการกำหนดอนาคตของงานหัตถกรรมจักสานท้องถิ่น ตลอดจนการเผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสาน ภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไป

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด

ในการที่จะมีการประยุกต์งานเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านควรเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด ในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงควรรออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายจิดและให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป ในการเปลี่ยนแปลงลดทอนควรรักษาความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยและเพิ่มความประณีตในงานหัตถกรรม

แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในการประยุกต์และพัฒนาในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน ประเภทโคมไฟอยู่ในระดับความคิดเห็นที่มาก โดยมีความสอดคล้องกับ มาโนช กงกะนันท์ กล่าวว่า เครื่องจักสานบางชนิด สามารถนำมาพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับการใช้สอยในครัวเรือนได้หลายลักษณะ เช่น การนำส้อมมาประยุกต์เป็นช้อนรับแขก นำกระชอนมาต่อกันกลายเป็นฉากกั้นห้อง นำอบมาทำเป็นโคมไฟ รูปแบบของเครื่องจักสานจะเปลี่ยนไปในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใช้เป็นสำคัญ

ขั้นตอนการออกแบบ ในการนำรูปทรงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน ไปประยุกต์และพัฒนาใช้ในการสร้างแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด โดยรูปทรงดี มีระดับความคิดเห็นที่มาก โดยมีการนำลดทอนจักสานลายจิดของ สันมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบอยู่ในระดับความคิดเห็นที่ มาก

ในการนำรูปแบบไปผลิตและทำการประเมินพบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความคิดเห็นในภาพรวมที่มาก 4.00-4.50 เพราะผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นใหม่ มีลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2532: 129-136) ที่กล่าวไว้ว่า ทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น ยังคงไว้ซึ่ง ด้านประโยชน์ใช้สอย, ด้านวัสดุ, ด้านรูปแบบความสวยงาม, ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาของผลงานต่างๆเปรียบเทียบกับข้อมูลผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด

โครงการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะและการออกแบบ ในการผลิตงานหัตถกรรมท้องถิ่นคาเนินการโดยคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในจังหวัดเพชรบุรี ก็เป็นการแสดงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ค่อนข้างชัดเจนเพราะจังหวัดเพชรบุรีเป็นแหล่งอารยธรรมงดงามหลากหลายรูปแบบ มีภูมิประเทศที่สมบูรณ์ และลักษณะเด่นอีกอย่างของชาวเพชรบุรีคือ รักศิลปะ รู้คุณค่าความงาม จะเห็นได้จากความงามของงานหัตถกรรมที่สร้างสรรค์มาในอดีตงานหัตถกรรมเป็นหลักฐานสำคัญที่จะบอกถึงความเป็นมา และมีลักษณะที่พิเศษของการดำเนินชีวิตในเมืองเพชรบุรี เพื่อให้การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เข้ากับยุคสมัย และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ดี แนวทางการพัฒนาจึงมีประเด็นหลัก ประยุกต์แนวทางการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น ให้เกิดแนวทางการใช้งานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ในปัจจุบันโดยการใช้วัสดุท้องถิ่นของตนเองหรือใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น การทดลองใช้วัสดุทางอุตสาหกรรมผสมผสาน และยังคงรักษารูปแบบเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีความหลากหลายของสินค้า ลักษณะของการดำเนินโครงการได้ประมวลข้อมูลจากการสำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น โดยจัดขึ้นใน 8 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรีแล้วกำหนดแนวทางการออกแบบให้นักออกแบบเป็นผู้ออกแบบชิ้นงาน เพื่อใช้เป็นตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในการฝึกอบรม และการออกแบบทดลองทำผลิตภัณฑ์เองของชาวบ้านโดยการอาศัยความชอบส่วนตัวและให้เกิดความแตกต่างจากที่เคยทำมา จึงทำให้เกิดการค้นคว้าทดลองแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการสร้างสรรค์ผลงานและผลสำเร็จของต้นแบบก็เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย เพราะมีความหลากหลายทั้งแนวคิดและรูปแบบ ถ้าได้พัฒนาอย่างจริงจังในด้านคุณภาพก็จะเป็นสินค้าที่มีลักษณะเด่นของจังหวัดเพชรบุรีต่อไป (คณะมัณฑนศิลป์.ม.ป.ป.)

ในด้านการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน เพื่อการส่งออก โดยเฉพาะจากเส้นใยพืช ปรีชา บัณฑิตกุล กล่าวว่าจำเป็นต้องระมัดระวังและคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติของเส้นใย อายุการใช้งาน การเลือกใช้เทคนิคในการจักสานที่เหมาะสม การเลือกใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขาดแคลนวัสดุ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Sustainable) ต้องมีคุณค่าต่อความรู้สึกทางจิตใจในด้านความงาม (Aesthetic) ฝีมือ รูปแบบ ตลอดจนประโยชน์ใช้สอย (Function) ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ (Uniqueness) และที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศและได้จัดทำโครงการวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวโน้มความนิยมของตลาดต่างประเทศโดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสนองนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้า และเพื่อยกระดับสินค้า OTOP ของไทยให้สามารถเขตลาดตลาดได้ในตลาดสากล ผลงานโครงการวิจัยนี้เสนอยุทธศาสตร์ในการแข่งขันสินค้า OTOP หลายแนวทาง ทั้งเรื่องคุณภาพสินค้าที่เชื่อมโยงถึงวัสดุอุปกรณ์ การผลิตการออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องการของตลาด การเลือกใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าศิลปะความงามที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางความรู้สึกและจิตใจของผู้บริโภค (ปรีชา ปั่นกล้า. 2547)

จากงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษางานด้านเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้วิจัย สรุปได้ว่า

1. ในการออกแบบต้องต่อยอดทางศิลปวัฒนธรรมการออกแบบ ควรศึกษาถึงความเป็นมา ความสำคัญของเนื้อหาที่ติดมากับชิ้นงานที่ได้เลือกมาประยุกต์ เพื่อนำมาผนวกกับแนวคิดใหม่ให้สอดคล้องโดยไม่เสียคุณค่าของเดิมทั้งนี้การต่อยอดการเพิ่มมูลค่าและแสดงคุณค่าความงามนั้นจะออกมาในรูปแบบการใช้ประโยชน์

2. เปลี่ยนความคุ้นเคยให้แตกต่างออกไปการใช้งานหรือการรู้จักใช้สิ่งของบางอย่างที่เคยชิน อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายซ้ำซาก การสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับสิ่งจำเจจะทำให้ได้ผลงานที่สร้างสรรค์น่าสนใจต่างออกไป

3. สืบสานภูมิปัญญา ความรู้เชิงช่างหัตถกรรมจากอดีตมีคุณค่าทางมานุษยวิทยาและน่าสนใจ เพราะองค์ความรู้ถูกวิเคราะห์และผ่านการแก้ปัญหาามาก จนเกิดการชำนาญเฉพาะทาง เมื่อนำความรู้ที่นำกลับมาใช้อีกครั้ง ต้องมีการออกแบบใหม่โดยอาศัยแนวคิด เทคนิควิธีการเป็นฐานข้อมูล เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานจริงในปัจจุบัน

4. ใช้แรงบันดาลใจและอิทธิพลเป็นต้นแบบสิ่งที่ประดิษฐ์จากศิลปกรรมงานสร้างสรรค์ต่างๆ สามารถเป็นงานต้นแบบในการสร้างสรรค์ต่อยอดให้แตกแขนงทางความคิดและรูปแบบได้เป็นอย่างดี

5. กำหนดรูปแบบผลงานจากรูปแบบการใช้งานจริงรูปแบบการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญเสมอ สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันลักษณะการใช้งานจะเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดในการออกแบบได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการออกแบบ ปรากฏผลดังนี้

ด้านรูปแบบ ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบพบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.05$) ผลิตภัณฑ์มีรูปทรงและโครงสร้างในการประยุกต์ที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.55$) ซึ่งสอดคล้องกับ (มาโนช กงกะนันท์ 2538: 143) ที่กล่าวไว้ว่ารูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานต้องคำนึงถึงวัสดุในงานจักสาน ลวดลายจักสาน รูปทรงและโครงสร้างในงานจักสาน

ด้านประโยชน์ใช้สอย ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบพบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

($X = 3.29$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X = 3.52$) มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.22$) มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.15$) ซึ่งสอดคล้องกับ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ 2538: 89) ที่กล่าวว่า แบบและวิธีการผลิตลงตัวคือความสามารถในการใช้สอย ทั้งนี้รูปแบบที่สร้างขึ้นนั้น จะคำนึงความเหมาะสมสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงามและความเป็นศิลปะ

ด้านความสวยงาม ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบพบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.73$) วิจารณ์แต่ละรายการพบว่าผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรงอยู่ในระดับมาก ($X = 3.65$) ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสานอยู่ในระดับมาก ($X = 4.01$) ผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงและปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X = 3.55$) ซึ่งสอดคล้องกับ (มาโนช กงกะนันท์ 2538: 143) ที่กล่าวว่าเครื่องจักสานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีลักษณะเรียบง่าย ความเรียบง่ายดังกล่าวนับว่าเป็นเอกลักษณ์ และถือเป็นความงามซึ่งประกอบด้วย ความงามอันเกิดจากลวดลาย ความงามในตัวเองที่เกิดจากวัสดุที่ทำ ความงามอันเกิดจากรูปทรง

ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่ได้รับการออกแบบพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.84$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าพบว่ายังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.92$) มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.05$) วัสดุยังคงสื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะถิ่นอยู่ในระดับมาก ($X = 3.55$) ซึ่งสอดคล้องกับ (วิวัฒน์ชัย บุญภักดี 2545: 129) ที่กล่าวว่าในการสร้างผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนั้น แต่ยังคงรักษาเค้าโครงของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือสอดแทรกอยู่บ้างซึ่งอาจจะมีการใช้งานที่เปลี่ยนไปการใช้วัสดุที่หลากหลาย แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษาความนิยมเป็นเครื่องช่วยในการคิดออกแบบ พร้อมทั้งอาศัยศิลปะพื้นถิ่นเป็นพื้นฐานไว้ด้วยเสมอ

ในการประเมินรูปแบบของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ โดยนำเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาเป็นแนวคิดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับที่มาก และใกล้เคียงกับกลุ่มผู้บริโภคในการประเมินความพึงพอใจ ที่มีการศึกษาที่ค่อนข้างสูง และมีรายได้ที่ค่อนข้างสูงแต่กลุ่มของผู้บริโภคที่มีรายได้ค่อนข้างปานกลาง และการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่ถึงปริญญาตรีมีความคิดเห็นในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่างานที่เป็นศิลปกรรมหรืองานหัตถกรรมพื้นบ้านในการมองงานศิลปะ การศึกษาและรายได้เป็นตัวชี้คุณค่าของงานที่แสดงออกมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่องการศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านนี้

1. การพัฒนาประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานครั้งนี้เป็นเป็นกรณีศึกษาเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านของแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำกลับมาอนุรักษ์ในรูปแบบใหม่ และมีการใช้งานที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของเครื่องจักสาน

2. การนำเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนา เพื่อเป็นการสร้างแนวทางในการออกแบบ และเพิ่มมูลค่าของงานจักสานให้เป็นที่รู้จักและเพิ่มรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

3. การพัฒนาหัตถกรรมเครื่องจักสานสามารถนำไปประยุกต์และพัฒนาร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อีก เช่น ของตกแต่งบ้าน เฟอร์นิเจอร์ ของใช้ภายในบ้าน ตามความเหมาะสมในด้านต่างๆ

4. กลุ่มผู้ผลิตในแต่ละชุมชนสามารถนำแนวทางในการประยุกต์และพัฒนาเข้ากับงานของตนและยังสามารถเผยแพร่ให้กับชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมภายในชุมชน

5. ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานมีอยู่หลายประเภทที่กำลังจะสูญหาย และยังขาดการอนุรักษ์ และเพิ่มมูลค่าของงาน จึงจำเป็นต้องมีการสร้างแนวทางในการประยุกต์และพัฒนาให้มากขึ้น

6. กรอบความคิดของการศึกษาวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานท้องถิ่นในชุมชนอื่นๆ ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาและออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องการศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านนี้

1. ควรมีการเพิ่มขนาดของเส้นตอกให้มีความใหญ่ขึ้น ลวดลายจะได้เด่นชัดและยังลดระยะเวลาการทำให้เร็วขึ้น

2. ควรมีการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทต่างๆ นอกเหนือจากประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

3. ควรมีการศึกษาวัสดุอื่นที่จะนำมาทดแทนในการผลิตงานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มี

คุณสมบัติใกล้เคียงกัน วนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

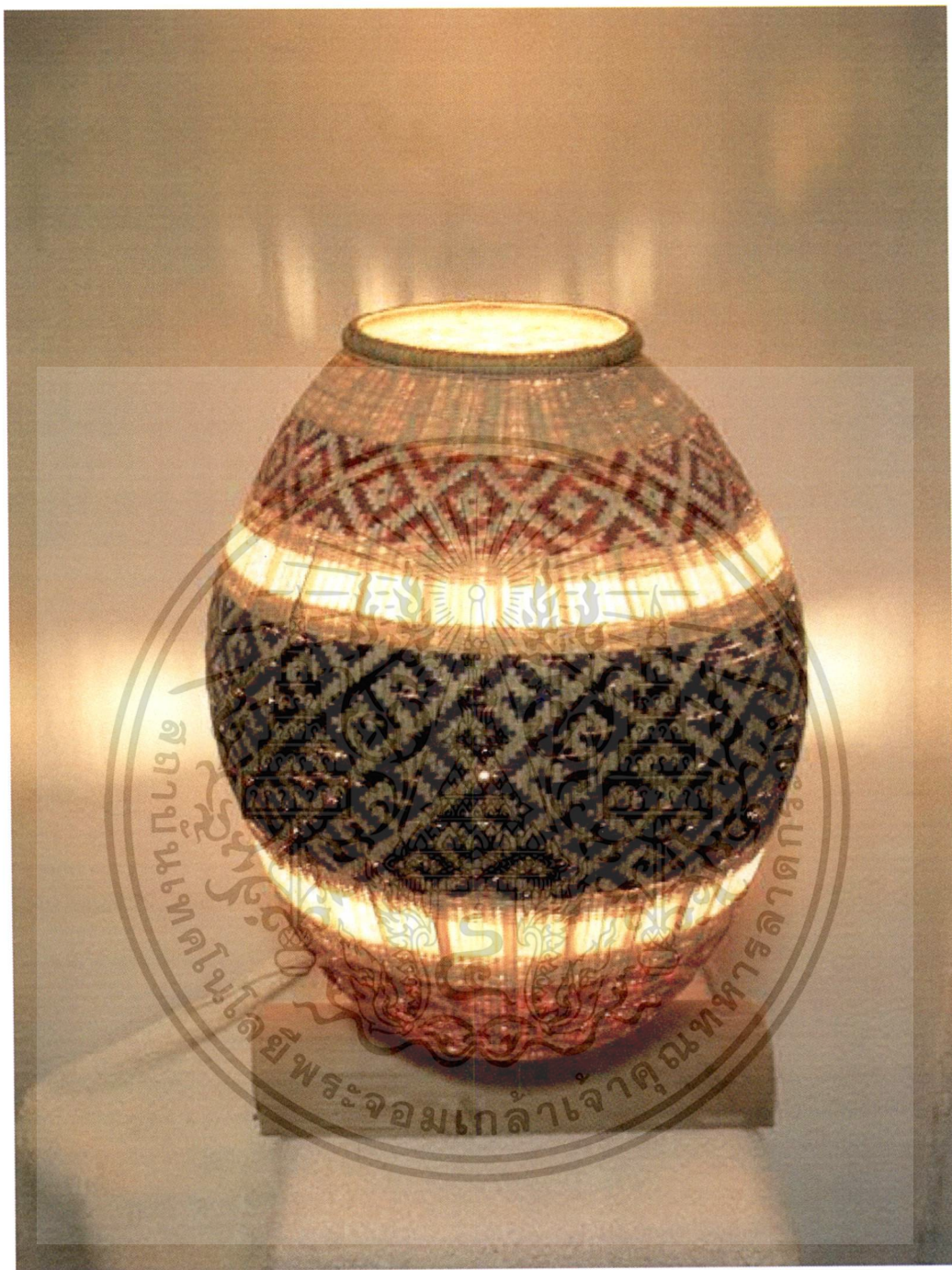
4. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาและประยุกต์รูปแบบงานจักสานประเภทต่างๆแบบดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหายนำกลับมาประยุกต์และพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่ารายได้แก่ชุมชน

5. ควรมีการทำแทนรองผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นด้วยเพื่อผลิตภัณฑ์จะได้มีความสมดุลกันมากกว่าเดิม

6. จากผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดที่เกิดขึ้นในงานวิจัยนี้ ทำให้ทราบว่า การศึกษาในด้านต่างๆก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด การศึกษาแนวโน้มของการตลาด ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค มีความสำคัญมากสำหรับการวิจัยและออกแบบผลิตภัณฑ์

7. ควรที่จะศึกษาวัสดุและขั้นตอนกรรมวิธีผลิตให้ละเอียดว่ามีข้อจำกัดในด้านใดบ้าง ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์

8. สำหรับขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานที่เกี่ยวกับพื้นถิ่น แนะนำให้เลือกผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตโดยตรงซึ่งมีทักษะความสามารถความเชี่ยวชาญในงานนั้นๆ โดยตรง

ภาพที่ 5.1 แสดงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่ได้รับการออกแบบแล้ว

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อ กันยายน 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม : งานศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบที่หัตถกรรมไทย
ประเภทเครื่องจักสาน หวายและไม้ไผ่
- กษม อมันตกุล. (2546). การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าของที่ระลึกของเหลือของสถาน
จ.ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- แก้วทนต์ สอนสังข์. 2546. การศึกษางานศิลปหัตถกรรมกระจูดใน จ.นราธิวาส พัทลุง และ
สุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะมัณฑนศิลป์. 2543-2544. โครงการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะและการออกแบบในการผลิตงาน
หัตถกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุมพล ศวัสศิยากร. 2540. หลักการและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ.
- ฉายรุ่ง ไชยกำบัง. 2547. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานเครื่อง
จักสานไม้ไผ่ลายขีด บ้านหนองสระพังหมู่ที่3 ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัด
กาฬสินธุ์. รายงานการวิจัยชุดโครงการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา
วัตถุดิบและกระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาฬสินธุ์.
- ดุสิต ธรรมโชติ. 2545. การอนุรักษ์ การพัฒนาและการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน. วารสารคณะมนุษย
ศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ธีระชัย สุดสด. 2544. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นวนน้อย บุญวงศ์. 2539. หลักการออกแบบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิรัช สุดสังข์. 2543. ออกแบบอุตสาหกรรมระบบและวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นิกร นุชเจริญผล . 2525 . ปลายทาง . กรุงเทพฯ
- ประชิด สกฤษณ์พัฒน์. 2546. ศิลปะและวัฒนธรรมไทย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว
- ปรีชา ปั่นกล้า. 2547. โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแนวโน้มความนิยมของตลาดต่างประเทศ.
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรชัย สุจิตต์ และสุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2529 . ศิลปะหัตถกรรม .
- พิทักษ์ น้อยวังคลัง . 2539 .ลวดลายสาน. กรุงเทพฯ
- เอพีไฉววีร์ธิน ประกอบปผลและอัครชัย จาตุรงค์กุล. 2542. ความพึงพอใจผู้บริโภค กรุงเทพฯ : ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม(ต่อ)

มาโนช กงกะนันท์. 2538. ศิลปะการออกแบบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เรวัต สุขสีกาญจน์. (2549). การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานกระจูดในจังหวัด

นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

ลักษณะ จตุโพธิ์. 2541. วิทยานิพนธ์เรื่องเครื่องจักสานไม้ไผ่ของชาวผู้ไทยบ้านโพธิ์ (Online).

Available: <http://www.swu.ac.th/royal>

วิณะ จุฑะวิภาต . การออกแบบ . กรุงเทพมหานคร : ปรารธนา . 2535

----- . (2445). ศิลปะพื้นบ้าน. (Online).

Available : <http://www.tv5.co.th/.../nation/ayutaya/index7.htm>

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2532. ศิลปะหัตถกรรมไทย. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

----- . (2536). เครื่องจักสานในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร

----- . (2539). ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 4 พิมพ์ที่ คอมแพคพรีน.

----- . (2540). มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน.เอส พี เอฟ พรีนติ้งกรุ๊ป. กรุงเทพฯ

----- . (2546). พจนานุกรมหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2

พิมพ์ที่ ด้านสุทธาการพิมพ์.

สิทธิพล กระตุกฤษ. 2540. การออกแบบผลิตภัณฑ์ของเล่นกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ :

พิมพ์ที่ หจก. เจ.เอ็น.ที

สุดาดวง เรืองรุจิระ .2543.หลักการตลาด.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก

สุรศักดิ์ สามประดิษฐ์.ผลิตภัณฑ์จักสานหวาย ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1

สาคร คันธโชติ. 2538. การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ส่งเสริมอุตสาหกรรม.กรมแม่ลายจักสาน. กรุงเทพ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม. ม.ป.ป.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 .รายงานการวิจัย

เรื่อง การศึกษาหัตถกรรมจักสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน...ส่วนบริหารงานทั่วไป คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม โทร:3720

ที่ ศษ.0524.04 (19)/...0164.....วันที่...18 ตุลาคม...2553.....

เรื่อง รับรองผลการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจก.

เรียน นางสาวกัลยกร จันทรสชา

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “ศึกษารอบนอกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสาน ไม้ไผ่ลาย
ฉูดฉูดผู้ผลิตบ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อตีพิมพ์ลงในวารสาร
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมนั้น ทางกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาแล้วว่าบทความของท่านสามารถตีพิมพ์
ในวารสารดังกล่าวได้ ในปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2553 – มกราคม 2554

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ เคนพันธ์)

บรรณาธิการ

ที่ ศธ 0524.04/ 0511

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

19 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอตความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษา

เรียน ประธานกลุ่มจักสานไม้ไผ่ลายขีด

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทร์สาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะขอข้อมูลเกี่ยวกับงานจักสานลายขีด ขอเอกสารเกี่ยวกับประวัติของหมู่บ้าน ขอถ่ายภาพขั้นตอน หัตถกรรมวิธีการผลิต และขอสัมภาษณ์ท่าน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่ม ขึ้นตอน หัตถกรรมวิธีการผลิต เพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การออกแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรม ประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด กลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรมบ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์"

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ให้กับนักศึกษาดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-737-3000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 326-4325

ติดต่อนักศึกษา โทร.089-420-2002

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศษ 0524.04/ 2552

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนคลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

|๗ สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานหัตถกรรมจักสานเพื่อการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ทิพย์ น้อยวงศ์

ด้วย นางสาวกัลยากร จันทรสาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายขิดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูดินรายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์" โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สววิบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานหัตถกรรมจักสานเพื่อการวิจัย ของ
นางสาวกัลยากร จันทรสาขา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ทิมดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

27 สิงหาคม 2552

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ 2515

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนคลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

16 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์วิมลวรรณ สะตะกมล

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทรสชา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรอุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายซิกกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภออุทุมพรพิสัย
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดกิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สารีบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการอุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับ
เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านเพื่อการวิจัย
ของ นางสาวกัลยกร จันทรสชา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

(วัน ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๓)

ที่ ศษ 0524.04/ 2515

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนจตุจักร เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

16 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาระบบสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อการวิจัย

เรียน คุณส่งศักดิ์ ปิ่นยา

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทรสชา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายขีดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูจินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สารินูตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการอุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาระบบสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อการวิจัย
ของ นางสาวกัลยกร จันทรสชา

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

วันที่ 16 สิงหาคม 2552
ดร.ไพฑูรย์ พิมพ์
รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา
โทรสาร: 02-329-8436
(ส่งถึง ผอ.สอ.อ.)

ที่ ศธ 0524.04/ 2515

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

16 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิดเพื่อการวิจัย

เรียน คุณประสิทธิ์ อุทรักษ์

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทรสชา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายฉิดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอคูคต
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สารินูตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิดเพื่อการวิจัยของ
นางสาวกัลยกร จันทรสชา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02-329-8436

ประสิทธิ์ อุทรักษ์

ที่ ศธ 0524.04/ 2515

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

16 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากเส้นใยพืชทุกชนิดเพื่อการวิจัย

เรียน คุณแสงสวรรค์ สว่างวดี

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทร์สาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายฉิดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สารินบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่อง
ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานจากเส้นใยพืช
ทุกชนิดเพื่อการวิจัย ของ นางสาวกัลยกร จันทร์สาขา

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑูรย์ พิมพ์ดี)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิจัยและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนบริหารงานทั่วไป

โทร. 02-329-8000 ต่อ 3692

โทรสาร. 02- 329-8436

ผศ.ดร.ไพฑูรย์ พิมพ์ดี
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนบริหารงานทั่วไป โทร.3692

ที่ ศษ 0524.04 / 0971

วันที่ ๙ มีนาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทร์สาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายซิดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูหินรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.อุดมศักดิ์ สารินบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนางสาวกัลยกร จันทร์สาขา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญ ตรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนบริหารงานทั่วไป โทร.3692
ที่ ศธ 0524.04 / 1109 วันที่ 19 เมษายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทรสาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายฉลุกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดกภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรง
คุณวุฒิตรวจแบบสอบถามดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผล
การตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนางสาวกัลยกร จันทรสาขา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้
ได้แนบบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อ. ๓๕๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญเสกข์ ตรีเมธสุนทร)
รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนบริหารงานทั่วไป โทร.3692

ที่ ศท 0524.04 / 1109

วันที่ 19 เมษายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา

ด้วย นางสาวกัลยกร จันทร์สาขา นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงาน
จักสานไม้ไผ่ลายฉิดกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยมี รศ.ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ
รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณา
แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรง
คุณวุฒิตรวจแบบสอบถามดังที่แนบมาพร้อมนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผล
การตรวจของท่านจะช่วยให้งานวิจัยของนางสาวกัลยกร จันทร์สาขา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้
ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จระเสกข์ ตรีเมธสุนทร)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพสัมภาษณ์จากแหล่งชุมชนชาวบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสำรวจรูปแบบงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

ลำดับ	เครื่องใช้ภายในบ้าน	ข้อมูลที่ได้
1		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
2		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
3		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
4		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
5		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
6		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	เครื่องใช้ภายในบ้าน	ข้อมูลที่ได้
7		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
8		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
9		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
10		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
11		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย
12		ชื่อ ประโยชน์ใช้สอย รูปทรง ลวดลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านเพื่อเป็น
แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด
(ครั้งที่ 1)
สำหรับการวิจัยเรื่อง
ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสาน ไม้ไผ่ลายฉิด

คำชี้แจง

- แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด, เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด, เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิดที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้น
- กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงด้วยตัวท่านเอง

กัลยกร จันทรสาขา

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาเทคโนโลยีออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1. แบบสอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนตามความคิดเห็น

1. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเอางานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เพื่อแนะนำอาชีพในการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- () เพื่อสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และคงไว้ของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- () เพื่อเพิ่มแนวทางให้กับผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานไม้ไผ่ลายฉิด
- () เป็นการสร้างสรรค์รูปแบบในการออกแบบให้มากขึ้น
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านมีแนวทางในการเปลี่ยนแปลงรูปทรงเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงาม
- () ให้มีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป
- () เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ในงานหัตถกรรม
- () ออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายฉิด
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ท่านมีความคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงลวดลายเครื่องจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาออกแบบและพัฒนาอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เพื่อต้องการให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น
- () เพื่อให้ลวดลายมีความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้
- () เพื่อเพิ่มความประณีตในงานหัตถกรรม
- () ออกแบบเพื่อเน้นการคงไว้ซึ่งลักษณะลวดลายของเครื่องจักสาน
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามหาความต้องการเกี่ยวกับการนำผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิด

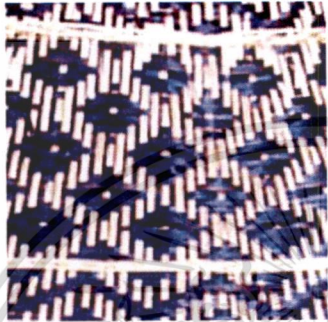
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความซึ่งตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับของค่าความคิดเห็นดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ต้องการนำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมงานจักสานประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านไปประยุกต์และพัฒนา	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ของตกแต่งบ้าน โคมไฟ แจกัน กระถาง โมบาย					
เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะกลาง ชั้นวางของ ฉากกั้นห้อง					
ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในบ้าน ตะกร้า ถังขยะ ภาชนะใส่ของ					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้
ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม

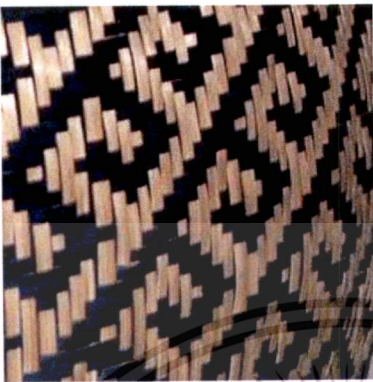
ลำดับ	รายการภาพลวดลายงานจักสานลายจิด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ลายจิดตาไก่ 					
	1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางด้านการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้					
	1.2 ความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม					
	1.3 ความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป					
	1.4 มีความยืดหยุ่นในการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีก					
	1.5 วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	2. ด้านความสวยงาม					
	2.1 ลวดลายที่คงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายจิด					
	2.2 เหมาะสมสวยงามน่าใช้					
	2.4 ความโดดเด่นและสวยงามในการนำลวดลายไปประยุกต์ใช้					
	2.5 ลวดลายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมได้ชัดเจน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการภาพลวดลายงานจักสานลายซิด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
2	ลายซิดดอกจัน 					
	1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายซิดมาประยุกต์ใช้					
	1.2 ความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม					
	1.3 ความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป					
	1.4 มีความยืดหยุ่นในการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายซิดมาประยุกต์ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีก					
	1.5 วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	2. ด้านความสวยงาม					
	2.1 ลวดลายที่คงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายซิด					
	2.2 เหมาะสมสวยงามน่าใช้					
	2.4 ความโดดเด่นและสวยงามในการนำลวดลายไปประยุกต์ใช้					
	2.5 ลวดลายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมได้ชัดเจน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการภาพลวดลายงานจักสานลายจิด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
3	ลายจิดขอสัน 					
	1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.2 ความเหมาะสมทางการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้					
	1.2 ความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม					
	1.3 ความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป					
	1.4 มีความยืดหยุ่นในการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายจิดมาประยุกต์ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีก					
	1.5 วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	2. ด้านความสวยงาม					
	2.1 ลวดลายที่คงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายจิด					
	2.2 เหมาะสมสวยงามน่าใช้					
	2.4 ความโดดเด่นและสวยงามในการนำลวดลายไปประยุกต์ใช้					
	2.5 ลวดลายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมได้ชัดเจน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการภาพลวดลายงานจักสานลายซิด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
4	ลายซิดขอก่าย 					
	1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายซิดมาประยุกต์ใช้					
	1.2 ความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม					
	1.3 ความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป					
	1.4 มีความยืดหยุ่นในการนำลวดลายงานจักสานไม้ไผ่ลายซิดมาประยุกต์ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีก					
	1.5 วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	2. ด้านความสวยงาม					
	2.1 ลวดลายที่คงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายซิด					
	2.2 เหมาะสมสวยงามน่าใช้					
	2.4 ความโดดเด่นและสวยงามในการนำลวดลายไปประยุกต์ใช้					
	2.5 ลวดลายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมได้ชัดเจน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการภาพลวดลายงานจักสานลายซิด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
5	ลายซิดตาแมว 					
	1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	1.1 ความเหมาะสมทางการนำลวดลายงานจักสานไหมฝ้ายลายซิดมาประยุกต์ใช้					
	1.2 ความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม					
	1.3 ความเหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยที่เปลี่ยนไป					
	1.4 มีความยืดหยุ่นในการนำลวดลายงานจักสานไหมฝ้ายลายซิดมาประยุกต์ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อีก					
	1.5 วัสดุที่เลือกใช้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน					
	2. ด้านความสวยงาม					
	2.1 ลวดลายที่คงไว้ซึ่งลักษณะของงานจักสานลายซิด					
	2.2 เหมาะสมสวยงามน่าใช้					
	2.4 ความโดดเด่นและสวยงามในการนำลวดลายไปประยุกต์ใช้					
	2.5 ลวดลายสื่อความหมายถึงผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมได้ชัดเจน					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม.....
.....

(ขอขอบพระคุณที่กรุณาประเมินแบบสอบถาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
ขั้นตอนก่อนการประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ภายในบ้าน
เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายจิด
(ครั้งที่ 2)

สำหรับการวิจัยเรื่อง

ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสาน ไม้ไผ่ลายจิด

กลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง

อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการนำไปพัฒนาและประยุกต์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในรูปแบบใหม่
2. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงด้วยตัวท่านเอง

กัลยกร จันทรสาขา

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาเทคโนโลยีออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทเครื่องใช้ภายในบ้านจากแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการนำไปพัฒนาและประยุกต์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายฉิดในรูปแบบผลิตภัณฑ์ตัวใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความซึ่งตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับของค่าความคิดเห็นดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ	รายการเครื่องใช้ภายในบ้าน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	<p>กระจาด</p> 					
2	<p>กรู</p> 					
3	<p>กระด้ง</p> 					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการเครื่องใช้ภายในบ้าน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
4	<p>กระชอน</p> 					
5	<p>กระบุงข้าว</p> 					
6	<p>ก่องข้าว</p> 					
7	<p>หวด</p> 					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	รายการเครื่องใช้ภายในบ้าน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
8	<p>มวย</p> 					
9	<p>ตะกร้า</p> 					
10	<p>ฝาชี</p> 					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม.....

.....

(ขอขอบพระคุณที่กรุณาประเมินแบบสอบถาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
ขั้นตอนการประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายจิด
สำหรับการวิจัยเรื่อง
ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสาน ไม้ไผ่ลายจิด
กลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง
อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

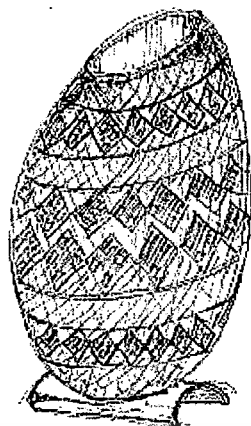
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว
2. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความซึ่งตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับของค่าความคิดเห็นดังนี้
 - 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กัลยกร จันทรสชา

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาเทคโนโลยีออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

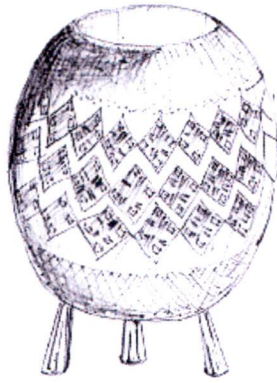

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 1

แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องรูปร่าง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 2

แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่คัดสรรมาได้ ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องรูปร่าง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

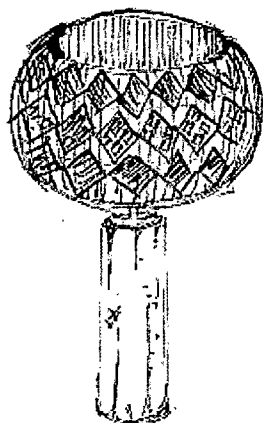

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 3

แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องรูปร่าง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

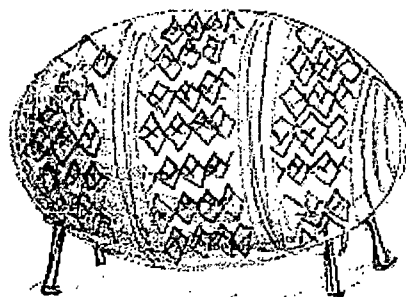

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 4

แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 5

แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

(ขอขอบพระคุณที่กรุณาประเมินแบบสอบถาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค
ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ลายขีด
สำหรับการวิจัยเรื่อง

ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสาน ไม้ไผ่ลายขีด
กลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรม บ้านหนองสระพัง ตำบลหนองห้าง
อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจักสานลายขีดที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว
2. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความซึ่งตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับของค่าความคิดเห็นดังนี้
 - 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กัลยกร จันทรสาขา

นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาเทคโนโลยีออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1. แบบสอบถามทั่วไป

1. โปรดพิจารณาข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามความคิดเห็น

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. อายุ

- () ต่ำกว่า 25 ปี
() 25 - 35 ปี
() 36 - 45 ปี
() 46 - 55 ปี
() 55 ปีขึ้นไป

3. อาชีพของท่าน

- () รัฐบาล / รัฐวิสาหกิจ
() ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย
() แม่บ้าน / พ่อบ้าน
() พนักงานเอกชน
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

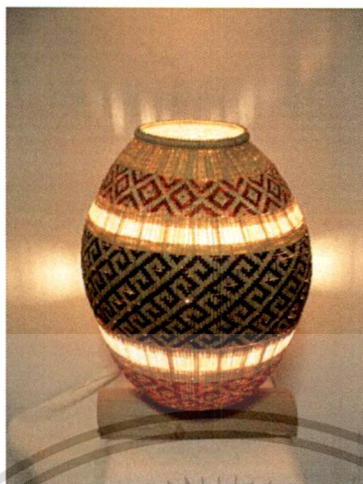
4. รายได้เฉลี่ย / เดือน ของท่านคือ

- () ต่ำกว่า 5,000 บาท
() 5,000 – 10,000 บาท
() 10,000 – 20,000 บาท
() 20,000 บาท ขึ้นไป
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2. ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

1. โปรดพิจารณาข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามความคิดเห็น

รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานลายขิด

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

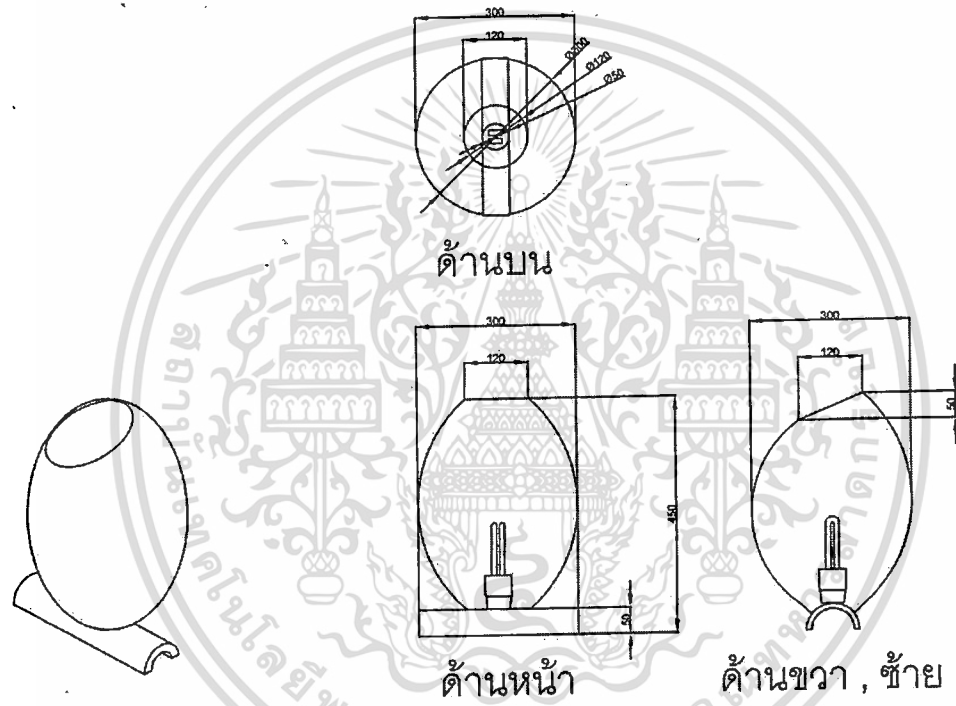
ลำดับ	ลักษณะที่ประเมิน	รูปแบบของเครื่องจักสานที่ประยุกต์และพัฒนา				
		5	4	3	2	1
1	ด้านรูปแบบ					
	-ผลิตภัณฑ์มีการจักสานลวดลายที่เหมาะสม					
	-ใช้วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม					
2	ด้านประโยชน์ใช้สอย					
	-รูปแบบมีความเหมาะสมในการใช้งาน					
	-มีการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและหลากหลายหน้าที่					
3	ด้านรูปแบบความสวยงาม					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของรูปทรง					
	-ผลิตภัณฑ์มีความงามเรื่องของลวดลายจักสาน					
4	ด้านคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-ยังคงเค้าโครงของรูปแบบเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม					
	-มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
	-วัสดุยังคงสื่อให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น					

(ขอขอบพระคุณที่กรุณาประเมินแบบสอบถาม)

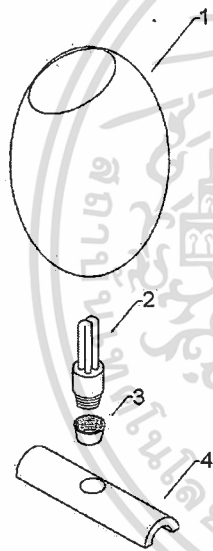
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ภาควิชาวิศวกรรมวัสดุบัณฑิตยกรรม	
สาขา เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	แผ่นที่
ศึกษารออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด	1/3
นางสาว กัญญา จันทรสชา รหัส 51063633	มาตราส่วน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วาทีรัมย์ไพ พิชัย สกวิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์อดุลศักดิ์ สุวรินทร์	1 : 7.5

ลำดับที่	รายการ	วัสดุ	จำนวน
1	โคมไฟ	ไม้ไผ่	1
2	หลอดไฟ		1
3	ขี้วหลอดไฟ		1
4	ฐานรอง	ไม้ไผ่	1

สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สาขาศึกษา	
สาขา เทคโนโลยีผลิตภัณฑอุตสาหกรรม	แผ่นที่
วิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด	2/3
นางสาว กัลยากร จันทราสาขา รหัส 51063633	มาตราส่วน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วชิรชัย อดิภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์อดิศักดิ์ ธีรวิบูลย์	1 : 7.5

ชิ้นงาน	ขนาด	จำนวน
หลอดไฟ	Ø 50 x 165 มม.	1

ด้านหน้า

ด้านขวา, ซ้าย

ชิ้นงาน	ขนาด	จำนวน
ฐานรอง	Ø50 x 300 มม.	1

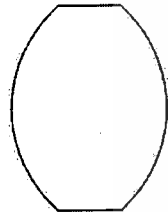

ด้านหน้า

ด้านขวา, ซ้าย

ชิ้นงาน	ขนาด	จำนวน
โคมไฟ	Ø300 x 120 x 400 มม.	1

ด้านหน้า

ด้านขวา, ซ้าย

สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม ภาควิชาวิศวกรรมสถาบันโดยกรม	
สาขา เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	แผ่นที่
ศึกษารอกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมงานจักสานไม้ลายขีด	3/3
นางสาว กัลยกร จันทร์สาขา รหัส 51063633	หมวดฯ ส่วน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วาสุภรณ์ โพธิ์ สดภิบาล อาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์อดิศักดิ์ สาริบุตร	1 : 7.5

ประวัติผู้เขียน

ชื่อนามสกุล นางสาว กัลยกร จันทรสาขา
วัน เดือน ปีเกิด 31 มกราคม 2528
ที่อยู่ 46 ถ.ชวนชื่น ต.ในเมือง อ. เมือง จ. ขอนแก่น 40000
 โทรศัพท์ 089-4202002

ประวัติการศึกษา

ปีการศึกษา 2540 สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี
 จังหวัดอุดรธานี
ปีการศึกษา 2546 สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
 จังหวัดอุดรธานี
ปีการศึกษา 2547 สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน
 วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา
 สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ปีการศึกษา 2553 สำเร็จการศึกษา ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
 ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้